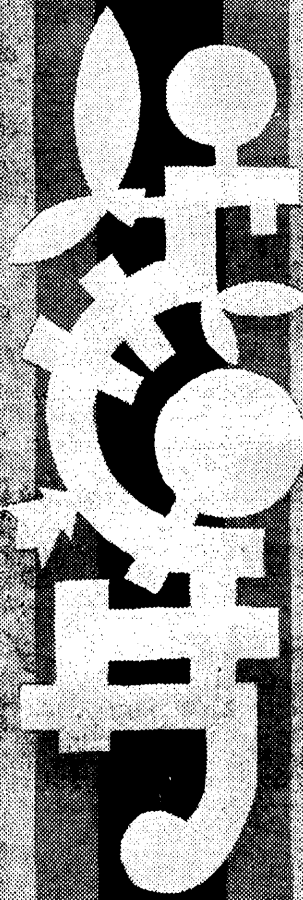

ROMAAN

ROMAAN

India aarete võlu

Isegi tänapäeval, kahekümnendal sajandil, on midagi seletamatut, salapärast India ja Burma kalliskivides. Mõned kivid on aratanud isegi teadlaste tähelepanu.

Seal on näiteks briljante, milliseid räägitakse, et nad nutavad täiskuu ajal. Kuningas Cobra pärlid pidavat vihma välja meelitama. On tulipunaseid rubiine, mis ravivad varemürgitust, teisi, mis kaotavad naha haigusi. Kuid neid kivide omadusi hoitakse saladuses ja kivid ise asetsevad suuris võlvistikes, pärandatakse sugukonnas ikka edasi ja perekonnapea on neile alati uhke.

Mõned neist ilmuvad saatusel tahetel vahest nähtavale — mõne palee varemete lõhkumisel või uudismaa harimisel.

Üks tavalisi india kuningliku sugukonna käevõrusid müüdi Sowkarpaaides. Ostja tahtis selle kinkida oma miniale ja laskis talje uue, moodsema kuju anda. Kullasepp leidis, et brelokina rippuval briljandil on isearalised omadused. Juvelier viis ta omanikule tagasi ja soovitas, et selleks sellest kivist parem sõrmus teha. Kivi kaalus viis ja pool karaati.

Omanik laskis ka teistel asjatundjatel kivi uurida, ja need avastasid imelisi omadusi. Tavaliselt oli kivi sinakas, kuid päevaajal oli vahest ka roosaka helgiga. Ent päikesekiirte otse langedes temale — oli täiesti sinine. Pimedas ruumis ei annud ta üldse helki. Omanik avas kord laeka ja imestas, et see nagu kuuvalgusega täidetud oli, mis tuli kivist. Ta tõstis kivi ja tundis, et vaatitikk, millel kivi lamas, oli niiske.

Kuid kivi kaotas palju oma särast, kui kuu kahanes, vananes.

Ceylonist põlvneb oivaline elevantpärl. Dr. Joseph Pearson, Colombo muuseumi direktor, ütles: „Arvasin, et sellise imelise pärlil mainimine idamaises literatuuris on vaid legend, mitte tõde — kuni ise hoidsin teda ühel päeval käes.“ Pärlil omanik aetas ta ühel päeval direktori ette, et kuulda selle arvamist.

See elevantpärl kaalub kaksteistkümmend karaati, tal on tõra läige kreemikas-kuldse jumega ja ta vanadus olla kaks tuhat aastat. Seda pärlil uuriti mikroskoobi all ja leiti,

et ta kuulub vanade india aarete hulka. Selle pärlil peaaegu läbipaistva pealmise kihi all võib näha valge elevanti tõetruud kujutust, mis on täpne väiksemate üksikasjuni.

Barchi Mihir, üks india elanik neljandast sajandist, kes on aarete tundja, seletab, et see elevantipärl olla sündinud elevanti kihva otsas, kui päike asus Kaljukitse tähekoos.

Kalkuttas on Bengali nõukogu liik-

me Moreno valduses rubiin, mille helkiva pealispinna all asub ühe hinda pilt; see tõmmu mees on valgeis rahvusriideis. Ta nägu on tumepruun, ja mida kauem pilti silmitseda, seda säravam on see nägu. India valitsuse geoloogia osakonna direktor tunnistas selle rubiini väga haruldaseks ja kallihinnaliseks. Pilti võib näha selgelt läbi punaka helgi ja kivi pealispinna. Kuidas see pilt kivivi sattus, on sügav mõistatus, samuti nagu elevantipärlil juureski.

Burma kuningal Thebanil olid kõrvarõngad, milliste rubiines asusid pealispinna all lootosilled.

Nii kosivad eskimod

Eskimode rändsuguharud Yukoni piirkonna arktilisel rannikul elavad veel eisiade igivanade kommete kohaselt, täiesti puutumata kultuurist ja midagi teadmata teiste rahvaste viisidest. Küttimise ja kalustamisega hangivad nad endi viiltsale olemisele ülespidamist, elades endi iglus'tes, kummalistes lumionnides. Viimasel ajal on Yukoni piiskop dr. Stringer neile ristiisku kuulutanud ja nende kombeid uurinud, millest eriti kosimine väga kummaliste pruukidega seotud. Eskimo nimelt ei vali endale pruuti selle kehalise ilu ega välise meeldivuse pärast, vaid hoopis praktilistel kaalutlustel: kas ta on ka küllalt tubli perenaine ja tööinimene, kas ta oskab valmistada riideid ja toitu. Neiu, kes mitte ei suudaks suuremat osa majatöödest enda peale võtta või sellest keelduks, vaevalt saaks kunagi mehele, olgu ta siis oma ilult kas või eskimo-Veenus ise. Eskimost peigmees harva eksib enda tulevase eluseltsilise tubliduses, aga kui ta siiski pettub, siis on teada, mis järgneb: lahutus. Mees saadab naise lihtsalt minema ja otsib teise. Kosimise juures on säilinud veel mõned kombed, mis osutavad varem üldiselt valitsenud naisterõvimisele. Üks levinum on järgmine. Suguharu ühise peo või tantsu puhul asub mõni neiu täies pruudiehetes ringi keskele, mille kujundavad abielumisealised noormehed. Igaüks neist haarab kinni pruudi riiekest ja märguande peale hakkab naist enda poole kiskuma. Järgneb äge rebimi-

ne, kus nii pruut kui ka ta riided haruldast vastupidavust osutavad; sest on rassistamine lõppenud, ei ole pruudil harilikult häda midagi ja tal on ka veel riideid seljas. Mees, kes neiu suutis teiste käest enda käte vahele rebida ja nüüd temal ümbert kinni hoiab, on võitnud. Seal samas võtab ta naise enda kätele ja kannab ära, missugusest momentist ka abielu alganuks peetakse.

„Romaanis“ nr. 10 Ilmunud mõistatuste lahendused.

Ristsõnad.

Paremale: 1. Takt. 5. Ilme. 10. Aero. 12. Aare. 14. Parsil. 16. Habe. 17. Erg. 18. Ollused. 19. Taas. 21. Eduta. 22. Vurin. 26. Sodi. 27. Sattuma. 31. Hea. 32. Osut. 33. Aedile. 35. Neli. 36. Lehm. 37. Vinn. 38. Raam.

Alla: 2. Aargau. 3. Kes. 4. Trio. 6. Lahutus. 7. Maas. 8. Erbe. 9. E. Peterson. 11. Olla. 13. Eedeniaed. 15. Arad. 20. Stettin. 23. Rohima. 24. Idel. 25. Omal. 28. Asef. 29. Tuli. 30. Ader. 34. Eha.

Kes leiab sõnad?

Lasteaed. Plastika. Kalasupp. Kallaste. Allalask. Fr. Tuglas.

Mis see on?

1. Mõistatus. 2. Sõrmkübar. 3. Pilt. 4. Naistevõõ. 5. Sipelgapesa. 6. Tuul enne äikest. 7. Saapa õmblemine. 8. Tuhk katab süsi. 9. Talv. 10. Kukk. 11. Kangas ja süstik. 12. Sakk, ader. 13. Tuli, maa, vesi, tuul. 14. Sõrmed kindas.

Autasusid said:

J. Reinholm, Võsu; I. Veske, Viljandi; K. Vaabo, Mäetaguse; A. Allas, Tartu.

ILMUB KAKS KORDA KUUS

ROMAAN

Nr. 12 (294)

JUUNI 1934

13. aastakäik

Richard Roht

Jaaniöö

Selle loo jutustas mulle vana Soru-Jakob 35 aastat tagasi, kui tuli jaanipäeva hommikul lehma, Mustikut, karja tooma.

Mina loo tõepärasuse eest ei vastuta, see jäägu täiesti Jakobi enda arvele. Jakobi maine keha puhkab küll juba rohkem kui kolmkümmend aastat N. kiriku kalmistul Võrumaal, aga ega sellepärast ta vaim surnud ole. Eriti, jälle, kui tugeva Jakobi enese ilmavaatele.

Vana Soru-Jakob oli mees, kes lausa päisel päeval nägi vaime, ajas nendega juttu ja teot- ses nendega igatmoodi — enamasti väga sõbra- likus ning sobivas vahekorras. Kui teda usku- da, siis kõnnib ka tema enda vaim praegu vä- ga mõnusais toiminguis Võrumaal ringi ja tunneb end väga hästi. Nii siis võib Jakob küllaldaselt veel praegugi oma loo tõepära- suse eest vastutada ja minu asi on vaid selle loo kirjapanemine.

Panen loo kirja nii, nagu Jakob ta mulle jutustas, katsudes meenutada Jakobi sõnu nii tõepäraselt kui vähegi võimalik.

Oi latseke, algas Jakob mättal kükitades, ränikivist tuld täksides ja „pessu“ peale seadi- des.

Oi latseke! kordas Jakob peaaegu kurvalt ja ta nägu oli mõtisklev ning melanboolne, silmad täis kaugeid mälestusi.

Kuid ega Jakob sellepärast kurb olnudki. Kurb ei olnud ta peaaegu kunagi; ta melan- hoolia polnud traagiline, vaid lüüriline. Ja mõtisklev nukrus pidi Jakobi jutule alati and- ma tõepärasuse kaalu.

Sina, latseke, arvad, et vaime ei olegi, jat-

kas Jakob resigneerivalt kaugusse vaadates. Oi latseke! Kui sa neid vaime näha võiksid, kes praegu sinu ümber kõnnivad! Oi latseke! Ja siis arvad sa veel, et jaaniöö on sama- sugune harilik öö nagu teisedki! Kulla lats, kui ma sinu-vanune olin, siis ei julgenud ma jaaniõhtul koduõuest väljagi minna! Oh, pal- ju on nähtud oma elukese sees, — kes sellest kõigest jõuab kõnelda. Olen ma jaaniöödelgi säärast rähka läbi teinud, et ime kohe meenu- tada. Kas või võtta todagi päeva, kui ma kord Kõlesool sõnnikutalgus olin ja õhtul hakkasin koju tulema... Kõlesoo, tead isegi, asub seal perapõrgus, Käapametsa taga, ja peremeheks oli seal tol ajal üks igavene laisk vanapoiss, Ziuhkand-Jaaniks kutsuti teda. Nojah. Sellest siis tuligi, et kui mõnelpool oli juba heina- niitmiseega algust tehtud, Kõlesool veeti alles sõnnikut. Ja kohe, kuripatt, jaanilaupäeval. Ennegi, ütlen sulle, mul ei olnud toda tol korral meeski, et päev ise on säärane. Olin Ziuhkandilt kord saanud lapikese tarna kokku- kraapimiseks seal Neljakahru heinamaal — toopärast siis saatiski sõna, et tulgu ma appi sõnnikut peale tõstma. Noh, sai mindud, oldud ja päevakene ära tehtud, ennegi, nagu ütlesin — polnud mul meeski, mis päevake see õieti oli. Hommikul ju oli mees, aga päevajooksul ununes ära. Sai siis seda sõnnikut tõstetud, olin ise siis veel noorepoolne mees, rammu oli — ja nalja sai ja klimbisuppi anti ja kohu- piima ja magedat võid, nii et ikka päris kõvad talgud olid. Poisid kastsid tüdrukuid, tüdru- kud poisse ja kõik muu säärane. Lõbu ja nalja laialt. Ning vana Ziuhkand — laisk ta küll oli, aga viina peale maias ja tõmbas ise ning andis ka teistele. Heakene küll, õhtul, kui lauast tõusime ja kodupoole seadma hakka- sime, olid meil pead üsna hurilad. Teised kõik oli sealtpoolt metsa pärit, aga mina ükski siitpoolt. Vot sulle temp. Asusin ma siis tu- lema; olin juba tükk maad ära käinud, kui korraga näen — eemal Sikakivi mäetsas tuli. No-noh, mis jant siis see veel on? käis mõte läbi pea. Mis tulekahju seal veel peetakse äripäisel päeval? Ega vana Sika Kusta pole

S I S U S :

Uus romaan „Saatuslikus keerises“.

Fakiir Benaresist.

Jaaniöö.

Sind olen otsinud — ro- maan.

Uus süda.

Härra on maruvihane.

Surmanuhtlus Sirazis.

Teemantide printsess.

Rich. Strauss 70-a.

Vana Tallinna süda ja elu.

Moenurk, auhinnalised mõistatused jne.

ometi talule kikast otsa pistnud, hull säärane? Ja korraga nähvas mõte läbi pea: tõhuj, täna ju jaanilaupäev! Vaat, kui see meelde tuli, siis lõi keha kohe kuumaks ja kõrvades pani taguma: tuik-tuik-tuik... Või ma tolgi ajal ilmas vähe näinud olin, aga Kääpametsast jaaniööl läbi minna — oi latseke, see pole naljaasi! Kääpamets, tead isegi, on suur ja must kui haud, — eks ta ole: kääpa mets. Sina pole ju veel sinna saanud, aga kuulnud oled, et ta on kääpaid täis kui kabel kunagi — ennegi: missugune kabel! Harilik surnuaed kiriku juures on selle kabeli kõrval nagu üks väike paharetikene vana jõleda enese kõrval. Kääpametsa on aetud tatarlasi, kirgesseid, kalmõkuid ja teisi sääraseid viltusilmadega paganaid koos ristitud venelaste ja rootslastega ühte — suur haud suure haua kõrval otsegu mustad luukambrid. Peeter ja Kaarel kaklesid seal ja tapsid teineteise inimesi nagu loogu. Ja seal see rahvas nüüd puhkab. Ennegi — kas ta alati puhkab?! Oi latseke! Kus siis ristiinimesed saavad puhata koos viltusilmaliste paganatega! Tõhuj, tollest ei tule midagi välja. Kõneldakse küll, et ristiinimesed olevat maetud oma kääbastesse, aga too — kui õige ongi — on veel halvem: nüüd käib sõda kääpa ja kääpa vahel ja ööseti pole seal muud kui üks kisa, kära, mõõga kõlin, ulumine ja hammaste kirin.

Vaat säärane on Kääpamets.

Ja mina, vaesekene, pidin tast läbi tulema jaanilaupäeva öösi!

Jaanilaupäeva öö on sihukene, et siis võitlust peavad kurjad ja halvad vaimud, valguse ja pimeduse jüngrid. Ja õnnelik on see inimene, kes satub sel ööl kokku valguse vaimudega, — need on head ja helled kui inglid, ilusad kui kõige kaunimad lilled, toredamad kui taevaste kiirgamine. Aga õnnetu see hing, kes juhtub jaaniööl pahade pimedusevaimu-

de hulka: oi latseke, selle käsi ei käi hästi. Jõledad ja hirmsad pimeduse vaimud on kavalad, nad võtavad esialgu endale ka ilusa kuju ja näo, et inimest oma võrku meelitada ja teda uskuma panna, et ta on sattunud valgusevaimude hulka. Kõige kaunimad neitsid tulevad sulle vastu, näod nagu koidupuna, riided kui vikerkaar, juuksed kui kuld; nende käed on täis pärleid ja kalliskive, mida nad sulle pakuvad selle eest, et sa neile annaksid suud. Aga kadunud on see mees, kes annab suud säärasele jõledale võrgutajale: kõlab kargatus, otsegu kõu lööks selgest taevast, jälki haisu on mets täis, väävlit ja tõrva sajab ülevalt — ja ilusa ingli asemel seisab su ees suurte kihvadega nõid, otsegu mõirgav metsloom, kes su kägistab oma konksus küttingega, mille otsad on kihvtised. Kägerasse jääd sa siis metsa lamama ja oma hinge oled sa mütunud oma suuandmise eest pörgule igaveseks ajaks.

Seda kõike ma teadsin, kui sammusin Kääpametsa, aga ma teadsin ka seda veel, et Kääpametsas käib alati võitlus heade ja halvade vaimude — jõledate viltusilmaliste paganate ja ristiinimeste — vahel. Ei Kääpametsas polnud pääsu lummutusest säärasel ööl. See oli kindel. Ja veri mu kõrvus tagus aina kõvemini: tuik-tuik-tuik...

Heakene küll. Mets pimenes, kuigi taevast ülal oli veel hele ja valge ja muu maailm rõkkas jaaniöö valgusest. Kääpamets, juudas, on ju pime kui pörgu, isegi heleda päeva ajal oled seal kui koopas. Viinaaur polnud mu peast veel lahkunud, sellepärast olin julgem kui harilikult. Tegin vahva näo pähe, katsusin veidi viletki lasta, kui korraga...

Korraga näen: miski valge madal asi jookseb mulle teed mööda vastu ja turtsub... Tõhuj ilmaime, mis see küll on?! jäin ma tulbana teele seisma.

Valge madal asjakene oli nii — vaksapik-kune; loom ta ei olnud, inimene ammugi mitte, aga ta justkui tantsis mulle vastu, ei vecrenud, vaid kargles, hüples, susises, vusises ja turtsus nagu vihane kass. Ja jäi korraga minu ette seisma. Ma olin kui naelutatud ühe koha peale ega saanud paigast. Mu pilk aga tõmbus tahtmatult terasemalt silmitsema ime-likku asja — ja ma nägin äkki läbi hämaruse, et mu ees seisis inimese sääreluu, mille otsast jooksis susinal välja valget vahtu!

Oi latsekene, nii kui ma seda nägin, ki-sendasin ma suure häälega ja langesin pikali maha kui puunott.

Seda ma ei tea, kaua ma nii lamasin, aga kui ärkasin, oli mets veelgi pimedam ja ülalt tibus peenikest vihma. Sääreluu oli kadunud. Värisedes ajasin enda maast üles ja hakkasin põksuva südamega pugema kodu poole. Ennegi

„Pojake, mida tegid sa selle 25 sendiga, mis ma sulle ei ja õhtul kinkisin?“

„Andsin selle raha ühele vanale, vaesele naisele.“

„See oli kena sinust. Missugune naine see oli?“

„Noh see, kes värava kõrval müüb shokolaadi.“

Millil on peigmees.

„Ega ta ei ole lobiseja? Ma mitte ei salli lobisejaid,“ ütleb ema.

„Oh ei. Olen juba kaks kuud temaga tuttav ja ma ei tea isegi ta nime.“

Pomm näitab Pimmile oma ülesvõtet, millel ta uhkelt hobuse seljas istub.

„Momentülesvõte?“ arwab Pimm.

„Aga millest sa seda arvad?“

„Näh, sa oled ju sellel veel hobuse seljas.“

— võta näpust. Kodupoolse metsaveere asemel jõudsin äkki ühe lageda koha servale sügavas metsas — ja keset lagedat põles tuli...

Nüüd mõistsin ma, et mul pääsemist pole. Ma sain aru, et nulle saadetud meelte segamiseks kurjade vaimude poolt, tantsiv sääreлуу oli kes mind ootasid selle tule ääres. Ma olin langenud puunotina tee peale, et siis kaotada õige tee ja eksida sinna paharetide laagrisse.

Mis pidin ma tegema? Järsku põgenema pista ma ei julgenud, sest ma kartsin, et siis kohe mõni kondine, kihvtiste küüntega käsi haarab mu kuklast ja kägistab mu. Ma tõmbusin nii tasa kui võimalik tagasi ja hakkasin lõpuks, kaugemal, hingeldades jooksuma.

Kaua jooksin ma, nii et higi ojana veeres mu selga ja rinda mööda alla. Kuid metsaveerde ma ei jõudnud. Ja korraga... korraga seisin ma jälle endise lageda koha äärel ja kesk lagedat põles punane tuli...

Nüüd olin ma nii kohkunud, et ma värisedes puu najale toetusin ja tükk aega selle ümbert kinni hoidsin nagu kõige kallima sõbra ümbert. Ja puu oleks mulle nagu nõu andnud või mu viinud lunastava mõtte manu: ma hakkasin palvetama. Issa Meie lugesin otsast lõpuni, siis kaks esimest käsku, siis õnnistamise sõnad. Ja, kae, kui olin algust teinud lauluga, et üks kindel liin ja varjopaik om meie jummal taivan, — kae kui siis visati ülevalt välku alla — seesugust välku, et metsa lõi heledaks nagu püha linna värat, et iga puuoks ja -leht oli nii selgesti näha nagu seda ei näe päikesevalguseski ja taevaalune oli kõik tuld täis kui viimsepäeva hommikul. Kae, kui siis tuli kärak, säärane kärak, et maad nagu liigutati paiga pealt, muld värises jalge all ja õhust tõmmati läbi otsegu mõne külma vägeva mõõgaga. Ja ülevalt pani vihma! Visati teist alla kui luukidest, kui püha neitsi rüpest. Teda tuli ojana. „Issa pojuke, püha

... kui siis visati ülevalt välku alla.

ristike!“ tõstsin ma imestuse silmad taeva poole. Aga korraga näen: tuli lagedal on kustunud, ei ühtki sädet enam. Valmis

Vaat siis ma mõistsin, et jumal oli mu palvet kuulda võtnud sel kallil ööl ja mu päästnud põrguliste küüsist. Oi latseke, kus ma siis jumalat tänasin! Ja kohe padavai kodu poole. Ennegi julgus oli mul nüüd jumala abist tagasi tulnud ja hirmu oli kange näha, midamoodi too koht küll välja näeb, kus need paharetid olid kesk lagedat pidu pidanud tule ümber.

Hiilisin tolle koha manu ja nägin kohkumisega, et kõik maa kustunud tuleaseme ümber oli täis luid ja verd — põrguliste hirmsa töö jälgi. Küllap minugi veri ja luukesed oleksid seal puhanud ja mu hingekeene iga-

vesti põlenud põrguliste paja põhjas, kui jumal poleks võtnud kuulda mu palvet ja mitte tulnud mulle appi oma väega. Nii kui olin tuleasemelt läinud, leidsin kohe õige tee ja olin peagi metsast väljas. Kae latseke, nii lõppes too jaaniöö. Ja sa ei usu vaime! Oi latseke, ära mine jaaniöö! Käapametsa, too on sulle minu, vanainimese, nõu. Säärasel ööl istu parem kodu ja loe lauluraamatut või, kui sa tahad suure õnne osaliseks saada, kaksa kolme musta kuke sabast kolm sulge ja vii need metsa ühe vana puu alla — vaat siis, kui hommikul vaatama lähed, leiad sellel kohal kindlasti kas raha või mõne vana kalli sõrmuse või ka ilusa naisterahva sõle. Ennegi hoi a, et sa kolm päeva peale selle ei vanu kurja. Kui seda teed, kaob su leid sul käest ja sa jääd raskesti haigeks.

Ennegi nüüd latsekene, kae hästi karja perra ja ma lähen koju; mul vaja täna kiriku minna ja osta uus pakk tubakut — vana sai juba eile otsa ja ma tõmbasin kallil jaanilaupäeva õhtul ubalehti. Kui karjaga koju lähed, siis huika valjusti, muidu Leena, mait, jälle ei kuule.

Fakiir Benaresist

Aleks. Lestyan

See oli Savoy hotellis Londonis. Kui Mike märkas, et meie olime üksi, pani ta minu ette lauale kolmanda whisky-pudeli ja ütles:

„New-Yorgis olin ma saapapuhastaja, Marseilles's pakikandja, Roomas turistide juhiks, Pekingis kaubitsesin ma riisiga, Sao Paulos — seal olin ma klaverimängija kinos ja Pariisis — autojuht, kuid Benaresis olin ma — fakiirik.“

„Jah fakiirik olin ma Benaresis,“ kinnitas ta mulle veel ja lisas siis minu vastust ootamata:

„Kahjuks ei olnud minul õnne, ei kunagi. Kui sageli oleks võinud ma saada rikkaks või muidu kena seisukorra peremeheks, kuid ikka viimasel hetkel läks kõik luhta. Huvitab teid minu lugu?“

New-Yorgis meeldisin ma ühe dollarmiljonäri romantilisele tütrekesele. Igapäev tuli ta minu juurde ja laskis mind oma väikseid kingakesi puhastada. Küllap ta pidas mind vist mõneks ungari krahviks või vene vürstiks. Mul oleks tarvitsenud vaid sirutada kätt, ja ta oleks olnud minu. Ja siis, sel päeval, kui talle kavatesin kõnelda oma armastusest, ajas üks saamatu autojuht oma auto kõnniteele ja sõitis pisikese preilikese minu silmade all surnuks.

Sao Paulos tahtsin ma just osta kino, kus oleksin võinud teenida palju raha. Kuid siis puhkes lahti revolutsioon ja vihane rahvas purustas selle kino rusudeks. Marseille'st pidin põgenema ühe naise pärast. Oleksin pidanud selle naise tapma, sest ta pettis mind. Kuid teie veendute ise, mu härra, ma ei tohtinud tappa — juba minu tuleviku pärast mitte.

Ja siis lõpuks Pariisis — seal juhtus mulle rumal äpardus. Mul polnud autojuhi tunnistust, ja ometi juhtus nii, et ma sõitsin üle ühest koerakesest. Minult võeti kohe juhiluba.

Mida pidin tegema edasi? Meeleheite sunnil läksin esimesele ettejuhtuvale laevale ja hakkasin köögipoisiks. Nii sõitsin Benaresi ja katsusin end seal algul vene põgenikuna veepeal hoida. See ei õnnestunud aga mul, ja nii ei jäänud mul muud üle kui hakata fakiirik.“

Noor mustajuukseline mixer lükkas minu ette neljanda whisky. „Kui see teid huvitab,“ ütles ta, „siis võin ma teile ka jutustada, mis pärast ma selle äri juurde ei jäänud, ja kuidas õnn mu jälle viimasel hetkel maha jättis?“ Ja kui mina noogutasin, algas ta oma jutustust:

„Ma ei tea, kas te olete juba olnud Benaresis. Võibolla olete lugenud mõnda reisikirjeldust, kus kõneldakse hindude pühast linnast.

Püha Gangese kallastel jalutasid tõsised bramiinid ja võluvad bajadeerid, palverändajaid kaugeilt mailt ja ka küllalt eurooplasi. Need vaesekesed kannatavad väga kuumuse all. Kujutage endale ette, mu härra, et Benaresis on 1600 bramiinide templit ja 350 mosheed. Majad on nagu tornid ja akende asemel on neil väikesed augud seintes. Tänavad on seal aga kitsad ja kõverad. Ma ei taha rääkida midagi Walesi printsi-nimelisest haiglast, kus mulle lahked õed andsid kaks nädalat peavarju. Ei ka sellest, et raekojas on seal hiiglasuur tiigrinahk, selle mälestuseks, et need koledad kiskjad veel mõnede aastate eest julgesid tulla linna. Kuid kuldsest templist pean ma teile küll mõne sõna ütleva.

See asetseb turu lähedal ja ületab räpased kauplused, mis ümbritsevad teda. Seal valmistatakse kivist, marmorist, kipsist ja paberist need miniatüürsed jumalakujud, milliseid on nii palju Benaresis. Pühad lehmad elutsevad kuldses templis ja lasevad end rahva poolt jumaldada. See aukartus on nii suur, et inimesed heidavad nende lojuste ette põlvili maha. Õu templi ümber on täis mustust ja prügi, kuid templi suured ja väikesed tornid on kaetud puhta kullaga. Silmad paneb virvendama, kui vaatad nende peale. Kui sageli palusin haiglas ristilöödu kuju ees, et tuleks ometi suur torm ja tooks need kuldkuplid ülevalt alla. Ainult üheainukese tükikese kulda tahtsin ma saada, mitte rohkem. Sellega oleksin saanud parandada oma väga räbalat olukorda. Kuid minu palved jäid täitmata.

Olin meeleheitel ja lonkisin kaubaputkade vahel ringi. Midagi pidi ju juhtuma. Nii sattusin ma palverändajate salga sekka, kes oli kobaras koos ühes õue nurgas. Püha kaevu juures oli alati palju inimesi koos. Mehed ja naised viskasid oma lilleohvreid rohelistesse vette. Kaevust aga tõusis mädanenud lillede imar lõhn.

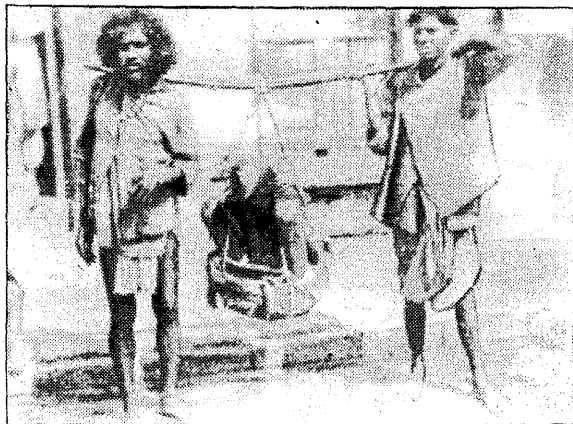
Ma lugesin nad ära ja sain neid ühtekokku kaks tosinat. Nad istusid seal liikumatult juba nelikümmend päeva ja ei söönud ega joonud. Nõnda nõuab neilt nende usk. Igavese tule leek põletas nende alasti kehasid, nii et olid juba pruunid sellest kõrvetamisest. Higi ja tuhk katsid nende kehi kleepuva massina. Tõesti, need kuivanud olevused ei sarnanenud enam inimestega. Nad olid pigem muumiad. Iga fakiiri ees oli pisike puutaldrik. Sinna peale viskasid palverändajad oma annetused. Need olid peamiselt hõberahad, kuid nii mõnigi kuld- raha leidis nende hõberahade hulgas. Kui fakiirid on istunud ära oma nelikümmend päeva,

siis võtavad nad need rahad ja elavad rikkalikku elu seni, kui jätkub nendest rahadest. Kui neil siis veel jätkub lusti ja tahtmist, siis tulevad nad tagasi ja istuvad tule ümber jälle liikumatult nelikümmend päeva ja ööd. Ikka liikumatult. Need, kes ei suuda istuda nelajkümnet päeva, kaotavad õiguse rahast osasaamiseks. Kaks bramiini valvavad nende juures ööd ja päevad, ja häda sellele, kes teeb ainsamagi liigutuse. On lubatud ainult silmade liigutamine, kuid see on ka kõik. Kes eksib selle seaduse vastu, ei saa enam jääda fakiiriks. Ta saadetakse kus see ja teine.

Mina seisin seal ja panin hoolega kõike tähele. Päriloomulik, et mulle tuli idee minna fakiiride hulka. Ma olin kehalt ju küllalt ära nälginud ja enesevalitsemist jätkus mul ka. Nii võisin ma teenida hea tüki raha. Kui ma fakiiride hulgas võtsin istet, heitis minu lähem naaber fakiir mulle oma silmadega väsinud pilgu ja vajus siis jälle oma unelmatesse. Bramiin, kes pidas valvet, noogutas pead, märgiks, et ta võtab mind arvele. Teised fakiirid aga ei pööranud minule vähematki tähelepanu. Üheksa päeva ja üheksa ööd istusin ma seal nõnda liikumatult ja minu taldrekule kogunes päris hulk raha. Siis tuli preester ja puudutas minu naabri õlga ning juhtis tema tähelepanu sellele, et tema aeg oli juba läbi. Fakiir ajas enda püsti ja võttis rahaga täidetud taldreku, ning ma kuulsin, kuidas ta itaalia keeles läbi hammaste vandus. Seejärel polnud mina sugugi esimene sellesse seltskonda tungiv võõras. See poiss minu kõrval äratas minus juba algusest peale kahtlust. Öösel, kui ta arvas, et teda keegi ei jälgi, oli ta näsinud kuivikut, mille oli võtnud oma sasis juustest.

Kadedusega vaatasin talle järele, ja vajusin siis jälle endasse. Möödusid päevad ja ööd. Pean tunnistama, et nälgi ei vaevanud mind kuigi palju, sest olin sellega juba väga harjunud. Kuid mu kangestunud liikmed valutasiid koledal kombel, neid oleksin ma küll meeleldi veidi sirutanud. Kuid ma ei tohtinud oma senist edu hävitada, sest minu ees taldrekul oli juba päris palju raha ja seal hulgas sädelesid õige mitmed kuldrahad.

Kolmekümneseitsmendal päeval aga olin ma juba nii nõrk, et ei suutnudki ennast enam liigutada, kui oleksin seda tahtnudki. Siis jäi bramiin oma kontrollkäigul just minu ette seisma. Ma püsisin liikumatuna. Siis — äkki kuulsin kärbse suminat. Hetk hiljem istus see putukas juba minu kaelal. Algul jalutas ta seal mugavalt ringi ja arvas lõpuks heaks pugeda mulle kõrva. Seal tuli ta varsti jälle välja ja siirdus otsmikule, kus viskas niisugust hundiratast, et aina imesta. Lõpetas ta oma vastiku ja mulle tülika külaskäigu sellega, et laskus minu vasakule silmale ja lendas seal siis minu naabri peale.

India fakiir laseb ennast korvis mööda Kalkutta tänavaid ringi kanda. Korv on nii väike, et ta mahub selles olema vaid kägaras.

Olles avalik, pean ma tunnistama, et see kärbes tegi mulle palju ebameeldivusi, sest olen kangesti kōdikartja. Meelsamini kannatan ma seda, kui elevant tormab minu peale, kui et kärbes oma rāpaste jalgadega patseerib mu näol.

Kuid ma kannatasin selle vastiku kärbse siiski ära ja jäin liikumatult istuma. Juba tahtsin ma kergendatult ohata, kui see kärbes arvas heaks minu juurde tagasi tulla. Vähe aega tiirles ta minu pea ümber ja siis laskus ta minu ninaotsale. Kas olete kunagi tunnustanud seda, kui kärbes istub teie nina otsas? Oleksin noapiste hāāletult välja kannatanud, kuid see kärbes käis mul tõesti ülejōu. Tõstsin oma kāe ja lõin seda kärbest, lõin teda sellise jõuga, et kärbes jäi mu ninale vormitu massina pūsima.

Ja juba oligi bramiin minu juures, võttis tähtsalt rahataldreku minu eest ja tegi siis kāega liigutuse, mille tähendus oli enam kui selge: kasi minema. Kōik oli lõppenud! Kōik oli lāinud kōige paremini, ja nüüd selle nāruse kärbse pärast! Ainuke lohutus oli mul veel see, et selle kärbse laip kleepus ikka veel minu ninā küljes. Sellele putukale olin põhjalikult kätte maksnud.“

„Jah, teie olukord oli vilets küll,“ ütlesin mina. „Tāiesti ilma rahata Benaresis! Võin teie meeletlikku olukorda endale hāsti ette kujutada...“

„Noh, nii hull see asi just ka ei olnud,“ naeris Mike. „Kuigi ma selles komōōdias läbi kukkusin, raha teenisin ma ikkagi. Ma olin juba ette arvestanud oma lābikukkumist, sest teadsin, et āpardused otsivad minu ikka tules. Öōsiti, kui ma olin veendunud, et mind keegi ei valvanud, varastasin ma ettevaatlikult iseenda raha taldrekult ja võtsin lisa ka oma mōlematelt naabritelt. Mārkasin, et sedasama tegi üks päril ehtne ja elukutseline fakiir enne mind, mispärast ei pidanud mina seda järele tegema?...“

Liisk on langenud!

12.

Arno Alexander'i romaan

„Nende teadete pärast, mis sulle sellest ajalehest anti, kus Leena Kangru tema enese jutu järele pidi töötama,“ seletas Palu väga kannatlikult.

Vähe aega valitses vaikus. Rebane käis jällegi närviliselt mööda tuba edasi-tagasi ja pomises endale aegajalt midagi vihasele ninaalla, kuid ei lausunud Palule enam sõnakestki.

Seekord oli see Palu, kes katkestas vaiku- se. Ta pani lehe hoolikalt kokku, Tõusis siis üles ja sirutas ennast mugavasti.

„Ma arvan, et oleks juba aeg minna eineta- ma. Mis sa arvad selle kohta, armas sõber?“

„Kui ma sind nii tundide viisi näen söövat, siis saan minagi söönuks,“ ütles Rebane mür- giselt.

„Kui imelikud on ikka inimesed,“ ütles Palu pead raputades. „Mina ei saa aga ka siis söönuks, kui ma nii ohtrasti sünni puuvilja. Muide, sa peaksid lugema seda lehte. See toob juba päris õigeid üksikasju meie kumma- lisest õigest seiklusest. Väga toredaid üksik- asju!“

Rebane võttis Palu jutu ajal lehe ja hakkas seda keskelt juhuslikult lugema.

„Tapetud professor on tõepoolest teinud nii mõnedki väärtuslikud leiutised. Kuid see leiutis, mis tal viimastel aastatel oli saanud idee fixe'iks, oli täiesti väärtusetu. Dr. Hauseri ravi- las oli ta vaid kaks nädalat, sellepärast ei tunnudki teised hullud tema laipa, peale parun Stackbergi.“

Väga kummaline on ka endise prokuröri Robert Belgieri lugu. Kolmkümmend aastat oli ta riigi teenistuses ning polnud tema juures märgata midagi erilist. Kuid siis ühel päeval — see oli varsti pärast seda, kui hr. Meissner nimetati oma kõrgele teenistuskohale, hakkas Robert Belgier ennast pidama Meissneriks. Ta viidi siis kohe dr. Hauseri ravilasse. Hu- vitav on ka dr. Morosovi lugu. Ta oli varem lastearst ja kannatab nüüd haiglas puhtuse maania all. Algul ei pandud tema kummalisi kombeid täheleegi, arvati lihtsalt, et need on vaid arsti kummalised ja omapärased eluviisid. Kuid siis juhtus midagi, mis tõi dr. Morosovi hullumajja. Ta väike poeg oli kuidagi kukku- nud porilompi. Isa oli väga mures oma lapse pärast, kuna ta kartis, et mine tea missugused kardetavad pisilased nüüd ta lapse küljes on. Ja et neist last vabastada, õnnetuks polnud kodus ta abikaasat, ajas dr. Morosov kohe hulga vett kuumaks ja pani lapse sinna sisse, et nii teda pisilastest puhastada. Kui arsti abikaasa koju jõudis, oli väike poiss juba

surnud. Mõni tund pärast seda viidi dr. Mo- rosov hullumajja, kust ta vist enam kunagi ei pääse...“

Ei, ka tema poleks seda inimest kunagi pidanud hullunuks.

„Mina lähen siis nüüd einetama,“ ütles Pa- lu, kes seisis ukse juures — kübar peas ja mantel seljas. „Muide, kuidas meeldib sulle see kirjutus?“

„See on päris õieti kirjutatud,“ ütles Re- bane hajameelselt. „Kes selle kirjutas?“ Ta kummardus nüüd põrandale, võttis lehe üles ja otsis artikli alt selle kirjutaja nime.

Ta ei uskunud oma silmi. Artikli all oli suurte ja selgete tähtedega L. Kangru.

„Ja seda ütled sa mulle alles nüüd!“ pahan- das Rebane. „Sa lased mind siin meeleheitli- kus tujus ümber jooksta...“

„Andesta,“ ütles Palu tagasihoidlikult, „kuid arvasin, et sul ei ole halb tuju.“

„Nojah, kuidas seda nüüd võtta,“ pomises Rebane, „kuid sa oleksid ju ometi pidanud teadma, kuivõrd see teade mind huvitab...“

„Ka seda ei teadnud ma arvata, armas sõ- ber, sest Leena Kangru on ju sinu silmis oma väärtuse täiesti kaotanud. Sellepärast ei julge- nudki ma sind selle tühja asjakasusega tülitada,“ arvas Palu.

Nüüd naeris Rebane järsku suure häälega.

„Inimene, see muudab ju kõik teiseks. See on ju nii lihtne. Leena esines sellepärast tei- se lehe nime all, kuna meie ütlesime endid olevat sealt lehest, kus tema tõepoolest tee- nib. Hiljem unustas ta aga seda meile öelda. See on ju väga lihtne.“

Juba oli ta võtnud oma mantli ja tõmmanud selle selga, kui uksele koputati.

„Sisse,“ ütles Rebane pahaselt.

Üks avanex ja sisse astus — Leena Kangru.

„Ah,“ hüüdis ta. „Ma ei tahtnud härrasid sugugi eksitada. Teil oli vist kavatsus välja minna?“

„Ei, ei olnud,“ ruttas Rebane vastama. „See oli Palu, temal oli nälg ja just tema tahtis minna einetama.“

„Jaa teie?“

„Mul ei ole nälg, ei tõesti mitte! Palun, kas tohin ma teie mantli ära võtta ja teile istet pakkuda? Nägemiseni Palu, ja tule rut- tu tagasi.“

Palu vaatas Rebasele kõrvalt otsa.

„Ma teen ruttu,“ ütles ta siis. „Kuid oma tunnike kulub mul küll ära. Kas või juba sel- leks, et neid valesid ära seedita, mis ma vii- mase kümne minuti kestel pidin kuulma.“ Ta

pomises endale veel midagi rikutud inimestest nina alla ja siis oligi ta läinud.

Rebane aitas neiul mantli ära võtta ja pakkus talle siis tooli. Seda kõike tegi ta vaikes ja veidi kohmetult.

Leena istus päikese valguses ja vaatas poolkinni-silmi Rebasele otsa. Ta paled olid külmast talveõhust punased ja kübara alt paistis paar vallatut lokki. Kui ta naeratas, siis tekkisid aga ta palcdesse kaks kena lohukest. Rebane pidi endale tunnistama, et see neiu polnud talle kunagi varem nii meeldinud, kui just täna.

„Kas teie teate ka, härra Rebane, et meie oleme täna esmakordselt päevalgel koos?“ ütles neiu naerdes.

„Jah, see on küll nii,“ vastas Rebane ikka veel kohmetult. See tundus temalegi kummalisena, sest tal oli tunne, nagu poleks ta kunagi olnud Leenata. Kuidas on siis nüüd teie otsus päevalgel minu kohta? Kas on see minu kahjuku või kasuks?“ küsis Rebane.

„Teie kahjuku,“ vastas neiu kohe. „Teie olete täna nii väga tagasihoidlik. Võib kohe märgata, et teie olete täiesti normaalne inimene ja mitte hullunu.“

Rebane naeris veidi närviliselt.

„Kas teile ei meeldi, et see on nii?“

„Ei,“ vastas neiu. „Teie ei pea unustama, et ma pidasin teid terve öö vaimuhaigeks. Olen teist mõelnud valmis juba terve romaani ja kujutlenud, kuidas teie jäite hulluks kaasinimeste kurjuse pärast. Teie palusite mind, et ma külastaksin teid siin,“ jatkas Leena rahulikult. „Nagu teie näete, olen ma pidanud oma sõna. Kas ma tohin nüüd küsida, milleks kutsusite mu siia?“

Rebane oli sellest külaskäigust lootnud nii palju. Ja nüüd see külm ja osavõtmatu küsimus! Kas oli ta tõesti selles tüdrukus eksinud? Kas oli see tõesti nii, et neiu oli tema kui ainult õnnetu vaimuhaige vastu tunnud kaastunnet ja rohkem midagi? Rebane ei suutnud kuidagi seda neiuale öelda, mida oli kavatsenud.

„Ma tahtsin teilt paluda mõne asja kohta seletust,“ ütles Rebane tõsiselt ja kõndis suurte sammudega toas edasi-tagasi. „Sain vaheajal teada, et teie ei ole selle lehe kaastöeline, mille nime meile ütlesite, vaid ühe teise lehe kirjasaatja. See on ka arusaadav, sest meie ju esinesime just selle lehe kaastöeliseks, kust teie pärit olite. Sellest kõigest saan ma aru. Kuid nii mõnigi asi on mul veel segane ja ma arvan, et teie teate mulle nende kohta kõige paremini seletust anda, sest teadsite teie ju algusest peale, missuguste inimestega teil tegemist oli, ja võisite selletõttu ka teravamalt asjade käiku jälgida.“

Neiu noogutas sõbralikult pead.

„See on nii. Niisiis, mida nimelt tahate teie teada?“

„Teie pidasite mind hullunuks,“ algas Rebane mõtlikult. „See on ka arusaadav, sest teie arvasite, et ma kuulun haigete hulka. Kuid seal oli ju nii palju haigeid koos, et teie oleksite kohe märkamaa pidanud, kas mina olin haige või mitte?“

„Kuid teie andsite ikka ja jälle põhjust oletamiseks, et teie olete ka haige,“ vaidles neiu vastu. „Ma ei saanud sugugi sellest kahtlusest lahti. Vahel tundusite teie mulle tervena, siis jälle haigena. Algul ütlesite, et olete sama lehe kaastöeline, kus töötan mina. Et see nii ei olnud, seda teadsin ma ju arusaadavalt kohe. Siis muutusite äkki poliitilise politsei agendiks, kes minus tingimata tahtis näha salakuulajannat. Kas suudate kujutleda, kui rumalatenä tundusid mulle teie mõttetud süüdistused, kui arvestame ka seda, et mina ei teadnud, et Rauensteini lossis oli tõesti salakuulajanna. Siis tõedasite teie mulle järsku, et mina olevat lõiganud katki telefonijuhtmed. Sellest kõigest järeldasin mina, et teie olete tõesti haige. Nüüd mõistate teie ka, mispärast ma kaks korda teid nii väga kartsin. Ma ei teadnud ju, missugune oli teie haigus. Võib-olla, et teie olite määratsev ja hädaohtlik hull, kes võis ka tappa inimese. Teie mäletate, kuidas ma siis, kui kolonel minult nõudis isikutunnistust, seda tõrkusin esitamast. See oli tingitud jällegi teist, sest minu isikutunnistusele oli märgitud, kus lehes ma töötasin, ja ma kartsin, et teie, kui sellesama lehe arvatav kaastöeline, võisite mulle vastu vaielda ja seega minu niigi juba raske seisukorra veelgi raskemaks teha.“

Kuid nüüd on see kõik muidugi selge, et see nii ei olnud. Muuseas huvitab teid ehk teada, et dr. Hauser mulle täna ütles, et kolonel Sheremetjev on täiesti terveks saanud.“

„Täiesti?“ hüüdis Rebane imestunult.

„Kolonel Sheremetjev elas sel koledal ööl üle täpsalt sama sündmuse, mis temalt kord aastate eest röövis mõistuse. Pole mingit kahtlust, et see salakuulajanna, kes end nimetas pr. Vinfriediks, oli seesama naiskomissar, kes laskis tappa kolonel Sheremetjevi tütre. Dr. Hauser jutustas mulle selle kurva loo otsast otsani ära. Mul on hea meel, et see hirmus öö ühelegi inimesele tõi kasu. Nüüd aga öelge mulle, mispärast hakkasite teie mind pidama salakuulajaks? Teie uskusite seda juba enne seda, kui minu autost leiti teatud paberid?“

„Telefonikõnega, mida teie tahtsite pealt kuulata, anti mulle teie isiku kirjeldus. Teie imestate, kuid see oli tõepoolest nii. Pr. Vinfriedi oli sageli nähtud ühe noore daami seltsis, kelle isikukirjeldus sobis teiega täpsalt. Eksikombel pidas ametnik salakuulajannaks

just seda nooremat daami. See noor naine põgenes — nagu kuulsime — üle piiri, õnneks ilma meile tähtsate dokumentideta. Salakuulajanna pr. Vinfried ei saanud aga suure tormi ja tuisu pärast üle piiri minna ja läheb nüüd kohtu alla.“

„Ma tänan väga,“ ütles Leena ja tõusis püsti. Nüüd on mulle kõik selge ja ma arvan, et suutsin vastata rahuldavalt ka teie küsimustele. Kas ma tohin paluda oma mantlit, hr. Rebane?“

„Teie tahate juba minna?“ küsis Rebane vaikes häälega, kuid tõi siiski kuulekalt mantli ja aitas selle neiule selga. „Teie tahate tõesti minna?“

„Aga muidugi,“ vastas neiu ja vaatas Rebasele imestunult otsa. „Teie tahtsite ju minult ainult saada mõningaid teateid, ja need teie olete ju saanud. Rohkem polnud teil ju mulle midagi öelda?“

Rebane tahtis neist sõnadest midagi välja lugeda, kuid neiu vaatas nüüd oma kindale ja ta nägu ei avaldanud peale ükskõiksuse midagi.

„Kas külastate mind veel mõnikord?“ küsis Rebane kogeledes.

„Ei kunagi enam,“ vastas neiu. „Milleks peaksin ma veel tagasi tulema? Või teate teie seda?“

„Ma mõtlesin — — — ma arvasin...“ kogeles Rebane. Kuid siis kerkis talle vihapuna näkku. „Ei,“ ütles ta karmilt.

„Nägemiseni?“ ütles neiu sõbralikult. See „nägemiseni“ polnud küll kooskõlas tema viimaste sõnadega, kuid Rebane ei märganud seda. Ta nägi ainult seda, et neiu tõesti läks. Uks sulgus neiu järele ja Rebane oli ükski.

Raske ohkega laskus Rebane toolile ja toetas pea kätele. See on siis lõpp — mõtles ta. Teisiti, hoopis teisiti oli ta endale kõike seda kujutlenud.

„Lõppenud! Kõik on lõppenud,“ ütles ta tasa.

Siis tundis ta äkki, kuidas kaks jahedat kätt ta pea tahapoole painutasid, ja siis vaatas ta kahte sädelevasse tumedasse silma ning kuulis jälle Leena häält:

„Miski ei lõpe; kõik algab alles, sina suur rumal, isemeelne poiss!“

Rebase hämmastusel ei olnud piire. Leena oli tulnud tagasi! Ja tema ise ütles neid sõnu, mis temal — Rebasel, ei tulnud meelde.

„Mispärast — — — piinasid sa mind nii kaua?“ küsis Rebane viimaks kogeledes. Neiu naeris lõbusalt.

„Ma tahtsin sulle selle saavutamise vähe raskemaks teha, kui seal selles Rauensteini lossi pimedas toas... sa ju mäletad veel?“

Muidugi mäletas Rebane seda ja tal oli veidi häbi, et neiu seda temale pidi meelde tulema, mis õieti oleks olnud tema kohus teha.

Kahe kuu pärast istusid ühel õhtul Tallinna Balti jaamas Riiga mineva kiirrongi I klassi kupees Rebane, Leena ja Palu. Oli veel viis minutit aega rongi lahkumiseks. Kolme noore inimese tuju oli hea, nagu polekski neil olnud ees lahkumist. Juba kaks tundi olid Leena ja Rebane laulatatud. See oli olnud väike pulmapidu, sest Rebasel polnud sugulasi ja Leena vanemad elasid Shveitsis. Sinna läkski nüüd noorpaari reis, sest nii Leena kui ka Rebane olid saanud kuu puhkust.

„Ja kui teil kõhud tühjaks lähevad, siis minge restoranvagnisse, sest Tartus haagitakse see rongile külge,“ hüüdis Palu.

Leena osutas naerdes paljudele pakkidele, mis Palu suure hoolega oli ladunud pakkidevõrku. Need kõik sisaldasid midagi söödavat.

„Ma arvan, meie oleme toiduga terveks kuuks varustatud,“ ütles Rebane naeratades. Ta oli väga näitlik oma uues osas — naise-mehe osas, ja arvas, et igatüki paneb seda tähele. Ta oli ka väga rahul sellega, et Palu ettenägelikult kõige eest oli hoolitsenud.

„Ärasõit!“ hüüdis konduktor. Palu tõusis ja surus enne Leena ja siis ka Rebase kätt. Lõpuks haaras ta mõlemate käed pihku ja surus neid südamlikult.

„Niisiis soovin ma teile,“ pomises ta, „soovin teile... noh, kuidas pean ma seda ütleva? Soovin teile, et teie mitte liig ruttu ei tüdineks sellest.“

Kui Leena sellepeale suure häälega naerma hakkas, vaatas ta imestunult üles, kehitas veidi haavunult õlgu ja läks välja. Väljas hakkas ta aga kohe nagu meeletu vastu akent klop-pima ja ei lakanud enne, kui Rebane avas akna.

„Ärge tehke rumalusi,“ hoiatas Palu. „On palju abielusid, kuid lahutusi on veel rohkem. Saatke mulle mõnikord ka mõni kaardike.“

Aeglaselt hakkas rong liikuma. Palu haaras Rebase käest kinni ja ei tahtnud seda enam lahti lasta.

„Palu, vana sõber pea püsti!“ hüüdis Rebane. „Oleme ju varsti jälle tagasi!“

Viimaks ometi laskis Palu Rebase käe lahti. Ta silmad olid niisked, kui ta mõlematele viimaseks jumalagajatuks viipas.

Ta pöördus ümber ja sammus jaamaesitelt aeglaselt minema.

„Palu, vanapoiss,“ pomises ta endale nina alla. „Liisk on langenud. Nüüd pead endale ot-sima uue sõbra. Jah, naise meie juba leiame, see pole ju kuigi raske... kuid sõpra...?“

Paar minutit hiljem astus ta jaama einalauda.

„Härra oober,“ ütles ta süngelt, „tooge mulle midagi sooja süüa.“

(Lõpp.)

LAATUSLIKUS KEERISES

Hans HERRI
romaan

Kui kaubaurik „Antje Boddenkuhl“ läbis-
tas kanali — paremal paistsid õhtuhämaruses
Inglismaa ranna ähmased kontuurid — uus
laevapoiss Henrik Jensen nägi esmakordselt
auriku ainsat reisijat. Henrik Jensen oli ni-
melt kokalt Smutjelt saanud käsu kaks ämb-
ritäit toidujäänuseid üle parda visata, millise
ülesande poiss sooritaski kuulekalt. Puhates
hekte harjumatu töö pingutustest, ta toetus
reelingi najale ning pööras pilgu sõidusuunas.

Siis ta nägi reisijat. Nägi pikka, saledat
kogu. Mees oli mantlikrae üles löönud, halli
reisimütsi sügavasti näole tõmmanud ja seis-
sis, käsi toetades reelingile, ning vaatles Ing-
lise randa, mis aeglaselt, lõpmata aeglaselt
mööda libises.

Midagi õudset, salapärast oli selles mehes.
Laevapoiss Henrik Jensen pidi tahtmatult mõt-
lema üksikuile lauseile, mida ta kuulnud mees-
konnaruumis sööginõusid koristades. Seal tei-
ne ohvitser oli öelnud Kurt Hellmersile
ja abimasinistile Jan Flörsile:

„Selle reisijaga pole kõik korras! Kui sada-
mast väljusime, mees pugemas oma kabiini ega
näidanud ninaotsagi! Cuxhavenis ta viimaks
ilmus päevavalgele, ronis ahtritekiile ning jõi-
litas Elbele, nagu kardaks sealt mingit hädaoh-
tu tulevat. Nii ta seisis Neuverkini, nagu pei-
detud mantlikraesse. Siis kadus jälle oma ka-
biini ega pole senini välja tulnud.“

Abimasinist oli veel liig noor, et oma isik-
likku arvamist asja kohta avaldada. Teise in-
seneri Hellmersi rasvane nägu muutus mõt-
likuks.

„Vana pole sellest loost kah vaimustatud.
Juhuslikult kuulsin, kuis ta Nehringule urises
midagi kummalisest loost ja nii. On ka kum-
maline. Meil on ruumi neljale reisijale ning
vana Boddenkuhl ütleb inimestele ära. Polevat
ruumi! Mõistate? Boddenkuhl senior, too vana
koi, kes isegi meie stewardi rasketes aegade
ettekäändel välja koondas, see mees lükkab
tagasi reisijad! Pole ruumi! Sellele on vaid
üks seletus: too imelik subjekt on omast tas-
kust kinni maksnud kõik neli kohta, et sega-
matult reisida...“

„Selline nali läheb talle rohkem maksmata
kui esimene kabiin luksusaaurikul!“ julges abi-
masinist mainida.

„Loomulikult! On inimesi, kes sõidavad pi-
gemini pesukausis, kui aga saavad üksi olla!“

„Need on tavaliselt inimesed, kel midagi
soolas!“ arvas Kersten mõtlikult. „Sellise mul-
je ta jätabki.“

„Võibolla mõni poliitiline pagulane?“ püüdis
Jan Flörs arvata. „Kuidas ta nimi on?“

„Ta nimetab end Dittmariks. Kas see ta õi-
ge nimi, on väga küsitav!“

„Olen uudishimulik, kuis lugu hargneb! Küll
oleks tore number meie vanale, kui Riosse
jõudes äkki politsei tuleks laeva ja areteeriks
Dittmari kui staažiga kurjategija!“

Rohkem Henrik Jensen ei kuulnud. Ta pi-
di lahkuma, sest Kurt Hellmers oli heitnud
talle ühemõttelise pilgu, mis kõnekeele tõl-
gituna tähendas: Poiss, kui sa veel kuulad,
keeran su kummuli üle põlve ja kütan su vää-
tuslikuma kehaosa nii kuumaks, et...

Nüüd laevapoiss Henrik Jensen seisis ree-
lingi ääres, kummaldi pool maas tühjad ämb-
rid, ning vaatles suuril, uudishimulikel sini-
silmil salapärast võorast, kes oli ostnud neli
piletit, et olla üksi... kes ilmus välja vaid
õhtuhämaruses ja vaatas üksisilmi merele.

Henrik Jensen, kes salapäraseist isikuist
lugenud vaid romaanides, hakkas mõttes Ditt-
mari kaju ehtima romantika looriga, kuni karm
vahejuhtum ta tõelikkusse tagasi tõi.

Esimene ohvitser Bloom oli inimene, kel-
lest madrused, kütjad ja trimmerid möödusid
võimalikult suure kaares, kuna see võimas
ametivend evis väljendusviisi, mis löikas otse
hinge ja pisut sügavamalegi. Kui Bloom vihas-
tas millegi üle, ta muutus veel ebameeldiva-
maks kui kapten Jakob Stapenbrink ise.

Seekord Bloom oli vihastanud bootsmanni
Fetje Fricki üle. Esimene, kes talle peale seda
vahejuhtumist silma puutus, oli Henrik
Jensen. Bloom nägi poissi tegevusetult reelingi
juures seismas ja unistamas, kummaldi pool
maas tühjad ämbriid. Selline olukord oli vi-
hase Bloomi arvates kuritegu.

Kuna iga kuritegu pälvib karistust, Henrik
Jensen sai äkki seljatagant võimsa kõrvahoo-
bi, mis sundis ta üle tühja ämbri komistama
ja maha kukkuma. Kaebliku hulgumisega ta
tõusis, hõõrudes ühe käega jalasäär, mis vastu
ämbriäär, marastunud, ning teise käega
hoides halvastikoheldud põske. Valupisarad
veeresid üle poisi kitsa näo.

„Käi tööle, poisikutt!“ karjus Bloom. „Küll
ma õpetan sind seanahka vedama!“

Henrik Jensen haaras ämbri ja komberdas
kombüüsi. Ohetava põse valusse aga segunes
õige väike pahameel salapärase reisija vastu,
kes oli süüdi selles kõrvakiilus.

Õnnetus tuleb harva üksi! Isegi kõrvahoop
tuleb harva üksi! Seda tööka pidi kogema vae-

ne laevapoiss. Öhtul, kaptenikajutis, ta sai teise. Kaptenilt eneselt. Võibolla, kapteni silma haavas poisi üks paistetanud põsk ning ta oli arvamisel, et sümmetria seisukohast vaadatuna ka teine põsk peaks evima sama kumerust...

Siiski — süüdi selles oli jällegi salapärane reisija!

Mees, kes nimetas end Dittmariks, ei saanud hästi tagasi lükata kapteni kutset, temaga koos kaptenikajutis õhtust süüa. Vana Stapenbrink polnud loomult eriti uudishimulik, kuid siiski ta tahtis meest pisut uurida.

Laua juures istusid kapten, esimene ohvitser Bloom, paremal insener Nehring... ning kapteni vastas härra Günter Dittmar, saladuslik reisija.

Stapenbrink polnud hea vestleja. Vana merehena ta tavatses alati otse sihile sammuda. Pikki, diplomaatseid kõnelusi ta ei sallinud, lühidalt ja selgelt ta väljendas oma mõtteid.

„Sõidate Riosse, härra Dittmar?“ ta püüdis alata vestlust.

Günter Dittmar istus toolil kui kivist nukk. Istus, riidetatuna elegantsesse, kuid lihtsasse tänavülikonda, mitte smokingisse, nagu ehk oleks olnud sobivam. Hästiraseeritud huvitav nägu kõrge laubaga, kitsa kaunikujulise suu, pisut tugeva nina ja energilise lõuaga oli pöördud kapteni poole, hallid silmad aga vaatasid kaugusse.

„Jah!“ oli kõik, mis reisija vastas kaptenile.

„Ariasjus?“ puuris kapten edasi.

„Ei!“

„Tähendab — lõbusõit?“ ei kaotanud Stapenbrink veel lootust.

„Ei!“

Jakob Stapenbrink pilgutas paremat silma, tundemärk, et ta oli pisut erutatud. See mees ületas ju teda sõnakehvuse! Kapten neelas alla oma pahameele.

„Kas teid oodatakse Rios?“ ta küsis uuesti ning püüdis oma urisevale bassile lisada pisut mett.

„Loodetavasti mitte!“ oli vastus.

Olukord oli ebamugav. Stapenbrink heitis esimesele ohvitserile lühida pilgu. See mõistis ning tõlgitses seda õieti: „Hull või kurjategija!“

Tekkinud piinliku vaikuse katkestas Henrik Jenseni tulek. Steward oli saatnud laevapoisi supitirinaga eel, et ise prae serveerimisel silmapiirile kerkida.

Henrik Jensen hoidis supitirinat kätel nagu pommi, mis iga hetk ähvardab lõhkeda. Väikeste sammude ja painduvate liigutustega ta lähenes lauale. Samal hetkel võoras pööras näo poisi poole. Vaadates Dittmari nägu, poisil meelestus, et ta oli seda nägu varemalt kuskil näinud.

Ja kuna laevapoiss Henrik Jensen loomult ja harjumuselt armastas probleeme lahendada, ta vajus mõtteisse. Mõtteis inimene tavaliselt ei vaata, kuhu astub. Henrik Jensen komistas üle esimese inseneri väljasirutaud jalga... kuum supp loksus üle ääre otse kapteni värskeltpressitud peopükstele. Stapenbringi päivitunud nägu lõi punetama. Vandega ta hüppas jalule, karjus: „Lauale panna!“ Kui poiss õnnetu tirina lauale asetanud, laksatas kapteni mitte just õrn käsi vastu poisi tervet põske.

Henrik Jensen kiljatas läbilõikavalt ja tormas välja, saadetuna kapteni sajatustest. Õnnetu poiss puged deki taha kajitruumi ning istus seal abituna ja nuuksuvana, needes tundi, mil otsustas laevapoisiks hakata.

Vahepeal aga kaptenikajutis oli väike sõnavahetus.

„Kas oli tõesti tarvilik poissi lüüa, kapten?“ küsis Günter Dittmar häälel, mis kõlas pisut ärritatult.

Kapten Stapenbrink ütles enesele, et reisijat, kes maksnud nejakordse sõiduhinna, peab kohtlema ka neljakordse viisakusega. Surudes maha soolase vande, ta ütles sumbutatud häälega:

„Kaubaaurik pole rinnalastekodu! Kuidas laevapoisse kohelda, see olgu minu mure!“

Reisija tõusis, kummardus lühidalt ja sulges ukse väljastpoolt.

„Vastik tüüp!“ surus Bloom läbi hammaste.

Stapenbrink urises midagi vastuseks ja pahvatas siis:

„Heuerbas on meile selle laevapoisiga nuhtluse kaela saatnud! Iga mammapoeg ei kõlba meremeheks. Näis kohe nii vedel!“

Kaubaaurik „Antje Boddenkuhl“ oli vana aus kast, mis vaatamata oma aukartustäratavale vanadusele kohusetruult sooritas oma reisiid. Seekord laeval oli koormaks põllutööriistad ning ta võttis kursi Madeirasse.

Mida kagemale jõudis laev, seda julgemaks, vabamaks muutus salapärase reisija käitumine. Ta viibis sageli dekil, vestles ohvitseride ja madrustega ning pööras tähelepanu ka laevapoisile, kes päev-päevalt ikka enam pidi kannatama harjumatus olukorras.

Kord ta püüdis ära viia rulli tõrvakõit. Rull ei nihkunud paigast. Hommikupoolel poiss seisis lõdisedes väsimusest madruste reas, kes uhtusid tekki veega ja hõõrusid harjadega.

Kõhn poiss kitsa, naiseliku näoga püüdis asjatult teistega sammu pidada ning sai teistelt valingu pilke- ja söimusõnu. Poiss pidi sageli hambad kokku suruma, et mitte nutma puhkeda.

Madrusted narrisid teda, ohvitserid lükkasid kõik tööd temale... tervel päeval vaene poiss ei saanud hetkekski rahu ning õhtul ta vaarus väsimusest.

Vahel näis, nagu tahaks Dittmar poisi kait-

seks samme astuda ja kapteniga rääkida, kuid reisija teadis juba ette selle sammu asjatust.

Ühel päeval — laev polnud enam kaugel Madeirast — puusepp hõikas laevapoissi, kes parajasti minutiks oli pugenud kaardimajja ja kurvameelse joonega ilusa suu ümber vaatles oma karemaid kriimustatud käsi. Poiss võpatas ning jooksis dekile. Vähemgi hiline mine tasuti sõimuga.

„Mooses!“ karjus puusepp. „Kus sa koonutad?“

„Mooses“ on iga laevapoisi sõimunimi, vaatamata sellele, milline ta nimi kodanlises elus võis olla.

Hirmunud näol Henrik Jensen sööstis puusepa juurde.

„Säh, võta tõrvanõu... eespool on paar lanti üle värvida. Mõistad?“

Henrik noogutas, haaras raske tõrvaambri ning püüdis eemalduda üliagarasti. Seejuures ta pahem jalg jäi köieotsa kinni ja poiss kukkus täies pikkuses maha.

Tõrvaämber sooritas õhus elegantse kaare ja maandus siis õnnetu poisi, kõrvale, valades oma kleepuva, musta sisu värskeltpestud dekile. Kui see isenesest oli juba kuritegu, siis poisi süüd raskendas asjaolu, et tõrv oli jätnud märgatavaid jälgi puusepa lumivalgetele tenniskingadele, mis seega kaotasid palju oma võlust.

„No nüüd on küll kur—...!“

Henrik hüppas jalule, heitis kiire pilgu puusepa vihastleegitsevale näole ja tõrvaajale dekil ning hakkas jooksmas. Puusepp järgnes vandudes.

Kapten komandosillalt mõirgas midagi, millest poiss aru ei saanud. Ta teadis vaid, et puusepp ta vaese omaks peksaks, kui kätte saaks, ning seetõttu ta püüdis pääseda iga hinna eest. Madrustele äkiline jaht valmistab palju lõbu. Nad kõverdusid naerust ja jagasid ohtrasti ergutushüüdeid nii põgenejale kui tagaajajale. Henrik ei kuulnud neid, ta jooksis aetuna hirmust, kuid puusepa viha need pilkehüüded ajasid keemispunktile.

Henrik jooksis laevaninasse ning vaatles abitult ümber. Ei mingit pääsu. Jalutusdekilt rippus alla köis. Meeleheites poiss ronis köit mööda üles, et aga pääseda märatseva puusepa käest. Kuna tal jõudu polnud edasi ronida, õnnetu poiss jäi rippuma köie külge.

Puusepp seisis all, raputas ähvardades rusikaid, vandus ja mõirgas. Kuna see ei andnud tulemusi, puusepp sööstis trepist üles jalutusdekile, kusjuures pidi pikali jooksmas salapärase reisija, kes seisis reelingi juures.

Sel hetkel ebaõnnestus Henriku katse tugeleida. Tal õnneustus vaid haarata reelingi alumist põikpuud, siis ta jõud lõppes. Hetkel, kui puusepp tahtis poisist kinni haarata, Hen-

riku käed lödvenesid. Ta kukkus meeskonnaruumi katuscle, veeres edasi ja lendas kaares vette.

Kukkuv keha laksatas vees... Henrik Jensen oli kadunud lainetesse. Poisi pea ilmus veepinnale alles siis, kui laev oli tükk maad edasi sõitnud.

Tüürimees ja vaatleja karjusid pea samal ajal: „Mees üle parda!“ Puusepp seisis hetke juhmit dekil ning tormas siis trepist alla.

Laevapoiss püüdis asjatult järgi ujuda „Antje Boddenkuhl'ile“. Vahemaa poisi ja laeva vahel suurenes üha. Kui kapten andis viimaks „Stop!“ signaali, Henrik Jensen oli laevast juba kakskümmend meetrit eemal.

Äkki jalutusdekilt inimkuju sööstis läbi õhu... jällegi kostis veelaksumine, siis Günter Dittmari pea ilmus veepinnale. Tugevate löökidega ta ujus nõrkevale laevapoisile vastu.

„Mees on hulluks läinud!“ karjus kapten. „Nagu poleks meil pardal päästerõngaaid!“

„Antje Boddenkuhl'ile“ anti tagasikäik.

Dittmari julge hüpe merre päästis väikese, saleda poisi elu. Kui Henrik vette kukkus, ta oli ehmatusest poolminestanud, ning neelas tubli portsjoni vett. Mehaaniliselt ta liigutas käsi, kuid ei jõudnud edasi. Päästerõngad poleks palju aidanud.

Dittmar jõudis poisi juurde, haaras temast kinni, enne kui poiss hakkas vajuma, ning põimis oma käsivarre poisi rinna ümber. Nii pois si hoides ta ujus aeglaselt laeva juurde.

Viis minutit hiljem ta viibis jälle dekil.

Henrik Jensen oli meelmärkuseta ning lebas Dittmari käte vahel nagu surnu.

Abivalmis käed Dittmar lükkas tagasi ja kandis poisi pikema jututa oma kabiini. Seal ta asetask poisi voodile, ning vaatles tähelepanelikult laevapoisi kahvatut nägu.

Koputati. Dittmar astus ukse juurde ning avas selle. Väljas seisis kapten, vihasena ja punasena.

„Miks tõite poisi oma kajutisse, härra Dittmar? Ta kuulub meeskonnaruumi või laatsaretti!“

„Jätke see minu hooleks!“ vastas reisija sama viisakalt.

Stapenbrink tahtis kabiini astuda. Seal juhatus midagi ennekuulmatut. Tema enese laevas kaptenil löödi uks nina eest kinni ja keerati lukku!

Esimesel hetkel kapten oli niivõrd üllatunud, et võis vaid vanduda. Siis ta valitses end ja koputas valjusti.

„Ma keelan teid, härra...“

Neetud energiline hääl katkestas kapteni kõne.

„Minu kabiinis teil pole midagi otsimist!“

„Ma nõuan...“ mõirgas Stapenbrink.

„Nõudke nii palju kui soovite!“ naeris hääl teinepool ust.

(Jägneeb.)

Teemantide printsess

JACK BACHOLDT

Mees, keda tundsid paljud Mark Quillerina, istus pingil Pioneerplatsil Seattle'is. Ta istus päikese paistel, mis oli väga soe, ja ootas meest, kellega oli tutvunud aurikul sõites Alaskast lõunasse.

See Mark Quiller oli kena välimusega, pruunistunud mees. Ta silmad olid sinised ja naeratus heasüdamlik.

Oodates võttis Mark Quiller ühe mahajäetud ajalehe lisa. Ta uuris seda suure hoolega. Äkki langes ta pilk artiklile, kus oli suurte punaste tähtega trükitud:

Vaene teemantide printsess.

Vaatamata oma miljonitele, pole rahu kadunud prof. Dane'i tütrele.

Kas pärandas teemantide kuningas talle oma saladuse?

„Jah,“ vastab pärijanna. „Ei,“ hüüavad talle ärimehed, kes tahavad jõuda Midvale-Pargi laboratooriumi saladuse jälgile... „Jätke mind rahule,“ palub teemantide printsess, kes on barrikeerinud enda uudishimulikkude eest P. Shotimaale.

Pildi all võis Mark Quiller lugeda edasi:

Miss Eleonor Dane, kuulsa prof. Dane'i tütar, kes ähvardas paar aastat tagasi kalliskivide turu kunstlike kalliskivide valmistamisega lüüa segamini. Ta on pugenud pakku uudishimulikkude eest, et varjata oma isa saladust.

Sellele järgnes artikkel, kus seletati, et prof. Dane oli võinud valmistada kalliskive loomulikkude kivide suuruses. Paljud rahamehed olid mahutanud oma kapitali ettevõttesse. Siis aga suri ta. Tema tütar, ainuke pärija, oli teinud ettevõttele lõpu ja maksnud osanikkudele välja nende osad. Viimased ei tahtnud aga pärijannat jätta rahule enne, kui nad on saanud ära osta leiutise vormeli. See oli kõik. Artikli lõpus oli mainitud veel, et Dane'il oli poeg Kenneth, kes oli 16-aastaselt kodust ära jooksnud. Testament jättis selle täiesti päranduseta.

Mark Quiller oli süvenenud mõtisklusesse, kui neist äkki äratas teda hääl:

„Kõik on valmis. Meie sõidame Plate jõele täna õösel.“

Quiller vaatas talle otsa nagu võõrale. Lõpuks lausus ta: „Sa võid öelda neile, et nad võivad sõita, kui nad tahavad. Mina kaasa ei tule. Olen muutnud oma kavatsust.“

Eleonore Dane'i bungalow asus väikesel saarel Loch Almol. Selle järve kaldal valvasid alati relvastatud mehed, kelle kohuseks oli tundmatuid mitte saarele lasta. Saarel oli ala-

ti sõiduvalmis kiirmootorpaat, et maaga ühendust pidada.

Eleonore Dane seisis just oma maja trepil, kui ta ette kerkis kaks meest. Tulijad olid julge ärimees Bruce Rand ja endine superintendent Dane'i laboratooriumis. Nad tahtsid iga hinna eest osta kalliskivide vormelit, mis pidi peituma kuski punaste kaantega raamatus.

„See on viimane kord, kui teen pakkumise,“ lausus Rand vihasele, kui miss Dane teatas, et ta vormelist midagi ei tea. „Küll näeme kord.“

Mehed pöörasid selja. Veidi hiljem nägi Eleonore paati eemalduvast saarest. Ta silmis peegeldus hirm. Värim käis üle ta keha.

Juulipäike naeratas. Järv säras päikesepaistel. Oravad jooksid puudel ringi. See oli ilus ja mugav saar elamiseks. Ta oli teistest eraldatud. Siiski vaatamata sellele, et selle kallast patrullisid relvastatud mehed, aimas Eleonore Dane, et suur oht ähvardas teda.

Kaks nädalat hiljem, kui Rand oli lahkunud vihasele saarelt, sõitis väike kaheistmeline auto vastu õhtut Randi villa poole. Väravavalvur, kes oli näinud veerevat uhkeid limusiine ette, peatas auto. Samal ajal astus aga kulunud riietes noormees autost välja ja sammus külma rahuga villa peakse poole.

Teenijale ulutas ta Bedfordi haigla sekretäri Percival Fultoni nimekaardi.

„Palun, öelge mrs. Randile,“ ütles ta, „et äri, mille pärast tulen, on väga tähtis. Vabandagu ta väga, et pean ta külaliste juurest ära kutsuma.“

Teener saatis ta väiksesse vastuvõturuumi.

Veerand tundi hiljem astus sinna mrs. Rand. Külastajat polnud aga seal. Alarmeriti kogu teenijaskond, kuid sissetungija jäi leidmatuks.

Bruce Rand polnud aga oma külaliste juures. Ta oli ühes väikses toas Pindari ja inetu välimusega mehe Frankiga. Meeste vahel käis elav mõttevahetus, kuidas saada kätte prof. Dane'i saladust.

„Vägivalda ei tohi tarvitada,“ ütles Rand.

„Tõsi,“ kõlas kellegi hääl. Nende ette ilmus äkki tundmatu, päikesest pruunistunud mees.

Järgmisel momendil olid kõik kolm meest tema kallal, et otsida, kas pole tal relvi kaasas.

Frank võttis ta taskust välja paki kirju, luitunud päevapildi, odava taskukella ja 17 shillingit. Muud ei midagi.

„Laseme tal rääkida,“ lausus Rand lõpuks, kui nägi, et läbiotsimine ei andnud mingisuguseid tulemusi.

Tundmatu tõmbas hinge.

„Miks tungisite võõrasse majja?“ küsis Rand.

Tulin tuhandete kilomeetrite tagant, et rääkida mr. Randiga.“ Nende sõnadega ulatas ta Randile ajalehe väljalõike. „See seletab kõik,“ lisas ta juurde. Rand silmitses seda ja ta luges, et keegi otsib taga Kenneth Dane'i, tuntud prof. Dane'i poega.

„Mida see tähendab?“ urises Rand.

Tundmatu osutus kirjakapakile.

Rand silmitses neid ja nägi, et need olid õe kirjad vennale. Kui ta kirjade alla vaatas, siis nägi ta seal allkirja Eleonore.

Rand ulatas nüüd tundmatule käe: „Rõõmustan väga, et võin teiga tutvuda, mr. Dane. Palun istuge.“

Tundmatu heitis pilgu Pindarile ja Frankile. Siis pööris ta Randi poole:

„Kas meie ei saaks nelja silma all kõnelda.“

Rand andis Frankile ja Pindarile märku. Need cemaldusid.

„Kuulsin kõik, mis rääkisite,“ algas tundmatu. „Teie tahate osta seda minu isa vormelit, kuid mu õde ei müü seda.“

„See on tõsi,“ lausus Rand.

„Kunagi pole ma oma isale palju mõelnud,“ jatkas võõras. „Ta ei hoolitsenud ka minu eest. Kuueteistkümne-aastaselt, kui mu õde oli viieaastane, lasksin ma kodust jalga. Hiljem pidasin temaga kirjavahetust. Nagu neist näha võisite, peab ta mind mingiks kangelaseks. Sellepärast, kui mina nüüd koju lähen, olen kindel, et paari nädala pärast saan temalt kuulda sellest punasest raamatust. Ja nagu teate, jättis isa mu pärandusest ilma. Sellepärast tahan ka mina saada oma osa. Palju maksate mulle sellest raamatust?“

„Viis tuhat,“ pakkus Rand.

„Vähe,“ lausus võõras. „Alla kümne tuhande ei mõtlegi.“

„Olgu peale siis kümme tuhat,“ sõnas Rand pikema kauplemise järele. Ta sirutas kokkuleppeks käe.

Teine veel ei võtnud seda vastu.

„Ma pole Kenneth Dane,“ lausus ta külma rahuga. „Minu nimi on Quiller, Mark Quiller.“

Vihaselt kargas Rand püsti: „Kui te pole Kenneth Dane, mida otsite siit!“

Võõras naeratas rahulikult.

„Asi on lihtne,“ algas ta. „Teie ju näete, et mina olen ainukene mees, kes võib minna Eleonore Dane'i juurde ja veenda teda, et olen tema vend. Kenneth Dane on surnud. Ainult mina tean seda. Nii on mul võimalus seda vormelit kätte saada. Selle eest nõuan aga kakskümmend tuhat.“

Vihaselt tähendas Rand: „Ütlesin, et kümme tuhat.“

Võõras naeratas pilkavalt: „Seda lubasite Kenneth Dane'ile. Mark Quiller on aga rohkem

väärt. Ise saate niikuinii miljardid. Avanssi ma ei soovi. Annan teile viis minutit aega mõtlemiseks.“

*

Oli ilus augustikuu hommik. Järv oli vaikne ja säras peeglina. Eleonore Dane sõitis üksinda järvel mootorpaadiga. Seljas polnud tal muud, kui supelülirikond.

Ta oli juba tund aega järvel paadiga ristelnud, kui äkki nägi, kuidas keegi mees püüdis väikse paadiga tema eest põiki mööda sõita. Enne, kui ta suutis aga anda tagasikäiku, oli väike paat juba ümber paisatud. Eleonore nägi, kuidas mees vees rabeles ja siis vee alla kadus.

Oli mootorpaat seisma jäänud, sukeldus Eleonore pikema mõtlemiseta. Pea oli ta uimase noormehega veepinnal. Suure vaevaga õnnestus tal teda lõpuks meelemärkusetult paati tõmmata. Nüüd ei jäänud tal muud üle, kui pidi saarele tagasi sõitma.

Paar tundi peale seda äratasid teenija Ada sammud miss Dane'i mõtisklusist. Selle käes olid mingid paberid. Selgus, et need olid Eleonore kirjad vennale.

„Viige mind ruttu... ruttu tema juurde.“

Astunud meelemärkusetu voodi juurde, tundis Eleonore end nõrkevat. Ta huultelt tulid sõnad: „Kenneth. Kenneth tuli tagasi, et aidata mind.“

Nad olid õhtul bungalow' saalis. Mark Quiller istus nurgas toolil, kust ta võis hästi näha Eleonore nägu, kes istus pianiino taga ja mängis. Täna õhtul pidi ta oma ülesande lõpule viima.

Eleonore lõpetas mängimise.

„Sa võiksid elada oma elu,“ algas Quiller, „selle rahaga, mis pärandas sulle isa. Aga sa elad naljakat elu siin saarel. Kuid siiski pole see minu asi!“

„Tahaksin, et see oleks olnud ka sinu asi,“ lausus Eleonore.

Quiller tõstis protestiks käe. Lühikese viivituse järele jatkas aga Eleonore: „Kenneth, tahaksin sulle nüüd rääkida. On midagi, mida peaksid sa teadma — rahast ja oma isast. Tahaksin, et sa kuulaksid ja aitaksid mind. Aitad sa mind?“

Quiller nägi, et ta oli jõudnud oma sihi lähedale. Kakskümmend tuhat naela oli tal juba peaaegu käes. Tütarlaps tahtis talle rääkida oma isa saladusest.

Ta noogutas oma pead ükskõikselt.

„Aitan sind,“ lausus ta viivitades.

„Kuidas rõõmustan, Kenneth! Tule siia, istu mu juurde. Tahan, et sa saad teada kõik.“

Teenija Ada astus aga sisse: „Miss Eleonore, teid palutakse. On tähtis asi.“

Eleonore tõusis püsti. „Tulen kohe tagasi,“ pöördus ta Quilleri poole naeratades.

Quiller haaras Eleonore
häest kinni. Aknale läh-
nes kogu.

Quiller jäi üksinda. Korraga tõstis ta pilgu ja nägi ühte nägu akna taga, mis kohe kadus. Ühest pilgust oli aga küllalt, et seda ära tunda. See oli võigas Franki nägu.

Nii siis peeti teda silmas. See polnud sugugi hea. Ta pistis käe tasku. Seal oli automaatpüstol. Ta ei usaldanud Franki. Siis astus ta välja.

Korraga puudutas kellegi käsi teda ja viis eemale bungalow'st. Ta tundis, et see oli Frank, kuigi ta teda ei näinud. Viie minuti pärast jäid nad seisma.

„Mis teid ajas siia?“ küsis Quiller vihaselt. Frank sosistas: „Rand saatis mu.“

„See on vale.“

„Teie ei saa seda raamatut kätte.“

„See oli juba peaaegu juba minu käes. Hoidke aga eemale. Kui ei, siis ma...“

Ta surus püstoli Franki meeleskohta. „See on laetud,“ tähendas ta. „Annan teid politsei kätte...“

Samal momendil nägi ta kuut meest laskevõimelise püstolitega enda ees.

„Teie olete palju parem märklaud kui mina,“ lausis Frank pilkavalt.

Seitse meest ühes Frankiga saarel! Kõik relvastatud! Vihaselt küsis ta: „Mida see tähendab?“

„Need mehed töötavad minu ja Randi eest,“ vastas Frank. „Kas teate, mis ütles Rand mulle. Kui teie ei saa kella 11 raamatut kätte, siis hakkab mina tööse.“

„Meie kokkulepe oli aga südaööks.“

„Üks tund kuulub ju aga saarelt tema juurde jõudmiseks,“ jätkas Frank. „Kui tulete kell

11 ja raamat on teie käes, siis viime teid Randi juurde.“

„Kui aga ei, mis saab siis?“

„Rand ei oota enam kauem.“

Quiller taipas, et tema kakskümmend tuhat on kaalul.

„Lähem bungalow'sse tagasi,“ lausis ta. „Küll tulen kell 11 raamatuga.“

Vaevalt oli Quiller tagasi jõudnud, kui Eleonore astus sisse ja vabandas oma liig kauast äraolekut.

„Eleonore,“ algas Quiller, „mis on? Sa näed nii murelik välja.“

„On imelik asi juhtunud,“ vastas Eleonore, „telefon ei tööta enam. Selle abil oli ühendus Farinaga.“

Quillerile meenusid Frank ja tema mehed. „Sa ei saa aru,“ jätkas Eleonore. „Mina olen sellest telefonist...“

„Ma ei saa aga aru, miks on telefon sulle nii tähtis.“

„Kenneth, kallid, sa ei saa aru.“

„Sa rääkisid midagi. On hulk asju, millest ma ei saa aru. Üks asi on see, miks matad sa siia end elusalt. Ajalehtedes on kirjutatud palju mõttetusi teemantide kuningast ja selle saladusest. Eleonore, kas pole telefonil mingit ühist selle saladusega?“

„Iga asi siin on seoses isa saladusega, Kenneth. Kõik on tehtud, et hoida saladust maailma eest. Aga, Kenneth, tahaksin, et sa aitaksid mind.“

Ta läks üle saali ja jäi seisma suure portree ette, mis rippus seinal.

Ta lükkas pildi kõrvale. Selle tagant tuli nähtavale väike seinaseif. Niisiis seal oligi raamat vormeliga.

Äkki viivitas Eleonore. Ta asetaski pildi endisse asendisse. „Mitte läna õhtul, armas. Mõni minut tagasi tahtsin jutustada sulle kogu loo.“

Quiller tõusis püsti ja tegi viimase katse.

„Hoi saladus endale, Eleonore. See on sinu ja isa omavaheline asi. Sina pead seda hoidma tema pärast. Sa aga ei tea, kuidas hoiaksid seda. Mind haavab see, et sa kahtlustad mind...“ Ta katkestas õigel kohal.

„Palun, Kenneth!“ Eleonore pani oma käe ta õlale. Pisarad olid ta silmis. „Ma tahan, et sa aitaksid mind, kuid mitte õhtul. Olen liig väsinud. Küll homme. Head ööd, kallid!“ Imelik tunne läbib Quilleri.

Ta nägi tema huuli nii lähedal. See naine oli tema käte vahel, ainuke naine, kelle ilu oli teda liigutanud. Ta püüdis võidelda kire vastu, aga ta ei suutnud enam. Juba ühinesid nende huuled.

Sekund hiljem teadis ta, et oli läinud liig kaugele, et kirg oli teda ära andnud.

See polnud ju venna suudlus. Kas Eleonore seda ei taibanud?

„Hüvasti, Kenneth,“ sosistas ta. Siis oli Eleonore läinud.

Quiller vaatas kella. Ainult üheksa. Paar tundi oli veel aega. Ta hakkas käima edasi-tagasi, heites aegajalt pilku kellale. Ta mõtet peatusid seinaseifil. Kord oli ta olnud oma elus ka seifide ekspert.

Lõpuks oli möödunud viis minutit. Ta kustutas küünla tule. Siis astus ta seifi juurde ja asus töösse. Ta töötas kannatlikult. Oli aga selge, et selle avamine võis võtta tunde.

Äkki sündis aga ootamatus. Seifi uks avanen. Samal pilgul pimestas ta silmi valgus.

„Seisa, kus oled,“ kõlas hää. „Mul on käes revolver. Mitte liigutada.“

See oli Eleonore Dane'i hää.

Quiller seisis ta ces nagu raidkuju.

„On relvi?“

„Kuuetskus on automaatpüstol.“

„Viska see põrandale.“

Quiller tegi seda.

„Seni olite mu vend, aga kes olete teie?“

Quiller ei vastanud midagi.

„Mu vend? Eks olnud suurepärane mõte? Vedada naist niimoodi ninapidi?“

Quiller oli kahvatu. Ta hambad lõgisesid.

„Kas sa ei mõelnud, et ma proovisin sind suudlusega?“ jätkas Eleonore. „Sa langesid aga lõksu. Ma olen ju naine.“

Siis küsis ta teravalt: „Kus on mu vend Kenneth?“

„Surnud.“

Eleonore uuris ta nägu.

„Surnud,“ kinnitas Quiller uuesti. „Ta suri kaks aastat tagasi Alaskas.“

„Sinu nimi, õige nimi?“

Quiller ei vastanud.

„Kas ei paneks enne küünlad põlema,“ ütles ta siis. „Minu relv on põrandal, ja nii pole karta midagi.“

„Tee seda pealegi.“

Äkki haaras aga Quiller ta käest kinni. Juba oli revolver tema käes ja ta hoidis selle Eleonore suunas. „Teine kord ole ettevaatlikum,“ lausus ta. Nende sõnadega astus ta seifi juurde. Juba oli punaste kaantega raamat tema käes. Meeleheide ilmus Eleonore näole.

„Enne kui lahkud, tapa mind,“ palus ta.

„Ma pole mõrtsukas.“

„Seda küll. Aga kui lähed, teen ise lõpu oma elule.“

Quiller ehmus. Ta oli kindel, et tütarlaps teeb seda, mida lubas. Ta oli teda juba nii palju tundma õppinud.

„Miss Dane, jäta see. Ära ole rumal. Sellest pole kasu, et sa võtad enda elu.“

„Mina olen endaga läbi.“

„Kuidas? Mida kaotad? Ainult saladuse

millega saab teha raha, mida sa ise aga ei kasuta.“

„Quiller, see pole tähtis. Raha on mulle väärtusetu.“

„Aga mis siis?“

„Kaotasin oma lootuse. Lubasin isale hoida tema saladust. Kuna see saladus on sinu käes, pole mul enam mõtet elada.“

Quiller ei kahelnud, et nende sõnade taga peitus tõde. Ta teadis, et kui lahkub, siis on ta mõrtsukas. See oleks just sama, kui laseks ta tütarlapse oma käega maha.

Kummaline tunne valdas teda. Ta astus lähemale. „Kust te teate, et olete kaotanud?“ küsis ta. „Vaata minule, vaata minule, Eleonore! Mis, mis on siis, kui sa oled võitnud?“

Nende sõnadega viskas ta revolvri põrandale. Järgnes punaste kaantega raamat.

„Sa oled võitnud,“ lausus ta.

„Ma ei saa hästi aru.“

„Ei maksagi aru saada — võib olla ainult seda, et olen elus suur tola. Mul oli suur varandus taskus. Bruce Rand lubas selle anda mulle raamatu eest.“

„Tähendab, et ma võin raamatu võtta.“

„Selleks ma viskasingi maha. Nagu näed, minu tee on seiklused. Varandused pole olnud mul kunagi nii tähtsad kui elamused. Nüüd pean lahkuma aga saarelt.“ Siis langes ta äkki mõttesse. „Ei,“ lausus ta lõpuks. „Ma ei lahku praegu. Väljas pimeduses ootab seitse meest. Relvastatud. Rand saatis need mehed, et nad peavad asuma tööle siis, kui mul nurjub. Meie peame neid ninapidi vedama. Peame lahkuma siit seltsis. Eleonore, kas usaldad mind? Sa peaksid usaldama mind.“

Eleonore'i silmad löid särama. Ta noogutas peaga: „Usaldan sind. Sa oled suurepärane. Alati lootsin seda, alati palusin seda.“

Rutuga lahkusid nad saalist. Samal momendil lähenes kaks kogu aknale.

„Meil on mõlemail relvad, aga kas on veel padruneid?“ küsis Quiller.

„Minu magamistoas on neid küllalt.“

Magamistoas täitis Quiller oma taskud padrunitega. Samuti pani ta seal oma tasku ka punaste kaantega raamatu.

„Kaks seitsme vastu,“ tähendas Quiller.

Nad astusid koridori. Kummaline hää sundis neid seisatama.

Keegi mees norskas.

„Aednik, Lund,“ sosistas Eleonore.

Rutuga ajasid nad selle üles. Siis astusid nad kolmekesi õue, et rutata paadinaja juurde.

Juba mürises mootor ja paadinina löikas vett. Quiller istus tüüri juures.

Eleonore naeratas, kuid pea kangestus ta. Ta nägi paadi lael kükitavat kogu valmis hüppeks. See oli Frank. Sähvatas välk. Järgmisel momendil olid mõlemad mehed juba rindupidi koos. Paat lendas juhtimatult süüsinna. Eleo-

nore taipas seisukorra ohtlikkust ja asus tüüri juurde, kuigi oleks tahtnud aidata Quillerit.

Paat lendas suurima kiirusega. Eleonore vaatas taha ja nägi, et Quiller oli all, kuid hoidis kätega Franki kõrist kinni.

Äkki aga lendas paat veealuse kalju vastu. Kokkupõrge paiskas kõik paadist välja. Kui Eleonore tõusis veepinnale, palus ta, et Quiller pääseks. Juba hüüdiski see ta nime. Seltsis ujusid nad ranna poole.

Torm, mis oli möllanud mõne tunni, oli möödunud.

Õhk oli puhas, kuid külmem. Tuli, mille oli teinud Quiller järve kaldale üles, andis küllalt sooja.

„Arvan, et nüüd pääseme nende käest,“ lausus Quiller. Ta ulatas Eleonorele punaste kaantega raamatu.

Eleonore viskas selle tulle ja vaatas rahuga pealt, kuni see oli muutunud tuhaks.

Liigutades siis raamatu tuhka jätkas ta: „Sa ei tea, kui õnnelik ma praegu olen. Mu sõber, see raamat, mida tahtis saada Rand, polnud pennigi väärt. Mulle oli ta siiski väärt rohkem kui elu. Sellega oli seotud minu isa aus nimi.“

Quiller heitis talle üllatunud pilgu.

„Luba, ma alustan algusest. Arvatakse, et minu isa oli geenius, kes tegi miljoneid üleöö. See polnud aga tõsi.“

Aastaid töötas ta oma laboratooriumis, sest et ta oli auahne — ta tahtis lahendada sünteetiliste teemantide probleemi. Tõsi, probleem oli lahendatud juba, sest et mitmed teadlased olid valmistanud kunstlikke teemante, kuid need teemandid olid väikesed. Isa tahtis aga valmistada suuri teemante turu jaoks.

Mu ema suri. See oli talle raske hoop. Poeg valmistas talle suurt südamevalu. Siis ütles arst, et tal pole enam kaua elada. Äkki tegi ta teatavaks, et on lahendanud probleemi, ta tegi maailmale teatavaks, et on valmistanud suure sünteetilise teemandi. Ta valetas maailmale...“

„Aga asjatundjad?“ segas Quiller vahele.

„Asjatundjad? Kus võisid nad näha pettust. Valmistamise protsess oli ju isa saladus. Teemandid, mis tulid laboratooriumist välja, olid loomulikud. Isa ostis nad lihtsalt.“

„Aga kuidas sai siis isa teha miljoneid?“

Mitte palju miljoneid, kuid siiski kena varanduse. Asi oli aga lihtne. Rahamehed ostsid ta ettevõtte osatähti. Ta maksis nende pealt küll kenad summad puhast, kuid see raha polnud teenitud teemantidega. Minu isa oli avara mõistusega mees. Ta pani raha mujale töötama, nii et see andis alati head kasu...“

Quiller sai sellest aru.

Eleonorel aga oli veel seletada:

„Raamatus, mida tahtis saada Rand, pol-

nud vormelit. Sinna oli isa märkinud üles ainult oma ärilised tehingud. Tema hoidis neid ainult minu venna Kennethi jaoks. Minu isa testament jättis ju Kennethi pärandusest ilma. Mina tahtsin seda aga temaga jagada. Jumaldasin oma venda. Olin aga kindel, et tema kunagi ei usu mind, et isa on jätnud nii vähe pärandust, kui pole selleks tõestusi. Hoidsin seda raamatut tõestusena. Kuna aga Kenneth on surnud, polnud mul enam vajadust seda hoida. Vaene Kenneth.“

Quiller nägi pisaraid tema silmis.

„Mis pean ma tegema?“ küsis ta Quillerilt.

„Reisima. Aastast jätkub küllalt. Aga kohe.“

„Tuled sa minuga?“

„Tule taevas appi! Ei!“

Eleonore võttis ta käest kinni:

Sa siis lähed. Sa ei tohi jätta mind maha, praegu.“

„Luba ma räägin. Olen hulkur. Parandamatu seikleja. Sa pead laskma mind minna.“

„Ma palun sind,“ vastas Eleonore kindlasti. Ta põsed õhetasid. „Palun, aita mind. Aita mind alati! Kõike, mida palud, luban sulle.“

Quiller võitles endaga.

„Olgu siis peale. jääme nüüdsest peale heades sõpradeks. Aga siiski lahkun ma.“

Eleonore raputas pead. „Meie ei lahku, kui su süda ei soovi, enne kui oled minust tüdinud.“

„Eleonore, ma ei kõlba...“

„Ei maksa rääkida. Ütle mulle otsekoheselt, kas oled minust tüdinud.“

Quiller ei võinud varjata oma armastust, samuti nagu ta ei võinud takistada päikesetõusu. Oli päike tõusnud, leidsid nad endid üksteise käte vahel ja nad ei mõelnud kunagi üksteisest lahkuda.

RUDOLF LORTZING

Härra on maruvihane

I

„Hella,“ ütles Max tasase etteheittega, „miks oled ometi karm? Kas ei ümbritse ma sind armastuse ja õrnusega, kas ei loe su silmist kõik su soovid, kas ei tee ma su elu taevaallikuks?“

„Jaa,“ õhkas Hella, „see on kõik nii, kuid...“

„Mis kuid? Pean ma siis selleks, et lõendada sulle oma armastust, tooma kuu pealt kulda, või pean ma purustama mägesid, või pean võitlema lohedega?“

Hella kärsutas pilklikult huuli.

„Selleks oled liig kartlik ja arg. Kuid selles just seisabki asi. Sest, vaata, olen nõrgukene naisterahvas ja igatsen meest, kelle juures võiksin tunda end kaitstud ja varjatud, kes võib viia kindlalt ma läbi igapäevase elu varitsevate ohtude, kes vajaduse korral valmis oleks rusikatega mind kaitsma!“

Max pööritas silmi.

„Kuidas sa kõneled! Oled sa näinud mind kunagi vihahoos? Ütlen sulle: ära soovi seda, sest tea; et vihas või võitluses võin olla otse hulljulge, muutun siis mätratsevaks tügriks, metsikuks lõviks, muutun...“

Hella tegi käega põlgliku viipe.

„Ah, jäta see; need on vaid sõnad. Tunnen sind juba. Oled kahjuks üks armpüks ja jalgalaskja, kes väriseb juba oma enda varju ees.“

II

Kui Max sel õhtul kodu poole sammus, pidi ta endale tunnistama, et Hella teda ta omaduste suhtes kaunis õieti oli hinnanud. Siiski põles temas ha end Hella silmis teise valgusesse asetada.

Mingile järsule mõttekäänakule järgnedes kutsus ta korraga taksoauto ja lasi enda sõidutada sadama linnaossa, millest igatüki teadis, et seal igasugu valgustpelgav ja kõige

peale valmis olev inimesteliik pesitses.

Punase Pudeli kõrtsi ees väljus ta autost ja tasus sõiduarve.

Mees osutas tummalt laua teisel pool olevale toolile.

Ta süda kloppis tugevasti, kui ta astus sisse joogiurkasse, kust vastu paiskus õllelehka ja suitsupilvi.

Üksiku laua taga istus keegi mees, mütsinokk sügavalt üle silmade, selg vimmas ja kuuekrae üleväl.

Max lähenes arglikult mehele.

„Armas, kallid mees, ma ei nori mingit riidu ega tühli. Tahaksin teile teha vaid ühe väikese ärilise ettepaneku.“

Mees lirtsatas sülitada ja osutas tummalt laua teisel pool olevale toolile.

Max istus.

„Olete väga lahke... väga armastusväärne... parim tänu!! Ja nüüd kohe asja juurde. Mul on pruut, keda väga armastan, kuid see kahtleb minu mehisuses, mu julguses. Tahaksin muuta ta arvamust ja selle sihiga instseneerida ühe minu vastu sihitud, muidugi täiesti ohutu, kuid närvekõditava kallalalutungi, mille siis võidukalt tagasi lööksin.“

Mees pilutas teist silma.

„Ahää, mõistan. Pean võtma selles kometis oma peale algataja osa. Noh, mul pole põhimõtteliselt midagi selle vastu. Asi oleneb vaid sellest,

palju nõustute maksma selle eest.“

„Palun, teatage oma nõudmisest. Palju soovite, näiteks, selle eest, et tohiksin öelda rea jämedaid sõimusõnu?“

„Viis krooni.“

„Hüva. Ja palju pean maksma siis, kui natukene teid kägistan?“

„Kümme krooni.“

„Tore. Ja palju arvestaksite väikese dramaatilise lõppvaatuse eest, nii, näiteks, paari väikese kõrvakiilu näol?“

„Viisteist krooni esimese eest, iga järgmine tuleb üks kroon odavam.“

„Olen päri. Ja kui nõustute sellega, siis teeme kohe ümmarguse summa: kogu asja eest viiskümmend krooni.“

Maks lükkas mõned paberrahad üle laua.

„Siin käsiraha. Ülejäänud osa saate täpsalt 24 tundi pärast meie tehingu teostamist siinsamas. Kui peaksite kahtlema minu lubaduse täitumises, siis olen valmis lõendama enda isikut passi ja pildiga.“

„Seda pole vaja. Tunnen juba inimesi sedavõrd. Ja pealegi suudaksin teid siis igal ajal leida. Ainult üks asi veel: millal ja kus peab see lugu toimuma?“

„Homme, täpsalt kell pool üksteist õhtul, Nõmme teel. Trammiliini lõpul on nimelt üks aed-restoraan. Selle restorani juurest käänab üksik puiestee ja seda nimetataksegi Nõmme teeks.“

„Tunnen seda teed. Seal tapeti keegi isik 1. aprillil 1893.“

Max kahvatas.

„Kuid kas võite olla kindel, et teie ei hakka ennast kaitsma, et te ei satu marru ja ei...“

Mees naeratas kaastundlikult.

„Oh, kallid härrakene, ega ma mõni lastetapja pole. Ja pealegi luhtuks siis meie tännane äritehing.“

Max surus soojalt ja usaldavalt mehe kätt ja lahkus kõrtsist.

III

Järgmisel õhtul, natukene enne ühteteist, väljusid Max ja Hella aed-restaurantist.

„Viimane rong läheb alles kell üksteist,“ arvas Max, „meil on seega pool tundi aega ja õõ on nii sume: kui sul midagi pole selle vastu, siis tee-me väikese jalutuskäigu.“

Hella noogutas nõustuvalt peaga.

„Palun, tee nii nagu soovid.“ Nad jalutasid edasi ja käänasid Nõmme teele.

Max süütas sigareti.

Puistee oli tühi ja sünge öövarjudest.

„Max,“ sosistas Hella, „mul on jube tunne, hakkan kartma.“

„Mis hüsteeriline jutt see on! Ja, üldse, mida on sul karta, kui mina su juures olen?“

„Kuid, kuule, mulle näib; nagu rudiseks liiv kellegi jalastumisest.“

„Las rudiseb.“

„Kas me ei läheks tagasi? Seal vist tuleb keegi.“

„Las tuleb.“

Eespool eraldus pimedusest tõesti üks inimkuju.

See lähenes ja peatus Maxi kõrval.

„Kas tohiksin paluda tuld?“ kuuldus pimedusest.

„Tehke, et kaote.“

„Mis mood see on? Ei tohi enam tuldku paluda?“

„Tunnen seda juba. Kaduge silmapilk, ütlen ma teile, või muidu teen ma teile jalad alla!“

Eelmises „Romaanis“ algas uus romaan

„Sind olen otsinud“

mis on eriti kauni- ja huvitava-sulisuline. „Romaani“ eelmisi numbraid võib veel saada talituses, Rataskaevu 9.

Max kargas võõra kallale.

„Selline häbematus.“

Max kargas võõra kallale.

„Max!“ kiljus Hella.

Max kägistas tundmatut.

„Laske lahti, teie kaabakas, sulii niisugune!“ ähkis võõras.

Kõlas hele plaks. Maxi parem käsi löötas! „See on sulle kaabaka eest ja“ — jälle hele plaks, „see on sulle sulii eest ja“ — veel kord plaksatus, „see veel igaks juhuks pealekauba. Teie — ahvi niisugune!“

Atakeeritu rebis enda vaevu lahti ja kadus välkkiirelt pimedusse.

Max tahtis talle järgneda.

Hella haaras kinni Maxist ja laskis end lohutada tüki maad.

„Max, kallid,“ halises ta, „ma palun sind, lase ta minna, tee mulle seda meelega!“

Max tegi siis seda meelega, kuigi nähtavasti vastumeelt.

„Täna sind,“ nuuksus Hella ja peitis oma pea Maxi rinnale, „ja andesta mu kahtlused eile. Oled mu uhke kangelane ja käskija ja mina su väikene, alistuv ümmardaja!“

V.

Kahekümne nelja tunni pärast oli Max kokkuleppe kohaselt jälle joogiurkas Punane Pudel.

Ta nägi kohe meest nokkmütis ja läks ta juurde.

M. Bergmann-Tomson

Hiivake ankrud.

Hiivake ankrud!
Sõit valla läeb lahtise merele.
Hiivake ankrud!
Liig raskeks läeb püsi mu verele.

Palju on kogunenud auru,
Energia annus on suur.
Sest kuulda ju võimsamat laulu:
Pea lammudet takistav puur.

Avarad kaugused ootamas ees.
Lahtised taevad ja tuuled
Verigi märatseb soonte sees:
Edasi! Edasi! Kuuled!

Lisage kiirust, et tormaks laev
Kõrgetest lainetest üle.
Lisage kiirust, mis toodab kaev
Põhjatust sügavussülest.

Noolena läbib nüüd laineid ta
Rand kaob peagi silmist.
Ah! millise kiire tempoga
Võib mööduda elu — kui filmis.

Oo milline nauding on tormata
Tuisaten läbi ilma.
Milline nauding? — Haha, ha, haa!
Kas pisarad tungivad silma? —

Eil need on vaid piisad, mis lainte vaht
Paiskas üles mu näole.
Need on vaid pitsmed, mis merelaht
Terviseks saatis mu poole.

Hiivake ankrud!
Sõit valla läeb lahtise merele.
Hiivake ankrud!
Liig raskeks läeb püsi mu verele.

Palju on kogunenud auru,
Energia annus on suur
Sest kuulda ju võimsamat laulu,
Pea lammudet takistav puur!

Mees kõhatas.
„Tulite vist saama tagasi käsiraha?“

Mees raputas kahjatsevalt pead ja näitas oma kõrile.

„Käsiraha teile tagasi anda ma ei saa, see on juba ammu sealt alla läinud. Kuid see polnud minu süü, et ma tulla ei saanud.“

„Kuidas...?“

„Jaa, ülelele õõsel, kohe peale teie siinolekut, tegi politsei siin läbiotsimise ja tiris ka minu kaasa. Alles tunni aja eest sain lahti.“

Kui Max kõrtsist väljus, siis läikis ta silmist erilise uhkus.

SIND olen otsinud

ANNE - MARIE - LAND

(1. järg.)

Kuid tal oli selline tundmus, et ema ei pruugi veel nii järsku asjast teada. Äkitsele impulsile järgnedes otsustas ta üles otsida oma sõbranna Käthe Braunsbergi, kes oli müüjannaks suures Rodewalldi kaubamajas, mida kutsuti lühidalt „Ka-Ro“.

Kaubamajas astus ta trepist üles esimesele korrale, kus parfümeeria osakonnas leti taga esisis väike Käthe ja müütas seepe, juukseveet ja parfüüme. Ta näis väga kena ja korralik eeskirjapärases, valge bubikraega mustas kleidis.

Ta võis alul Ullale noogutada vaid silmadega rõõmsalt üllatunud tervituse, sest keegi korpulentne hingeldav daam valis parajasti seepe.

Siis aga, kui ta kuulis, mis tõi sõbranna siia nii ebaharilikul tunnil, surus ta sügavasti masendatuna ja kaastundlikult Ulla kätt. „Vaene Ulla — see on ju hirmus! Ja otsekohe, ütled sa? See vastik inimene, see Kühn — ma tunnen teda ju ka, ma olen teda paar korda näinud kui ma sul järel käisin! Aga mis mõtled sa nüüd teha?“

„Ma ei tea seda,“ vastas Ulla rõhutatult. Hakkan ehk kohe uut kohta otsima. Aga kuidas ma saan seda nii ruttu? Meelsamini ei tahaks ma vanematele midagi öelda — vähemalt täna mitte — sa tead, isal on täna juubel, mul oleks valus rikkuda tema rõõmsat meeleolu — “

„Ma mõtlen järele, Ulla — võib olla tuleb mulle midagi pähe. Ka Rolfilt küsin ma. Kui ta saab, siis ta teeb kindlasti midagi sinu heaks. Ta austab ja imetleb sind väga.“

Ulla noogutas hajameelselt.

„Mis ütleb Bob von Iserloh siis sellest?“ küsis Käthe. „Kas ta ei saaks mõjustada meele muutust härra Ledereris?“

„Bob?“ kordas Ulla suuril silmil.

„Bob —,“ ta mõtiskles pisut. Nii siis, Rolf oli asjast isegi öele taktikalt vaikinud — Käthe ei aimanud midagi sidemete purunemisest Bob von Iserlohiga. Ullat täitis see tänu-

nulikkuse tunne. Jah, ta oli selline nagu ta silmad — see Rolf Braunsberg — hea, arusaaja, õrnatundeline — — —

Miks ei olnud Bob selline nagu tema — — — ?

„Ma pean minema,“ ütles ta kähku. „Osakonna juhataja ei näe seda meeleldi, et ma niikaua segan sinu tööd!“

„Aga ei ole ju siin ühtegi ostjat, Ulla!“

„Ei, ei, ma lähen — nägemiseni, Käthe — “ ja juba oligi ta ära.

Ta istus kogu päeva ühel üksildasel pingil linnapargis. Vanemaid ei tahtnud ta rahuks teha varajase kojutulekuga. Täna tahtis ta asjast neile veel vaikida.

Ulla armastas oma vanemaid sügavasti ja kannatas selle all, et ta neile pidi valmistama muret.

Jumal tänatud — nad ei teadnud vähemalt ta valu Bob von Iserlohi pärast. Nad pidid sellest salajasest kihlusest alles siis saama teada, kui Bob võis avalikult minna nende juurde paluma Ulla kätt.

Neil üksildastel tundidel linnapargis võitlesid ta uhkus, ta mõistus rasket võitlust armastusega, mida ta kõigest hoolimata tundis veel Bobi vastu.

Pidi Ulla talle andestama? Pidi ta Bobi uskuma, et viimane ainult teda armastas?

Ta otsustas oodata paar päeva. Ja kui Bob temagi kõhelda soovib, siis ta tahtis teda kiituda võtta. Ta tahtis selgelt näha ja otsuse teha kainelt ja kaalutult.

Samal õhtul ootas Bob von Iserloh asjata Ledereri autovabriku ees. Ta istus kontori vastas oma teisel pool tänavaäärel seisvas väikeses sportautos ja oli üllatatud, kui ta ei näinud Ullat ametnike seas, kes lahkusid kell kuus büroost.

Veel veerantunni ootas ta. Siis nägi ta, et Ulla enam ei tule. Oli ta ehk varem ära läinud, et tema eest kõrvale põigata?

Sünges meeleolus sõitis ta läbi tänavate. Mis Ulla õige kujutleb? mõtles ta pahaselt. Oli ta ometi naine nagu too teinegi — — —

Samal ajal läks Ulla väsinuna ja masendatuna koju.

„Ema avas talle. „Head õhtut, südamekene — “

Ema suudles teda õrnalt ja läks ees söögituppa, kus põles suur laelamp üle kaetud õhtulaua.

„Kus on isa?“ Ulla vaatas otsides ringi.

„Ei ole veel kodus. Pidu nähtavasti ei ole lõppenud!“

„Milline pidu?“ küsis Ulla hajameelselt.

„Aga, lapsuke — nad pühitsevad ju täna

Romaani „Sind olen otsinud“ senine sisu

Ulla Kemp, masinakirjutaja Ledereri autovabrikus, on rohelises veetmas oma sõpradega nädalalõppu. Mererannalt näeb ta oma peigmeest Bob Iserloh'i sõitmas mootorpaadis ühes võõra võluva daamiga, kes osutub kaubamaja omaniku Rodewalldi abikaasaks. Kojusõidul satub Ulla samasse vagunisse, kus asub Bob oma daamiga. Tekib traagiline stseen, mis saab Ullale saatuslikuks. Ta vabastatakse järgmisel päeval ametist.

tema viiekümne aasta juubelit! Gröneecke õl-
letoas on nad kõik!“

„Ah, õigus — ma unustasin selle hetkeks!“

„Mida sa küll nii unustada võid, Ulla! Kogu viimastel päevadel räägiti ometi vaid sell-
lest!“ Ta silitas käega üle pitskraega mustval-
gega palistatud siidkleidi, mille ta oli selga
ajanud päeva pidulikkust arvestades, ja ohkas
sügavalt: „Jah — ja — viiekümneaastane! On
peagi ligi meie pulma kahekümneviies aast-
apäev — minnakse vanaks, lapsuke — va-
naks!“

Ta ei näinud aga sugugi selline välja, kel-
lele aastate koorem hakkaks raskeks minema.
Vastuoksa, proua Liisa Kemp oli veel täna
ilus, isuäratav naine õitseva, täidlase näoga,
käharate blondjuuste ja rõõmsate siniste sil-
madega — ainult keha oli pisut liialt ümmar-
dunud ajast, mil Ulrich Kemp oli endale nais-
seks toonud Viinist lõbusa Lisa Meiningeri.

Nüüd silitas ta emalikult tütre laupa, kes
oli roidunua nõjatanud sohvanurka.

„Oled kindlasti väsinud, laps — — —“

„Jah, emake — pisut —“

„Kas ei taha sa kübarat ja käsitaskut viia
oma tuppa? Meie istume varsti õhtulauda.“

„Jah, emake —“ Ja Ulla läks ning avas
ukse oma tuppa.

See oli sisustatud, nagu kõik ruumid Kem-
pide korteris, mugava maitsekusega. Kui mui-
du teistes tubades oli soliidne tume tamme-
puust mööbel, siis Ulla toas oli kõik valge.
Sisseseade olid vanemad talle kinkinud pärast
tagasitulekut Genfist — oma Ulla, oma ainu-
kese jaoks ei olnud neile miski küllalt hea.

Muidu oli proua Lisa kokkuhoidlik naine.
Ta oli osanud oma abikaasa palka nii ära ja-
gada, et nad võisid muretult ja hästi elada.
Millestki ei olnud puudus, kuid hoolimata sel-
lest võidi iga kuu veel panna pisut pankagi.
Peale selle, kui ka Ulla sai teenistuse, suu-
renes igakuine säästsumma.

Ulla toas seisis valgega lakeeritud mööbel,
valged lõhnavad kardinaad rippusid akende ees,
valge sammetvaip lakmas üle laia diivani. Ain-
nult põrandavaip oli helesinine — „Kui sinu
silmad, kullake,“ oli isa õelnud õrnusega, kui
ta selle oli mõne aasta eest kinkinud armasta-
tud lapsele palgakõrgenduse süütust rõõmust.

Kui Ulla korraldas peegli ees juukseid, kuuli-
s ta, kuidas välisukse lukus keerati võtit.
Kohe selle järele kõlas isa alati rõõmus hääl.

Siis läks ka Ulla tagasi söögituppa.

Proua Lisa, valge põll. üle siidkleidi, põsed
pliidipalavusest punased, seisis abikaasa ees
ja kuulas meelsasti mehe vaimustatud juttu
suurepärasest peost.

„Kõik nad olid seal — kõik, ütles vana
Kemp. Ta istus juba oma laias leentoolis laua-
juures, ta silmad särasid. Mitte ainult juubeli-
rõõmust, ka joodud õlu oli pisut läinud pähe.

Ulla kallistas teda südamlikult. „Papa —
jutusta edasi! Kes olid siis kõik seal?“

„Noh, teine raamatupidaja, siis kassapidaja
— — ühe sõnaga: kõik ametnikud. Ja direktor
— ma ütlen teile, Mellenhagen, tema oli
oivalisim kõigist. Päris pika kõne pidas ta —
et pangamaja on uhke mulle, ütles ta — et
ma olen firma tugi — et ilma minuta oleks
kõik hukka läinud — — —“

„Isake,“ ütles proua Lisa naeratades, „nüüd
aga pea! Ütles ta tõesti seda?“

„Sa ei usu seda, Lisa? Kui ometi tuli direktor
Mellenhagen Londonist lennukiga ainult
minu pärast — ta ei olevat tahtnud ära jääda
minu juubeliteost, ütles ta — — —“

Nüüd pani proua Lisa naerdes käe ta õlale:
„Isake, isake — nüüd jää aga vait! Mis pal-
ju, see palju!“

Mees oli solvatud. „Ma ei tea, mis sa ta-
had!“ Aga siis läks ta ise ruttu üle teisele
teemale. Ta pööras tütre poole: „Jutusta,
kullake — oli eile ilus Immseel. Sinu pur-
jekas?“

Ulla kui ärkas nüüd. Seni ta kuulis vaevalt,
millest isa emaga rääkis. Ta mõtted viibisid
Bobi ja büroos juhtunud masendava stseeni
juures. Nüüd tõstis ta kähku pilgu. „Jah, pa-
pa — jah,“ ütles ta hajameelselt.

„Ema silmitses teda uurivalt. „On sul midagi
viga, laps? Sa näid nii kurb —“

Ulla raputas pead.

„Minu kullake pole kunagi kurb —“ hüü-
dis Kemp tõrjuvalt, — „tal pole põhjustki
selleks! Tule siia, mu kullake — näed sa nüüd,
ema — ta naerab ju!“ Ja ta patsutas õrnalt
tütre kätt.

„Mis on sul täna õhtusöögiks, ema?“ kü-
sis ta siis huvitatult. „Midagi head?“

„Täidetud vasikarind! Ja õunapuding!“

„Mu Jumal, naisuke, sa oled kalliskivi! Sel-
le eest ma suudlen sind!“

Ta tõusis, pisut vankudes pani oma käe
ümber proua Lisa ümmarguse talje ja surus
südamliku suudluse selle õhetavale põsele.

Varsti istusid nad kolmekesi ümber ümmar-
guse laua. Proua Lisa hoolitses innukalt abi-
kaasa ja tütre eest, pani paremad palad nen-
de taldrikule ja mõtles enda eest alles kõjge
lõpuks.

Isa Kemp oli nagu alati parimas tujuis. Ja
ta rõõmus hingestatud lobisemine, mis oli eriti
lõbustav väikese kilgi tõttu, mõjus aegamööda
ka Ulla südamele kergendavalt.

Pärast sööki aitas Ulla ema lauakoristami-
sel — teenija tuli alles järgmisel hommikul —
isa pani sigari ette ja mõtles veel kord ra-
huloleva maigutamise kõigist selle päeva
austamisist. Seal kõlistati äkki.

Ulla vaatas üllatunult emale. „Kes võiks
see küll olla? Nii hilja?“

Ta tõttas välisukse juurde ja tõukas riivi eest... Ulla silmad läksid imestusest pärani, nähes väljas seismas Rolf Braunsbergi.

„Vabandage, armuline preili, et ma veel nii hilja teie juurde sisse tungin,“ ütles ta viisakalt, pärast seda kui Ulla tema oli sisse lasknud. „Ma tulen direktor Mellenhageni ülesandef. Võin ma teie härra isaga kõnelda?“

„Muidugi, härra Braunsberg — palun võtke maha.“

Söögitoa uksele ilmus Ulrich Kemp, tema taga ta naine.

„Tere õhtut, härra Kemp!“

Kemp kohkus hetkeks — siis sirutas ta tulijale siiras rõõmus vastu mõlemad käed.

„Härra Braunsberg — või, või, teie — olete jälle Eilenburgis? Astuge ligemale — jah, palun, siia söögituppa.“

Ja joviaalselt oma käe ta õlale asetanud, pöördus Kemp proua Lisa poole. „Tead sa, kes see on, Lisa? Braunsberg, meie endine kassapidaja, kes ümber paigutati Londoni harukontori. Ma olen temast sulle ju palju rääkinud!“

„Jah muidugi,“ ütles proua Lisa südamlikult ja ulatas võõrale käe. „Mu mees rääkis teist palju, härra Braunsberg — olen väga rõõmus, et võin tutvuda teiega isiklikult!“

„Ja see on mu tütar Ulla — — —“

„Oo,“ katkestas teda noor tütarlaps naerdes, „sul ei tarvitse mind esitleda, papa — meie sõprusime juba eila kojusõidul Immseelt!“

Braunsberg sunniti sohvale. Ta pidi võtma sigari, peale seda kui ta klaasi tänades oli lükanud tagasi.

„Direktor Mellenhagen saatis mind,“ ütles ta siis. „Ta kahetseb väga, et ei saanud osavõtta teie austamispeost, härra Kemp — ta pidi täna vara tähtsa konverentsi pärast sõitma Leipzigi ja jõudis alles õhtul tagasi. Ma saatsin teda, seepärast ei saanud ma teid hommikul tervitada pangas. Homme tahab härra Mellenhagen teile isiklikult õnne soovida. Vahepeal pean ma juba täna teile edasi andma ta tervitused ja selle siin.“ Ta võttis taskust ümbriku ja pani lauale.

Isa Kemp oli muutunud pisut segaseks ja punastas. Sest proua Lisa oli talle vaadanud muiates ja sosistas nüüd kõrva: „Nii siis ikkagi vilistasid, isake — — —“

Kemp avas ettevaatlikult ümbriku — välja kukkus tuhandemargaline ja visiitkaart paa-ri südamliku reaga.

Kempi silmad löid särava.

„Vana Mellenhagen on ometi oivaline inimene! Selle peale peame veel kiiresti jooma! Teie ka, härra Braunsberg!“ Seejärele valas ta veiniklaasid täis ja lõi kokku külalisega. „Prosit! Elagu Mellenhagen! Kosugu ta firma!“ Siis vaatas ta tuhandemargaliselt üles

tütrele. „Selle raha aga viime homme pankka — saagu minu kuld lapsele kaasavaraks!“

Rolf Braunsberg pidi istuma veel tükk aega, sest isa Kempile pakkus rõõmu pidada hingestatud kiidukõnesid ta võimetest mõlemale naisle.

Kui Rolf viimaks lahkus, siis juhtus, et ta jäi eestois viivuks kahekesi Ullaga.

„Et te veel nii hilja pidite siia tulema, härra Braunsberg,“ ütles viimane, heites noormehele kahjutundva pilgu. „Teie oleksite muidugi selle õhtu — teise peale teie kojutulekut — meelsamini veetnud kodus omaste juures!“

Braunsberg vaatas ruttu ringi. Vanad olid väljaspool kuuldekaugust. Kähku sosistas ta Ullale:

„Ma pean teile avalikult tunnistama, armuline preili — ei olnud sugugi vajalik, et mina just üles otsisin teie isa. Aga kui ma kuulsin, et Mellenhagen tahtis kedagi saata, siis pakkusin end kohe selleks ülesandeks!“ Ning vaadates siiralt oma truusüdamlikkude silmadega Ullale, lisas tasemini juurde: „Ma rõõmustasin meeletult, võida teid jälle näha — tahtsin näha, kas olete ikka veel nii kurb. Peale selle on mul teile teatada midagi tähtsat: olge homme kell kümme ennelõunat härra Rodewaldti erakontoris — teie teate, kaubamaja omanik, kus teenib Käthe — ta ootab teid. Ta otsib naissekretäri — kui nõustute, saate otsekohe koha!“

„Aga kuidas — kes on mind soovitanud?“ kogeles tütarlapse üllatatult ja häiritult.

Mees seletas kiiresti: „Käthe jutustas mulle. Talle meenus järsku, et Rodewaldti naissekretär oli raskesti haigestunud. Ma kõnelesin asjast otsekohe Mellenhagenile, kes on Rodewaldti hea tuttav. Ta telefoneeris minu palvel Rodewaldtile — lepitigi kokku, et peate end esitlema homme. Loodetavasti läheb kõik hästi — see rõõmustaks mind.“

Teie vanemate juuresolekul ei võinud ma seda öelda, sest ma teadsin Käthelt, et teie ei tahtnud täna veel teatada neile enda vallandamisest. Niisiis, ärge unustage: homme kell kümme!“

Ulla ei teadnud isegi, kuidas see tuli: aga ta silmad olid korruga täis pisaraid. Ta ei öelnud midagi, aga ta käe soe pigistus pidi tõendama Rolfile, kuidas Ulla teda hindas ta hea ja osavõtliku südame pärast.

4.

Juba mitmed päevad oli Ulla tegev kaubamajaomaniku Thomas Rodewaldti erasekretärina. Peale esitlemise oli Rodewaldt tema kohe angažeerinud. Vanematele oli ta vaid lühidalt tähendanud, et vastolu Ledereri raamatupidajaga oli teda sundinud loobuma kohast autovabrikus.

Ta võis vahetusega täiesti rahul olla. Härra Rodewaldt oli õiglane šeff, kes küll pal-

ju nõudis, kuid oskas otsekohe ka ometi hinnata Ulla hoolsust ja tublidust. Ta oli alati ühesugune, polnud kunagi pahur ega tujukas, ja Ulla muutus peale kõiki viimase aja kurbi sündmusi vähehaaval lootusrõõmsamaks.

Täna leidis ta büroost kirja Bob von Iserlohilt.

„Armas Ulla,“ kirjutab viimane, „ma olen viimastel päevadel püüdnud asjatult sinuga rääkida. Alles nüüd sain ma teada, et sa oled lahkunud Ledereri juurest ja töötad Rodewaldti kaubamajas.

Ma ootan sind homme kell seitse personaali töölt lahkumise ajal — sa pead mind kuulma, meie peame jõudma jälle vastastikusele arusaamisele.

Sinu Bob.“

Järelmõttlikult vaatas Ulla kirjapaberile.

Täna tuleb siis seletus! Milline saab aga selle tulemus?

Millise enescärvõitmisega oli ta välja võideldud otsuse — andestada Bobile! — Ta ei tohtinud olla väiklane — — seda etteheidet ei tahtnud ta võimaldada Bobile. Armastus andestab — —

Ulla oli vaevalt saanud istuda masina taha, kui kõlas kõrvalruumist helistamine — härra Rodewaldt kutsus teda.

Kätku tõusis ta, tõmbas käega siludes üle blondi käharpea ja tõukas lahti laia mattklaasiduga ukse.

Tumeda mööbliga sisustatud kaubamajaoomaniku suures erakontoris istus Thomas Rodewaldt kirjutuslaua taga — laiaõlgne, hiiglaslik, kolmekümneaastane, eduka ärimehe tüüpi mees. Blond, tumedate tarkade silmadega, lõug lai ja tugev, mehine nina pisut etteulatav.

Ainult suu oma naiseliku pehmusega ei passinud hästi energilise üldmuljega. Rühikas mees, kes pidi tingimata iga pool silma torkama. Olles elegantselt rõivastatud, polnud ta mingi dandy moežurnalist, vaid mees, kes teadis, et käitumisel seltskonnas riie tegi inimese.

„Tere hommikut, preili Kemp —“ ta kumardus istudes kergelt, „tahaksin täna paar tundi varem lahkuda — erandlikult,“ ta naeratas, näidates rida tugevaid valgeid hambaid. „Mis on meil täna kõik veel sooritada?“

Ulla haaras ruttu märkmiku. „Kell üksteist kõnelus härra William Steameriga Bostonist — pool üks: konverents Kaubapangas — pool kaks: eine Hebbelsi veinirestoranis härra konsul Luitpoldiga, teadete hankimine — — —“

„Tean juba,“ katkestas Rodewaldt käeviipega. „See tuleb edasi lükata homseks. Ühendage mind pärast konsuliga. Edasi?“

„Härra personaalšeff Wehi palus kokku saamist — — —“

„Hea. Võib kohe tulla.“

„Hiljem on vaja alla kirjutada korrespondents — — —“

„Millal saate sellega valmis?“

Ulla mõtles. „Umbes tunni pärast, härra Rodewaldt.“

„Ilus. Veel midagi?“

„See oleks kõik. Täna õhtuks lasksite mu retseda kaks piletit linnateatrisse — — —“

„Õigus! Hea, et seda mulle meenutasite, preili Kemp. Teie olete tõeliselt erasekretäri ideaal!“

Ta naeratas jälle. „Niisiis, katsuge saada, palun, otsekohe veel üks pääse samasse looži. Mu naine tahtis kaasa tuua veel ühte tuttavat. Niisiis, veel üks pääse samasse looži.“

„Jah, härra Rodewaldt.“

„Väga hea. Siis ühendage mind nüüd, palun, konsul Luitpoldiga.“

Ulla noogutas ja lahkus toast. Ta andis soovitud ühenduse konsuliga ja kutsus välja linnateatri.

Kui ta rääkis, jooksid ta mõtted tagasi Rodewaldtile. Tema naine oli siis tagasi tulnud reisilt! — Ulla oli kuulnud Käthelt, et proua Rodewaldt viibis Ameerikas külaskäigul vanematele. Pidi väga kena olema see proua Imogen Rodewaldt — kena ja hellitatud, ühe New-Yorgi marurikka pankuri ainuke tütar.

Kõneldi, et ta polevat veel kordagi käinud kaubamaja ruumides — — ta ei võivat end praegugi veel lepitada sellega, et ta mees dr. jur. Thomas Rodewaldt selle asemel, et teha juristi karjääri, võttis üle peale isa surma kaubamaja juhtimise.

Mõne minuti pärast lubas linnateater anda vastuse, kas on võimalik rahuldada Rodewaldti soovi. Vahepeal istus Ulla kirjutusmasina taha.

Aga teda segati jälle — telefon helises. Ta haaras kuuldetoru.

„Siin Ulla Kemp —“ siis hõljus sügav puna üle ta näo. „Jah, Bob — sina oled — Bob —“ Ulla hääles kõlas rõõm võida jälle kõnelda temaga nii paljude päevade järele. Ja ta mõtles õnnestatult: ta ei suuda oodata õhtuni — ta tahab juba nüüd teada, kuidas minuga on, kas ma pole talle mitte kuri — — —

„Tere, Ullakene! — Tüdruk! Kuidas läheb?“ hüüdis ta. „Ikka veel kurb ja pahane? Seda ei ole aga vaja, Ulla — päris süütu asi! Ma jutustan sulle, kui kohtume — — —“

„Täna õhtul, Bob — nagu räägitud?“

Väike paus. Siis kõlas ruttu, tõtates läbi traadi: „Ei saa kahjuks, Ulla — seepärast ma helistasingi. Ma olen selleks ajaks kutsutud spordiseltsi koosolekule. Ma ei võinud ära öelda. Sa tead, seal on alati tähtsaid asju. Niisiis ära ole kuri, tüdruk — mis? Ma tulen sulle homme õhtul järele — — —“

Ulla vaikis.

„Hallo! Kuuled sa veel? Jah? Miks sa ei ütle midagi?“

„Mis peaksin ma üttelema, Bob? — —“ ta võitles pisaratega.

„Siis, nägemiseni, laps! Homme helistan jälle. Siis sõidame pisut jalutama. Oled nõus?“

„Jah, Bob“

Ulla hoidis veel hetke kuuldetoru kõrva juures. Kas ta ei üttele siis tõesti enam midagi — — — ühtegi armast, õrna sõna? Ei — — — ta oli juba toru ära pannud — — —

Siis ulatas ka Ulla kuuldetoru aeglase, väsinud liigutusega tagasi kahvlile.

Pea toetatud kätele, kokkupigistatud huultega istus ta hetke laua taga, — kaks kibedat pisarat veeresid mööda ta põski...

Miks piinas ta end veel? Miks tahtis ta omti veel rääkida Bobiga? Kas ei oleks õigem — — ta püüdis end seesmiselt vabastada mehest, keda ei võinud ometi enam tingimusteta usaldada?

Loomulikult, kui oli tähtis koosolek, siis ta pidi minema.

Endastmõistetavalt.

Ainult — et ta kõigi nende viimaste päevade sündmuste järele viit minutitki ei leidnud aega Ulla jaoks — ta pidi ometi mõistma, kui kurb oli Ulla, kuidas ta end vaevas, et aru saada arusaamatust.

Ta ei ole inimene, keda temas näen, mõtles tütarlaps valulikult. Ma olen loonud omale ideaali — — ja uskusin, et see on kehastatud Bobis. Aga ta on pealiskaudne, lodev — ta paindub — ta armastus ei ole tugev, sel ei ei saa olla kestvust — — —

Jälle helises telefon. Kõneldi linnateatrist. Ulla kuulas tähelepanelikult, pani siis toru lauale ja läks šefi tupp.

„Linnateater teatab, et samas loozis ei ole vaba kohta,“ ütles ta. „Kas tahaksite ümber vahetada need kaks pääset kolme vastu teises loozis?“

„Muidugi —“ Rodewaldt vaatas kirjalt üles ja kohe Ulla punastunud silmi. „Mis teil on, preili Kemp? Olete nutnud?“

Ulla punastas. „Ei midagi tähtsat, härra Rodewaldt — — —“

„See ei klapi hästi — — —“

„Pole tõesti kõneväärt, härra Rodewaldt —“ tütarlaps vaatas temast mööda ja ütles põiklevalt:

„Siis lasen ma teile reserveerida kolm kohta ja saadan pääsmed iooksuvisisega tagasi?“

„Pidage! Oodake üks hetk!“ Thomas Rodewaldti tumedad silmad otsisid ta pilku. „Kas teie ei tahaks minna etendusele, preili Kemp? Ja et need pääsmed juba kord siin on — — — võtke kedagi kaasa, oma proua ema — sõbranna — ning minge täna õhtul teatrisse!“

Ulla naeratas tänulikult. „Teie olete väga lahke, härra Rodewaldt!“

„Niisiis, tehtud!“ Rodewaldt tõusis ja ula-

tas tütarlapssele käe. „Nüüd informeerige vastavalt teatribürood.“

*

Ulla otsustas kaasa võtta Käthe Braunsbergi. Ta teadis, et sõbranna ei võinud kuigi tihuti endale lubada teatriskäike.

Õnnest särades, tänulikult surus Käthe ta kätt.

„Jah, Ulla, loomulikult lähen ma kaasa. Väga armas sinust, et mõtlesid mulle. Ja loož, ütled sa? Sina, tead, siis peame endid peeneks tegema!“

„Pane oma parim selga, Kätheke,“ noogutas armastusväärselt Ulla. „Meie kohtume siis täpselt kell kaheksa vestibüülis.“

Õhtul istus ta sõbrannaga loozis. Nad olid tulnud vara, teater oli veel kaunis tühi.

Ulla nägi välja piltilus mustas sammetkleidis, mis tõi täielikult mõjule ta säravad blondjuuksed. Krae ja varukad olid õrnast elevandiluuvarva pitsist, ja poolnärtsinud, sügavpunane roos paistis ainsa ilustusena ta kleidi teiraval väljalõikel.

Ta pilk uuris tahtmatult vastasolevaid looze. Kus võis küll istuda Rodewaldt? — — — Aga kõik loožid olid veel tühjad — ei, mitte kõik, ühte tekkis valgus — daam astus sisse, ta taga keegi härra — — —

Ulla pigistas käed süles kokku, nii et nad valutasid, ja vaatas kangelt, kui magnetiseeritud sinna looži... Sest härra seal — — oli Bob Iserloh — — ja naine — Ulla oli tema kohe ära tunnud — oli võõras raudteelt — naine, kes oli Bobiga nii usalduslikult — — —

Kui hoolitsevalt tõukas Bob talle tooli, kui ettevaatlikult, peaaegu õrnalt — võttis Bob ta õhult õhtumantli — — oh, tema, Ulla, tundis hästi kõiki neid liigutusi varemait ajult, siis kui Bobi armastusväärne hoolitsemine oli kuulunud talle — — — ja nüüd — — Ulla tõmbas peaaegu kehalikus valus kulmud kokku — — nüüd kummardus Bob üle naise käe seal üleval, tõmbas selle kuumalt ja kirglikult huultele — — —

Kahvatu, liikumatu — istus tütarlaps ja püüdis kõigest jõust säilitada enesevalitsemist. Keegi ei tohtinud märgata, kuidas ta kannatas, ei keegi! Sõbrannagi mitte — ja kõige vähem veel Bob — — —

Bob ei olnud talle siis rääkinud tõtt: mitte koosoleku pärast ei pidanud ta keelduma kohtamisest — — ei, et võida end pühendada tollele naisele seal, oli ta teda, Ullat, lohutanud kui väikest rumalat last ettekäändega — teiseks korraks!

Ja see kõik pärast seda rasket arusaamatust!

Ulla muutus korraga täiesti rahulikuks.

Nüüd teadis ta vähemalt, et talle jäi veel vaid üle: teha lõpp — teha kindlasti ja iga-veks lõpp.

Homme kirjutab ta Bobile — ta ei taha teda enam kunagi näha ja mitte midagi temalt enam kuulda. On kõik läbi ja mööda!

„Vaata kord, Ulla,“ hüüdis Käthe sel hetkel üllatunult. „Seal — loožis — seal on ju Bob von Iserloh! Teadsid sa, et ka tema on täna siin? — — Ja vaata, sealt tuleb ka härra Rodewaldt — ah, see ilus naine, kes istub Iserlohiga loožis, on küll proua Rodewaldt —“

Erksalt sirgus Ulla. „Kes on ta — mis sa ütled? Proua Rodewaldt?“

Käthe vaatas talle pisut nagu tabatult: „Miks oled sa nii ärritunud, Ulla?“ Kuid siis pöördus ta jälle endises suunas: „Jah, kindlasti on ta proua Rodewaldt — — ma uskusin, et ta on reisil! Vaata ainult, kuidas Rodewaldt särab! Ta peab küll naist väga armastama! Naine on aga ka tõesti väga ilus!“

Ulla ei vastanud midagi.

Põlevail silmil vahtis ta sinna üle, nägi, kuidas elegantne, suursugune naine naeratas seal oma mehele — „täpsalt nii naeratas ta äsja Bobile!“ sööstis läbi tütarlapse pea.

Ulla nägi, kuidas ta gratsiöösselt, nagu lehvikuga, kuidas ta kokettselt nõjatus tagasi. Rodewaldt ja Bob von Iserloh olid võtnud istet ta kõrval ja jutlesid temaga elavalt — —

Äkki tõstis Rodewaldt pea, vaatas otsides loožides ringi — nüüd silmas ta teda ja Käthe, tõusis ja kummardus naeratahes.

Ulla tänas häiritult. Aga jahedalt ja liikumatult painutas ta pead, kui ka Bob nüüd üllatudes ringi vaatas, üles hüppas, ruttu ja rabatult, ning samuti noogutas.

Saal läks pimedaks, eesriie tõusis.

Mängiti uusimat operetti, aga Ulla nägi vaevalt midagi tegevusest laval.

Aga siis meelitas kõrva uusim šlaager:

„Sind olen otsinud,
kõiki ma trotsinud,
sind, tütarlaps, leida, blondi ja puhast!
Sind olen otsinud,
kõiki ma trotsinud,
sind, tütarlaps, sealt, kus teisi musttuhat!“

Vale! Vale! vasardas Ulla süda. Seletamatu valu torkas raudselt ta rinnas.

„Sind olen otsinud,
kõiki ma trotsinud — — —“

Läbi! Lõpp! Mööda!

„Homme kirjutan talle — siis on kõigel piinal lõpp,“ ütles ta endamisi.

Käthe, kes kõigi meeltega jälgis mängu, pöördus imestunult tema poole. „Mis sa ütlesid, Ulla?“

Tütarlaps ehmus. „Ei midagi, Käthe — ei midagi...“

Ta sundis end nüüd ka vaatama lavale.

Seal aga lõikas valusalt ta piinatud südamesse laulu lõppsalml.

„Sind olen otsinud,
kõiki ma trotsinud,

Nüüd oled mul käes, mu süles su pea!
Sind olen otsinud,
kõiki ma trotsinud.

Sind olen ma leidnud, kõik jälle on hea.“

Ulla ei suutnud seda enam kannatada. Ta ei suutnud enam vaadata lavale! Aga ta pidi — keegi ei tohtinud märgata, mis mässas ta sees!

Rodewaldti loožis leidis aset vahepeal järgmine kõnelus:

Kui Rodewaldt tervitas Ulla Kemp ja ta sõbrannat, jälgis proua Imogen imestunult ta pilgu suunda.

„Sa tunnend seda tütarlast, Tom?“ küsis ta.

„Jah, Imogen — preili Kemp on minu erasekretär.“

„Sinu erasekretär?“ Imogen suunas oma tumedad silmad küsivalt Bob von Iserlohi. „Kas sa ei öelnud, Bob, et ta on ametis Ledereri autovabrikus?“

„Ta oli seal! Mõne päeva eest ta loobus seal,“ vastas Bob, kellele see kõnelus oli ilmselt ebameeldiv.

„Ah, ja — nüüd on teda siis angažeerinud Tom — Nii, nii.“

Proua Imogen võttis ooperiklaasi ja vaatas vastasolevasse looži. „Sul on kena naissekretär, Tommy.“

„Jah, preili Kemp on tõesti piltilus — sul on õigus, Imogen. See torkab mulle õieti alles täna silma, mil ma teda esimest korda näen õhtuklõidid.“

Ta naine nõjatus tagasi toolil ja asetas saladad jalakesed ristamisi. „Õieti peaksin muutuma armukadedaks — — —“ ta naeratas õrnalt.

„Armas Imogen!“ Rohkem ei öelnud Rodewaldt. Aga ta hääle toon, ta silmade pilk — väljendasid rohkem kui paljud sõnad.

Imogen noogutas talle. Õieti oli mees talle väga armas, see suur karu, nagu Imogen kutsus teda.

Oli midagi nii usaldusväärset temas. Imogen flirtis ju meeleldi, oo jaa, väga meeleldi — ta armastas, kui mehed ta ümber lipitsesid, see oli ta elutarvidusi olla kõikide pilkude keskpunktiks. Aga seda, mida kutsutakse armastuseks, tundis ta küll vaid Tommy vastu.

See oli tolkorral, neli aastat tagasi, tulnud talle nii selgesti teadvusse. Tolkorral, kui ta pidi valima Tommy ja Bob von Iserlohi vahel. Mõlemaid tundis ta paljuid, paljuid aastaid.

Ta oli plikana tulnud esimest korda Saksa- maale külla vanavanemaile ja kohe sõprunud mõlemate mõisanaabrite vennapogadega, kes veetsid samuti maal pühadevaheaega.

Talle, hellitatud väiksele ameeriklannale, oli valmistanud lõbu rakendada nii Thomas Rodewaldti kui ka ülemealikut Bob von Iserlohi oma triumfivankri ette.

(Järgneb.)

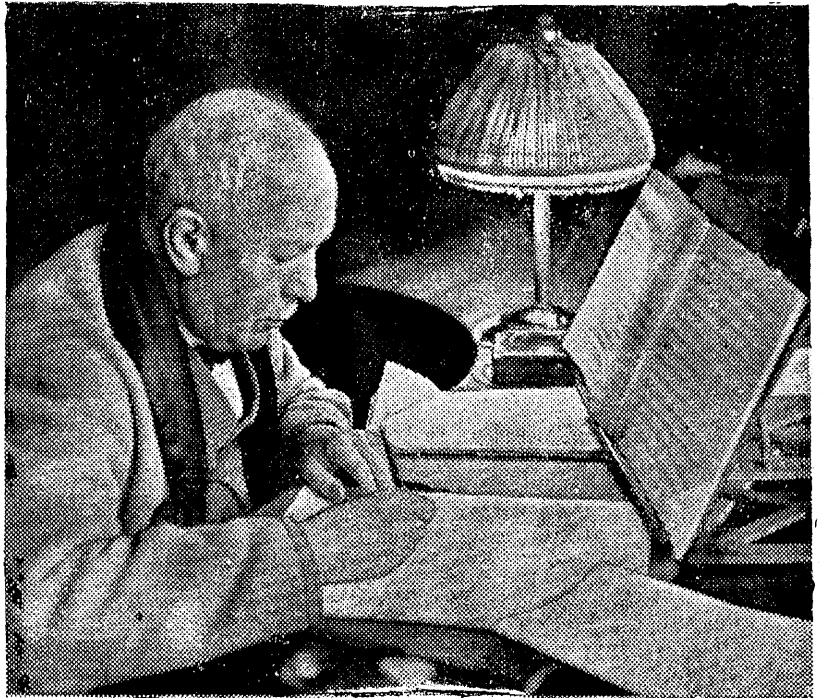
Richard Strauss

Richard Strauss, kelle 70 aasta sünnipäev 11. juunil, on praegusaja heliloojatest üks suuremaid. Tema isa oli Müncheni hooviorkestri esimene metsasarve puhuja — nii siis muusikaline talent juba isalt päritud. Muuseas peab tähendama, et muusikaline anne on päritav — eks ole siin ilusaks illustratsiooniks Bachide perekond, samuti ka Viini Straussid. Teiseks muusikalise ande iseäralduseks on, et see juba üsna varakult avaldub. Suurem hulk väljapaistvaist muusikameestest on ime-lapsed olnud. Seda oli ka Richard Strauss. Juba lapsena komponeeris ta tantse, laule, sonaate jne.

1881. aastal (Strauss oli siis 17 aastane) kanti ette üks tema komponeeritud kvartett ning üks neljalaululine sümfoonia d-mollis. Sellest ajast peale on Strauss juba „tuntud mees“. On ilmunud terve rida sümfoonilisi tooteid, nii: „Don Juan“, „Macbeth“, „Till Eulenspiegeli tembud“, „Nõnda rääkis Zarathustra“, „Don Quijote“, „Sangari elu“, „Sinfonia domestica“ jne. Nende puhul võib Straussi juures nentida programm-muusika harrastamist. Ooperitest: „Guntram“, „Tulekahi“, „Salomé“, „Elektra“, „Roosikavalier“, „Ariadne Naxosel“ ja balletis „Joosepi legend“ püüab ta Wagnerist üle pakkuda.

Teda iseloomustab Riemann järgmiselt: „Kuigi Richard Straussi muusika vaevalt laiemat populaarsust võita suudab, ometi imponeerib ta oma rafineeritud instrumentatsiooni-ga ja nende, peaaegu kuulmatute nõuetega, milliseid seab Strauss oma kuulajate vastuvõtte-võimele harmoonia alal. Muidugi võime paiguti märkida meloodilise leiutusvõime puudust. Straussi muusika intiimset harrastamist segab tuntavalt helilooja püüe iga hinna eest uut ja sensatsioonilist pakkuda.“

Toome siinkohal ka mõned anekdoodid meistrilt. Nii räägitakse, et kord kiitnud üks noormees „Salomé“ etendust. Kui tore olevat olnud Salomé tants, kui hea Herodese mäng, kui suurepäraseid paganluse ja kristluse kontrastid jne. Pr. Strauss kuulatas seda sõnadevalingut, küsinud:

Tänapäeva populaarsem komponist Richard Strauss, kes praegu on 70-aastane, töötab käesoleval ajal uue suure ooperi kallal. Selle ooperi nimi on „Valgiu naine“. Meie pilt kujutab helikunstnikku töötamas oma kodus Garmischis.

„Aga muusika?“ — „Kuna mind ettekanne niivõrd võlus, ei pannud ma muusikat tähelegi,“ vastanud noormees pisut kokkumult. Sellepeale pahvatanud Strauss naerma ning tähendanud: „See on kõige suurem edu, mida oma elus saavutanud olen!“

Teinegi juhtumine osutab Straussi juures huumori soont. Kord kukkus „Alpide sümfoonia“ proovil kesk kõige metsikumat viilulipassaažide müristamist ja tormi kontsertmeisteri viilupoogen maha. Kohe peatus Strauss ning lausus: „Peame müristamist kordama, härra kontsertmeister kaotas oma vihmavarju!“

Ehk jällegi kord ühes Ferdinand Lövega Budapestis viibides juhatas Strauss kontserdil Beethoveni sümfooniast. Selle lõpul küsis Löve: „Miks te viimases osas ritardando eriti pika võtsite? Sellele vastas Strauss: „Aga, armas direktor, peab

nii! Kui seda eriti pikalt ei võta, siis publik ei märkagi seda!“

Kuid meistril pole ka kadetsejaid puudunud. Nii ühel „Salomé“ proovil tekkis Straussi ja orkestrijuhi vahel mõtetelahkumine. Ägestunud Strauss käratas: „Kes on õige teie arvates selle ooperi komponeerinud, kas teie või mina?“ Sellepeale arvas orkestrijuhit mürgiselt: „Jumalale tänu, teie!“

Umbes samalaadi lugu juhtus Praha tema „Till Eulenspiegeli“ ettekande puhul. Selle teose proovil küsis dirigent Dvorakilt, kes ka seal juhtus viibima: „Mis arvate teie neljakordsest puupillide tarvitamisest orkestris.“ Dvorak lausus: „Vaadake, mõni joob 24 kannu õlut ning tal pole midagi viga, mõni on aga juba nelja kannu hävitamise järele järgmisel päeval laps. Saate teie sellest aru?“ — „Ei.“ — „No vaadake, mina ka mitte!“

V. J. NEMIROVITŠ-DANTŠENKO

Surmanuhtlus Širazis

(Ammumöödunud päevadest)

Raske on unustada seda päeva poolmuinasjutulises Širazis!

Taevas — tumesinine. Lamedad katused valgeil majadel — valus vaadata. Peened minaretid — justkui hiigelküünlad nõidusliku linna kohal. Mošeede rasked kuplid hõõguvad kui tules. Aeg, mil õitsevad roosid, võrratult ilusad ja healõnalised. Ja neid on kõigil. Kellelgi ei puudunud punane lill käes või kõrva taga. Pärsia poeedid räägivad: „Kui see paradiisi naeratus puhkeb kevadel kaunitari südames, siis murrab selle õösel esimene noormees. Aroom uimastab pea ja võtab jõu kätelt.“

Avar plats, mis muidu alati tühi, on täna otse üle ujutatud ärevil pärslasist. Hiigelmošee trepiastmed mustavad. Valvurid lossi võlvi all hädavaevalt jõuavad tagasi hoida rahvamurdu. Kirjud terrassid, rõdud, rohelised muharabid (võreluukidega kaitstud aknad) on tulvil. Katuseil oleks kui eredad lilled kasvanud. Halastamatu päike leegitseb siidil, atlassil ja imekauneil vaipade ilustusil. Narmendavad paljasjalgsed kerjused kõlistavad vasktaldrekuid. Derviisid (mungad) klopivad keppidega. Kogu plats möirgab ärevalt. Mustad, kõrged lambanahksed mütsid lainetavad igale poole. Laiad varukad, justkui paisutaks neid tuul... Keset kõige tihedamat rahvahulka peatuvad eeslid suurte pungil veekottidega. Juhid-veevedajad taovad topsidega... Ei mäleta, et siin kunagi oleks olnud niisugust rahvamurdu.

Aga nüüd!

Just praegu peab algama kuulsa kaunitari peksmine — kividega. Teda tundis kogu Širaz... Kohalikud poeedid ülistasid teda oma luuletusis. Alles hiljuti ta hakkas käima kaetud näoga — oli saanud abiellumisealiseks neiuks, ja alles mõne päeva eest oli ta müüdnud västikule rikkale ilmaninata vanamehele, kes oli üleni verdnirisevais kärnades, mädanes elavalt. „Haisev koer“ kohaliku hüüdnime järele. Alatu liiakasuvõtjana hoidis ta poolt linna oma peos. Sõbrustas temaga isegi šahhi sugulane kohalik kuberner, suur prassija ja kõriloikaja. Seinah-sultan nagu kõik ametnikud pödes alalist rahapuudust.

Kaunitari armastav noormees tabati enderumis (muhameedlaste maja naiste-poolel).

Noormees oli õnnelikum, tal õnnestus põgeneda. Seina lähedal kasvas kõver ja okslik puu, millele ta ronis kassi väledusega, hüppas

Populaarne endisaegse Vene kirjanik V. J. Nemirovitš-Dantšenko, kes hiljuti oli väga tõsiselt haige, on paranenud ja asunud kirjanduse alal jälle tööle. „Surmanuhtlus Širazis“ on tema uuemaid töid — kirjutatud pärast paranemist.

üle aia ja niipalju teda Širazis veel nähti. Kividele jäid veripunased purukslitsunud viinamarjad. Rutati ta perekonna juurde, otsiti läbi kogu vae

maja. Tuhniti läbi ka omaksed. Ei jälgegi. Noormees oli juba kaugel. Širazist kümne kilomeetri kauguses asus hiilgav mošee Nureddin-Sultania — pelgupaik kõigile. Pühaduste pühadus. Noormees jõudis hüpata mošee pärani avatud uste taha ja seal oli ta kättesaamatu. Isegi šahh ei saanud teda sealt välja nõuda... Pärsias niisugused pelgupaigad tol ajal väljaandmist ei tundnud.

Kõik meie, eurooplased, olime vapustatud selle barbaarse karistuse õudusest. Solvatud „haisevale penile“ pakuti suuri summasid. Ent ta vastas hammasteta suud avades: „Olen ise rikas, võin osta ära kogu Širazi, kuid kättemaksu iha ei saa kullaga kustutada!“ Siinsete konsulite pealekäämisel segas asjasse ka Seinah-sultan (kuberner), kuid edu ei olnud temalgi. Hullunud vanamees möirgas: „Kui ma talle andestan — homme esimene uulitsapoiss sülgab mulle habemesse. On seadus, ja seadust tuleb täita, ning häbi on sul kuulata riistusulisi koeri...“

Ainult inglise kindral-konsul naeratas ja kutsus kokku oma inimesed.

— Kui paljust teil ei ole kahju kulutada selle õnnetu päästmiseks?

— Kuidas teie seda teete?

— Minu asi.

— Aga kogu Pärsia tõuseb teie vastu.

— Ärge kartke! Ma vastutan.

Pandi kokku nelisada kuldtumanit.

— Aitab?

— Mis puudub, lisan juurde.

Prantsuse resident annetas kõige rohkem.

— John-Bull on sõnadega helde. Lubab ja ei tee midagi. See öeldi britlasele edasi. Ta vaid pigistas huuli ja ei lausunud sõnagi.

Valitseva kombe järele süüdlane „abiellu truuduse murdmises“ kaevati ilma mingi kohtuta kõrini maasse. Rahvas varustas end juba aegsasti väikeste kividega ja nendega pilluti õnnetule pähe. Suured kivid ei kõlvanud — surm oleks tulnud liig ruttu. Tunni aja pärast süüdlasest jäi järele vaid verine tomp. Eriti agarad olid karistust teostamas vanaeided ja üldse naised, sumbutades õnnetu läbilõikavad hulumised tulivihase kiinumisega.

— Pärís hüüanid! — lausus inglise konsul, kes oli näinud sellist hukkamist Hašanis.

Keset platsi asub tühi koht, piiratud tugevast politseisalgast. Politseinikel on käes hirmuäratavad malakad. — pähe andmiseks! Pealuud on siin haruldased — ei lõhke. Sügav haud. Kõrval mullahunnik, millega maetakse kaunitar kõrini.

Igal pärslasel on peotäis kive. Teravate kantidega. Veetakse kihla: — kelle visk toob nähtavale esimese vere. Hüütakse vastastikku lamedail katuseil. Kõrvus sumiseb.

Oleme kõik konsuli juures rõdul. Tema maja asub Širazi peaplatsil Seinah-sultani lossi läheduses.

Südamed peksid otse valusalt.

Mis pääsmist võis loota, kui siia kogunes umbes 30 000 ärritatud, kättemaksuhimulist pärslast. Katsuge võtta ära tiigreilt nende saaki — ja siin plats otse kubises selliseist tiigreist.

— Ma lahkun! — lausus keegi.

— Jääge! — peatati teda.

— Oodake! On huvitav! töötab konsul. Ent siiski — teie oma asi. Kuidas soovite! Ainult teie ei näe kõige üllatavamat vaatepilti, mis võimalik ainult idas.

— Jääge, jääge... vaadake kõrvalmajade katuseile.

Naised ja lapsed seisavad õlg õla kõrval, nii et ei ole läbipääsu. Lapsi upitatakse kõrgele. Neilgi on pigistatud rusikaisse kivikesed. Imeilus väike tüdrukukene võtab mõõtu, kuidas temagi oma punsunud käekesega viskab õnnetule kivi.

Kui mõne päeva eest sõitis läbi šahh — ei olnud siin nii palju rahvast. Ja ühes kividega on kõigil roosid, roosid ja roosid.

Tõeline rooside riik jõleda haua ümber.

Konsul vaatas kella. Kutsus sekretäri.

— Kõik?

— Jaa, seal, näetc.

Ja ta viipas sinisesse sügavusse palaval vastastänaval. Seal paistsid lamedate katuste asemel kuplid ja nende taga põlised puud. Nende segases varjus miski õõtsus: must, punane...

— Hüva! Käskige anda veel soodat-viskit. Külm. On palav.

Ja süütas sigari.

Milline kadestatav rahulikkus!

— Kes seal on?

— ... Pärslasid kasakad. Teie Ljähov organiseeris siin niisugused lentsalgad...

Silmitsen. Tõepoolest kasakad.

Mõirgamine platsil tõusis äkitselt kui tuulispea. Täiesti ürgjõuline mõirgamine. Need ei olnud inimeste kõrid. Tingedus, viha, vandumine panevad pea pööritama. Tuhat kuradiid olid end põrgu mustavais sügavusis palavaist ahelaist lahti kiskund. Näis, et mitte

ainult see tõprakari, vaid kõik — aknad, ukсед, seinad mõirgavad koledal häälel. Lugematu hulk rusikaid ähvardavad kedagi. Avara, hülgava võlvistiku alt paistab punane täpp. Tihedast mustsinisest ümbrusest väljuvad sõdurid. Kõie otsas on — tütarlaps. Ei tooda teda, vaid veetakse kinniseotult. Näokate oli talt ära rebitud. Pikad juuksepalnikud lehvivad ühele ja teisele poole. Binokliga näeb, et silmad on avatud ja täis õudset hirmu. Võlvistiku läheduses ilmus rõdule kuberner.

Puhastades teed hukkamisplatsi juurde politseinikud kui vihased hullumeelsed tungisid tihedama rahvajõugu keskele, virutades malakatega, pekstes kantsikutega, rebides maha lambanahkseid mütsi.

— Eemale!... Eemale!...

Rahvahulk otsekui lõhestub avades laia läbikäigu, kuid karvased ja soonelised rusikas käed, mis hoiavad kive, vibutavad surmale määratud ohvri poole.

Näen imekaunist veretut nägu ja lõkendavaid silmi peente, justkui tsüga tõmmatud kulmude all.

Meie inglane tõusis.

Kuberner tegi talle eemalt mingi žesti.

Tütarlaps on juba mustendava haua lähedal. Veel kõigest mõnikümmend sammu.

Hingamine katkes. Prantslasel oli tõepoolest õigus. Milline ime võiks veel päästa tütarlapse. Veel minut aega, ja juba on hilja... Veel pool minutit.

Pilgutasin silmi.

Ja äkki!

Inglane lehvitas valget rätikut. Otse tänava südamest, kust paistsid kuplid, justkui lõhkesid kogupaugud, teine, kolmas. Kaugemalt kostsid kiirelt korratud paugud... Segadus, karjed. Kasakad olid juba rahvamurrus.

— Päästke end!.. Päästke end!.. Bahtiarid (rändsuguharud) tungisid linna. Kogu kõrb on vajunud Širazi peale.

Mõni minut kujutlematut kihamist... silmis muutub kõik segaseks... Tõsine jumalaime. Katuseil ei enam ühtki inimhinge, justkui vajusid korrapealt surnud majade sisemusse. Aknaid olid silmapilk võred ja luugid ees. Rõdu del mitte kedagi. Võlvi all põhjatu haigutav tühjus. Politseinikud põgenesid esimestena, jättes kõie ja tütarlapse sinnapaika. Pärslasist ei ole enam näha jalataldagi. Kasakad aga keerlevad igasse külge ja lasevad... lasevad õhku...

Hüüded: „bahtiarid, bahtiarid!“ sageli sumbutavad püsside ragina. Bahtiarid — kõrve suguharud olid noil ajal lõunalinnadele suurimaks ähvarduseks.

Peale Ljähovi ratsanike ei olnud platsil enam kedagi.

Ainult mõningad koerad ringlevad surma-

hirmus ja kõikjal vedeleb tuhandeid tuhvleid ning lambanahkseid mütse. Kõik see kukkus rutulisel põgenemisel nende, hirmuga mälukaotanud, omanike jalgadelt ja peadelt. Mingisugused daamid briti konsulaadist viisid endaga tütarlapse, kes oli tardunud saatusliku haa kohal... Juhtisin tähelepanu kubeneri rõdule. Seinah-sultan naerab laginal, vaadates meie looži. Resident vastab talle rahuliku naeratu-sega.

— Sir, — pöörab ta prantslase poole, — kas veendusite nüüd, et inglased ei peta mitte alati. Vähemalt seekord...

— Tubli, tubli! — pudistas kohmetanud pariislane. Ja briti konsul naeris valjusti.

— Kõige parem, džentelmenid, oli see, et kasakad olid täiesti tõetruud. Nad ei mänginud mingitki osa.

— Kuidas ei mänginud?

— Nimelt nii! Neid tabasid ootamatult mu teenijad. Vahvad pärslased muidugi ei mõelnudki, kust võisid Širazisse tulla bahtiarid. Kasakad aga paugutasid täiesti kohusetruult õhku, ise surmani hirmunud fantastilisest röövleist.

— Nii, härrased, mu inimesed tänase etenduse eest arusaadavalt midagi ei võta. Surume neil vaid kätt ja lõunalauas joome nende terviseks. Raha aga — nelisada kuldtumanit — soovitan anda viivitamata tema kõrgusele Širazi kindralkuberner Seinah-sultanile, targale valitsejale, keda nii viisakast kaugusest mingisuguste bahtiaridega ei hirmuta... Niipalju maateadust ta tunneb.

— Ta on kadžar (valitsevasse dünastiasse kuuluv) ... raha ta ei võta! — tähendasin mina.

Inglane jäi imestunult minu otsa vahtima.

— Tema onu on šahh, ja seegi võtab. Küsib veel juuregi. Siin ei võta vaid need, kellele ei anta.

— Monsieur, — lausus prantslane, tahes nähtavasti siluda oma varem tehtud viga...

— soovitan teha korjanduse päästetud kaunitari heaks. Annetan viiskümmend tumanit.

Inglane ajas enda suled kohevile. Punastas, kortsutas punakaid kulme.

— Koristage, härra, omad tumanid. Tüdruk viibib nüüd tema majasteedi inglise kuninganna, minu kõige armulisema ja järelikult kogu suurbriti rahva käskija kaitse all.

— Ah! See on arusaadav, — ainult mis leidis kohmetunud prantslane.

UUS SÜDA

Erik Dannhaber

Kuna mu vana süda juba ammu oli kutsumud esile mu rahulolematuse, siis otsustasin usaldada kuulutust ja minna kaubamaja Süda & Ko. Ajalehes seisis nimelt: „Vana südamed parandatakse ja saavad soovikorral täiesti ümber tehtud ja moderniseeritud. Kolme vana mahakäinud südame eest anname ühe uue. Vastutus üks aasta.“ Lugesin seda kuulutust nüüd juba kümnendat korda — kuni pea segi läks. Polnud kahtlust selles, et asja tuli ikkagi võtta tõsisena.

Õõ lendas — nii kiirelt — mulle näis, nagu oleksin vast alles heitnud voodisse. Loomulikult ei unustanud ma oma kavatsust. Varsti seisin maja ees, milles pidi asuma see imelik äri, kus „parandati ja moderniseeriti“ vanu südameid. Neljas kord paremat kätt.

Põksuva südamega koputasin uksele, millel asus kaubamaja silt. Uks avanes hääletult — astusin suurde saali, mida täitis päikesevalgus. Imelik, vihisev kahin kostis. Tundus, nagu oleksin sattunud mesipuisse, sekka kostis surin, nagu mõnest võõrastemaja köögist, ja tiksumine, nagu oleks seal tuhat kella. Vaatasin imestunult ringi. Ja mida nägin rippumas seintel nii tihedalt üksteise kõrval? Olid need kellad? Vaatasin teravamalt. Kuid ei — need olid südamed — südamed — suured ja väikesed, punased ja mustad, kõvad ja pehmed. Seal nad rippusid üksteise kõrval pikades ridades, naelte otsas kuldsete paalakestega ja numbritega varustatult, aina südamed. Ja — käisid. Tõesti, nad käisid, võis kuulda tööd nendes — mõni neist värises kergelt, nagu seda teeb tugev taskukell sagedasti, kui teda kuhugi riputada. Ma ei suutnud ennast koguda suurest imestusest...

Seal kuulsin korruga kraaksuvat häält oma kõrval: „Kas imetlete meie ladu? Seda ta ka väärrib. Kuid see pole kaugelki veel kõik. Ei saa ju kogu tagavara siia välja riputada, võib ju ära tolmuda. Meie töötuba on all, seal on kõik õhukindlates kastides. Viimase lugemise järele kaugelt üle kahe miljoni südame. Ma ei kõnele seda mitte selleks, et uhkustada oma varaga, vaid selleks, et näidata, et meie igatühe usaldust väärime, kuna meil igatühe jaoks midagi tohiks leiduda, mis soovidele vastaks.“

Vaatasin vaheldamisi südamete peale ja väikese paksu ja inetu mehe peale, kes oma kaupu nii kiitis, ja vaikusin.

Mehike aga jätkas: „Tahate vististi anda parandamisele oma vana südame. Siin näete

rippumas puha vanu, kuid parandatud südameid, missugustest võite võtta ühe tarvitamiseks seniks, kuni parandame teie oma, — või," katkestas ta iscennast — „tahate hoopis uut, — siis oleks asi natuke keerulisem — kuna uue südame sissepanemine, organismi harjumuste tõttu, mitte nii lihtne pole — kuid võime siiski kinnitada, et meie töö tehakse laitmatu ja igatühele vastuvõetavatel tingimustel. Peame küll nõudma sel puhul oma tarvita-jaskonnalt teatud vastutulekut — meie riisiko nõuab, et maksetakse ette kaks kolmandikku omahinnast — ülejäänud osa kättesaamisel — ka palume teie allkirja — punase tindiga.“

Raputasin pead. „Täna teid teie lahke pakumise eest, härra — ma — ma — ma ei tea tõesti —. Kuidas on siis kõik see võimalik?“ hüüdsin korraga. „Olin juba valmistunud nii mõndagi nägema, teie kummalise kuulutuse tõttu — kuid see siin võib ju ainult olla unenägu.“

Väikene saatan naeratas: „Unistavate südamete järele meil pole nõudmist — kuid oleme nõus ka siin tulema vastu, kui tahate sellest saada lahti. Oodake, ma vaatan —“ ja ta võttis hõbedase taldreku, mis asetses ühel lauakesel meie kõrval, haaras välkkiirelt mu pahema varuka, raputas seda ja — enne kui suutsin midagi mõelda, oli mu punane, kramplev süda meie ees taldrekul. Nõrkuse hoog tuli peale mulle — pidin istuma. Väikemees aga käänas hõbedase pintsetiga mu südant siia ja sinna, vaatles teda igast küljest, vajutas kergelt ja ütles lõpuks pead raputades: „Pehme — liiga pehme — sulab peaaegu — peaks kõigepealt meie köögis kõvaks keedetud saama. Ei, ei, vabandage — kuid seda liiki südameid ei kanna ükski inimene meil enam. Peate vist küll ostma täiesti uue. Meie ei saa kahjuks esineda ka vahetusettepanekuga, kuna see meil ainult ärisse seisma jääks —“ Ta andis mu südamele sealjuures kerge tõrke pintsetiga, nii et karjatasin valjusti — „kuid võib olla saame kasutada siit üht või teist osa —“ (Ta asetas silmale luubi) „Hm — ühel klapil isegi reumaatiline kuhjatis märgatav — vatsakesed vajavad tublit puhastust — ei, ei“ — ja ta pani südame jälle kinni, nagu taskukella, — „meie ei saa seda kahjuks kasutada — kuid vaatame järele, missiguseid soodustusi võiksime teha teile täiesti uue südame ostmisel. Missugust südant te siis sooviksite? Muidugi midagi tugevamat, soliidsemat, vastupidavamat — näiteks üks hea inglise muster — või terasest ratastikuga — seda ei suuda küll igaüks välja kannatada —“

„Minu härra,“ katkestasin teda hingetult, „vast oleksite küllalt lahke ja paneksite mulle kiirelt tagasi mu vana südame — ma saan muidu rabanduse.“ Vanamees naeris, pistis mu südame mulle varukasse ja — ma hingasin kergendatult.

„Näitan teile natukene meie katalooge,“ jatkas ta ja avas mu ees ühe määratupaksu raamatu, „siin, vaadake, on kõik süstemaatiliselt korraldatud. Kõigepealt päritolu, siis soo, siis vanaduse, siis kutsete ja lõpuks iseloomu liikide järele. Need on peagrupid, milles vahelduvad selle liigi variatsioonid. See näeb küll väga keerukas välja, kuid tegelikult on see üsna lihtne. Vaadake, teie näiteks olete valget tõugu, umbes kolmkümmend aastat vana, mustajuukseline, pruunisilmaline, tugeva kasvuga. Nii tähendab algamisleheküljelt 789 (ta lehitses kiirelt). Teie võite valida siit peale — võite valida muidugi ka teistest osadest, kuid sellel omad viiperused ja hädad alguses — esialgu jääge parem oma veresugulaste juurde. Proovige näiteks number 14561, vast sobib teile.“ Ta pilk libises seinal, siis näitas ta konksus sõrmega ühele kortsunud südamele, mis seal rippus liikumatult ja lõdvalt. „See seal, oodake vähe, ma võtan ta maha.“ Ta ulatas konksridvaga ülesse ja tõi maha selle musta kortsunud eseme ning hoidis selle mu nina all. „Ta juba kaunis vana, kuid ta on krokodillinahast ja ei kulu iiaeski, tehke temaga proovi, anname ta teile kaheksaks päevaks katsetamiseks. Jätke oma siia, tulge tagasi, ma panen ta teile siis jälle sisse.“

„Pidage,“ hüüdsin ma, „üks silmapilk. Kes kandis seda viimati?“

„Kes?“ ütles ta, „see on ju ükskõik, peale tarvitamist puhastatakse südamed meil keemiliselt. Kuid, kui te just tahate teada,“ ta lehitses ühes registris, „ta toodi tagasi 17. märtsil möödunud aastal ja tõi selle — kuid nimi pole tähtis.“

„Ja kui kaua oli ta selle valdusel?“

„See on veel vähem oluline; üks kuu ja neli päeva; ja, et te juba kõik teaksite: ta viimane valdaja poos enda — imelik,“ pomises mehikene, edasi lugedes, „ka eelmine valdaja poos enda, see on vast kummaline juhus.“

„Härra äriomanik,“ ütlesin väikese pausi järele, „need imed, mida täna nägin, ajavad segi mu mõistuse ja ma ei saa sellises seisukorras tulla mingile otsustusele. Lubage, et ma sedapuhku lahkun, ma pean selle asja kord läbi mõtlema ja homme tulen tagasi.“

„Palun väga, ärge laske ennast millekski sundida, kaaluge see asi läbi, arutage seda. Te tulete kindlasti tagasi. Jällenägemiseni.“

„Jumalaga.“

Ja ma kaalusin seda asja ja arutasin selle kallal. Kuid järgmisel hommikul jõudsin otsusele, jõudsin tunnetusele: „Sa pead kõigepealt ise vaatama, mida saad muuta ja parandada oma südame juures,“

Ja selle juurde jäin. Ei läinud enam tagasi kaubamajja; ma ei tea isegi enam öelda, kus ta asub.

Vana Tallinna süda ja elu

Vana Tallinna suurus tähistab linna müür, mis enam-vähem püsinud tervena kuni käesoleva ajani. Need müürid olid veel 70—80 aasta eest täiesti terved, alles siis hakati neid kohati maha kiskuma, et linnae võimaldada kasvamist ja suuremat liiklemist. Selle juures püüti müüre kõigiti ära kasutada, peamiselt ehitusmaterjalina. Nüüd on Tallinn oma esialgsetest piiridest ammu välja kasvanud ja vanalinn oma müüride ja vanade viilkatuseliste gooti majadega moodustab meie pealinna südamesse haruldase vabaõhu muuseumi, mida välismaalased-turistid küllalt ei jõua imetleda.

Umbes 300 aastat tagasi oli praegusel Roosikrantsi tänaval ja Tartu maanteel praeguse linna vanadekodu maja tümber surnuaiad. Roosikrantsi tänava piirkonnas asunud surnuaeda nimetati St. Barbara kalmistuks ja teine oli Johannese surnuaed. Kolmandaks surnuaiaks oli Tallinna linnal veel Kalamaja surnuaed, mis on praegugi veel tarvilusel.

Linna müüride taga olid laialised karjamaad — hobuste ja lehmade jaoks. Juba siis olid olemas Narva, Tartu, Pärnu ja Paldiski maanteed ning Kopli tee, mis läksid umbes samu kohti mööda mis praegugi. Majasid nende teede ääres siis veel ei olnud. Esimesed suvilad tekkisid Narva maantee äärde umbes 100 aastat tagasi. Need olid Tallinna rikkamad kodanikud, kes endale lasksid linnast välja suvilad ehitada.

Linn oli piiratud kõrge ja paksu müüriaga, mida toetasid suured tornid, milliseid oli linna müüride sees ühtekokku mitukümmend. Peale kõrgete müüride ja tornide piirasid vana Tallinna veel sügavad kraavid, äärteni vett täis. Vana Tallinn oli vaenlaste vastu tolleaegsete nõuete seisukohalt võrdlemisi hästi kindlustatud. Kindlustuste ehitamine läks linnal muidugi palju raha maksma, kuid selle eest võisid ka linna kodanikud sõja korral olla rahulikud, sest Tallinna polnud sugugi kerge vallutada. Tallinn ongi jäänud ommamoodi võitmatuks linnaks, sest kunagi pole vaenlased vallutanud Tallinna rün-

nakuga ja kunagi pole vaenlased saanud võitluse tuhinas ronida üle Tallinna müüride. Kuigi Tallinn korraldult on pidanud alistuma autele võimudele, siis ikka ainult lepingu alusel. Linn oli küll müüridega väljse vaenlase eest kaitstud, kuid need müürid surusid linnakodanike elu linnas väga kokku, sest ruum oli vanas Tallinnas väga piiratud.

Vaikne ja väike oli igapäevane elu linnas. Pühapäeviti oli ainukeks vahelduseks kirikuskäimine, mis muidugi sündis hommikupoole. Öhtupoolikul läksid siis kodanikud ühes perekondadega üksteisele külala. Need perekondlikud peod olid linnlastele ka peaaegu ainukesteks lõbustusteks. Vahel — õige harva — tuli Tallinna mõni rändkunstnik või laulik. Need korraldasid siis pühapäeviti linnast väljas — müüride taga etendusi, milliseid linnlased hulgana vaatama kogunesid. Need rändnäitlejad esinesid mitmesuguste numbritega, mis olid umbes samalaadi nagu meie ajal rändtsirkuste artistide etendused. Kroonikud teavad ka kõnelda, et vanas Tallinnas on käinud etendusi andmas mõned marionetteatrid.

Linn pidas omal kulul ülal ka arsti. 1613. aastal olnud Tallinna arstiks keegi Jacobus Prætorius. Linnaarst andis enne ametisse astumist rae ees ametivande. Peale selle nõuti temalt veel, et ta pidi olema luteriusuline. Linnaarst sai aastapalka 150 taalrit ehk 300 rootsi riigitaalrit (see on meie rahas umbes 150 krooni). Ta ei tohtinud kunagi linnast lahkuda ilma bürgermeistri loata. Linnaarst oli eksperiks ka kohtus, kus temalt küsiti arvamist igasuguste kehavigastuste ja haavade kohta, kahjutasu nõudmist ja ka kriminaalprotsesside puhul.

Ämmaemandaid oli vanas Tallinnas kaks ja nad pidid olema ka luteriusulised ning peale selle veel lesed. Üks neist sai palka linnalt, kuna teine pidi elama kodanikkudelt saadud honorariga.

Apteekke oli vanas Tallinnas ainult üks. See asus praegusel Apteegi tänaval Saiakangi ja Vene tänava va-

hel. 1611.—1614. aastani olnud linnaapteekriks keegi Georg Buhrman Lübeckist. See apteek olnud Buhrmani perekonna käes juba mitu sajandit järjest. Apteekri tegevuse üle valvasid hoolega kaks linna raehärrat. Tolleaegne apteek erines õige tunduvalt praegusest. Kummalised olid ka arstimid, mida apteegist kodanikkudele müüdi. Apteegis pidi alati olema: pulbriks tambitud rubiine, smaragde ja muidki kalliskive. Alati vajalikud arstimid olid ka punased korallid, ahviahmad, musta kassi kuivatatud veri, elevandi kihvad ja kondid, põletatud inimese tuhk, kuivatatud konnad, ussi rasv, hundi maksad, siku veri kuivatatult ja ka vedelalt, egiptuse muumiate tükid, mitmesugused pillid, sulatiseid, segud, tinktuurid, salvid, plaastrid ja kompressid. Apteegist müüdi ka mitmesuguseid jooke, nagu: luterijook, reinivein, kaamelivesi, anii-sivesi, martsipaani, morelli, sulatatud pomerantse jne. Apteek olnud väga must ja ei sarnanenud sugugi praeguse arstirohtude kauplusega. Missuguste haiguste vastu tih või teist neist kummalistest rohtudest tarvitati, see pole teada. Peale ülemalnimetatud rohtude müüdi apteegis veel tublisti viina. Selle jaoks pidanud apteeker endal koguni sulase, kes rahvale viina välja jaganud. Viina müüdnud mitte ainult väljaviimiseks, nagu see kombeks praegusaja viinakauplustes, vaid apteegis võis ka viina juua. Selleks olid apteegis lauad üleval, kus ääres siis inimesed ka õige sageli istunud ja ohttrasti kibedat joonud. Seega sarnanes tolleaegne apteek igati rohkem meieaja kõrtsile kui apteegile. Verised kakelused apteegis endas ja apteegi juures olnud sel ajal päris igapäevased nähted. Ja tol ajal joodi kaunis tublisti. Oli ju viin peaaegu ainuke rõõm ja ajaviide inimestele. Peale apteekriameti pidanud apteeker veel ka tohtri kohuseid täitma, kui arsti ennast polnud saadaval või kui häda polnud just kõige suurem. Sellel alal oli aga apteekril hulk võistlejaid — need olid habemeajajad. Habemeajajad toimisid ka ravimist. Nad sidusid haavu, tõmbasid hambaid, laskisid aadrit

ja kuppu ning sooritasid muidki asju, mida meiepäevil ainult arstid tohivad teha.

Habemeajamise taks olnud sel ajal ainult 1 penn ja habemeajamisärisid leidunud linnas kokku kolm. Kus need asunud ei ole teada. Ka loomade ravi eest hoolitsetud jõudumööda. Loomaarsti kohused olnud pandud seppade peale. Nemat pidanud oskama hästi rautada hobuseid ja neilt nõutud ka, et nad tunneksid loomi ja nende haigusi. Lihaloomad vaadatud enne tapmist hoolega järele, et kas nad ka terved ja kas nende liha söögiks kõlvuline on. Sellest nähtub, et Tallinna linnaisad juba kolmesaja aasta eest teadsid, mis-sugused suured hädaohud on seoses haigete loomade lihaga.

Ka ihupuhtuse eest oli linn hoolitsenud. Saunu oli vanas Tallinnas kolm. Üks neist asus praeguse Müürivahe tänava läheduses, teine Nunnväravas, kuna kolmanda asukohta ei teata. Saunad olid väikesed ja vist õige vähese mugavusega. Saunalised pidid sauna minnes võtma kaasa oma kapad, vihad, nuustikud jne., sest neid saunast saada ei olnud.

Välist toredust ja uhkust armastasid Tallinna kodanikud väga. See paistis eriti nende perekondlikkude pidude pidamisel. Linna kodanikkude pulmad peeti peamiselt Suure Gildi saalis, mis asus praegusel Pikal tänaval. Mõnikord läksid kodanikud uhkuse ajamisel nii kaugele, et raad pidi sellele piiri panema ja üleliigse toreduse tagaajamise ära keelas. Raad määraski kindlaks, kui palju kodanik pulmade puhul raha kulutada ja viina juua võis. Kes lubatud määrast üle astus, sai karistada. Seda raadi määrust ei maksa sugugi imestada, sest tol ajal hinnati pulmade suurust ja toredust just pulmas ärajoodud viina hulga järele.

Tallinna turuplats oli praeguse Scheeli pangamaja ja Güntheri kaupluse vahel asuvas Vanaturu kaelas. Sellest platsist jätkus turupidamiseks küllalt. Selles ümbruskonnas oli ka enamik Tallinna kauplusi. Kõige kauplusterohkem tänav oli siis Kulasepa tänav. Hiljem, kui linn kippus vägisi laienema, asutati praeguse rae-koja ette n. n. „rootsi turg“. Praeguses Vanaturu kaelas asuvate majade küljes oli vanasti palju kivist

Viru tänav 19. sajandi algul.

kaubaputkasid, mis nüüd juba ammu lammutatud on. Aeg viis nad kaasa.

Linnas ja ka maal rändasid ringi veel ka välismaalased ja juudid oma kaubakastidega.

Tänavate valgustamist öösel tol ajal ei olnud. Kui kodanikul oli tarvis õhtul või öösel kuhugi minna, siis pidi ta võtma laterna kaasa, sest tänavatel valitses öösiti pilkane pimedus. Vaesem kodanik ja sulasrahvasse kuuluv inimene kandis laternat ise, kuna jõukas kodanik laskis oma teenri laternaga ees minna ja astus siis ise järele. Õhtul, pimedas saabudes, suleti linnaväravad ja kes selleks ajaks oma päevastelt toiminguelt väljast tagasi põlnud jõudnud, see pidi öö veetma väljaspool linna,

sest väravad avas väravakaht alles hommikul valge saabudes.

Tallinna linnal olid ka oma rahad. Rahalõõmise õigus oli Tallinnale antud juba Rootsi kuninga Erichi XIV poolt. Seda õigust olid kinnitanud ka kõik pärastised Rootsi kuningad. Selle õiguse oli Tallinna linn enesele võtnud juba orduajal, mil Tallinn endast moodustas peaaegu iseseisva linnriigi, nagu neid tol ajal Lääne-Euroopas oli küllalt. Osa linnriigi õigusi oli Tallinn osanud säilitada ka siis, kui ta pidi alistuma Rootsi ülemvõimule. Nende hulgas oli ka rahalõõmise õigus. 1613. aastal oli Tallinnas raha lõõmise meistriks keegi Urban Dehn. Ta pidi aga oma õiguse eest Rootsi kroonule maksma erilist maksu. Tolleaegsed rahad

kandsid ühel küljel Rootsi kuninga krooni või kuju ja teisel küljel Tallinna vappi — kolme lõvi, kus oli ka kiri: „Moneta nova Revalensis“. Selle kirja all asetsetes aastanumber. Kuninga krooniga küljel oli aga ääre kiri „Eric - D - G. Rex.“ Kui raha oli valmis, siis ei tohtinud seda kohe liikvele lasta, vaid uus raha toodi rahapajast raekotta, kus ta ära kaaluti ja koosseisult järele prooviti.

Rahapaja tööriistadeks olid: rahapress ühes tangidega, kaks suurt ümarmärgust metallmuna, üks kuldraha valts, suur käsilõõts, kolm lõikenuga, väike alas, mis pitsatit, üheksa suurt sulatamispotti, prooviahi, kaks kolmejalgset raudääsi, kolmed terastangid ja proovikaalud ning vihid.

Vana Tallinna rahad olid mitmesuguses suuruses: tukatid, topelttukatid, hõbemargad, poolmargad, veerandtaalrid, shillingid, karolingid ja pennid. Nende suurus ja raskus oli kuningliku käsikirjaga kindlaks määratud. Rootsi riigirahal polnud Tallinnas kuigi suurt poolehoidu ega hinda. Selle väärtus ja kurss kukkus alatasa, kuigi hertsog Karl 6. detsembril 1602. aastal andis välja valju määruse, millega keelati ära Rootsi raha väärtuse alandamine.

Rahameistrile anti iga aasta linna poolt üks elus hani, katlatäis veini ja suur leib. Peale selle saadeti temale mõnel aastal veel kaks korda kaks toopi veini ja leib. Tallinna linna rahad olid käigus kuni Rootsi aja lõpuni, siis keelas uus võim nende tarvitamise ära. Tähelepanuvääriv on ka see, et Tallinna linna ametisse saamisel oli väga tähtis usuline kuuluvus. Linna ametisse said astuda ainult luteriusulised mehed.

Tallinnast täiesti eraldatuna elas Toompea kindlus oma elu. Praegune Toompea oli siis igast küljest kõrgete müüridega ümbritsetud ja kuna loss asus järsul paekingul, siis oli see tolleaegsetele relvadele võitmatu. Toompeal asus Rootsi ajal Rootsi kuberner ja muud Rootsi võimu esindajad. See on ka täiesti mõistetav, sest Toompea kahurid valitsesid tarviduse korral täiesti all-linna. Or-

duajal aga pesitses Toompeal orduvõimu esindaja. Toompea ja all-linna vahel oli kaks ühendusteet. Need olid n.n. Pikk jalg ja Lühike jalg. Neid mõlemaid tarvitatakse veel praegugi. Pikk jalg algas praeguse Pika tänava otsa juures asuvast väravast ja viis mööda Toompea nõlvakut kahe müüri — linna ja Toompea omade — vahelt üles. Käik lõppes ka üleväl väravaga. Lühikejalg on jäänud peaaegu samaseks nagu ta oli sajandite eest. Selle moodustab praeguse Niguliste tänava pikendus, pärast Rataskaevu tänavaga ristumist. See käik läheb jällegi mööda nõlvakut üles ja pöördub läbi Lühikese jala värava Pikka jalga välja. Värav suleti tarviduse korral raske tammepuust uksega, mis soomustatud paljude suurte ja laiapealiste naeltega, et väravat kirvestega puruks ei saaks raiuda.

Jumalateenistusi peetud vanas Tallinnas ainult pühapäevadel ja suuritel pühadel. Kroonupühased ei teatud õieti ja nendele ei pühendatud kuigi suurt tähelepanu. Jõulu, lihavõtte ajal ja nelipühil peeti jumalateenistusi kõigil kolmel päeval. Teistest pühadest olid rohkem tuntud veel miiklipäev ja apostlite-päev. Mõnikord peetud küll ka nädala sees jumalateenistusi, eriti aga siis, kui oli oodata vaenlase lähenemist linnale. Siis palunud kodanikud kaheksakordse hoolega jumalat, et see päästaks nad vaenlase käest. Eriti palju peetud nädala sees kirikutes jumalateenistusi 1589. aastal, mil oli oodata uut Tallinna piiramist venelaste poolt.

Palju raskusi oli jumalateenistusel laulmisega, eriti veel eestlastest koosnevates kogudustes. Rahvas ei osanud kirikulaule. Õpetaja ütles kirikus sõnad ette ja kordas neid veel mitu korda, enne kui kogudus alles hakkas laulma. Nii loene Tallinna Pühavaimu koguduse õpetaja Mülleri ülestähendustest (Pühavaimu kogudus oli teatavasti eestlaste kogudus), et ta pole enam teadnud, mida peale hakata. Õpetaja noominud kogudust siis kantslist:

„Ei ole enam ühtki inimest, kes oskaks vähegi laulda. Kui inimesed

muidu laulda ei oska, siis pangu nad ometi tähele koolilapsi ja katsugu nende järele laulda. Kuid ma kahtlen, kas seegi aitab, sest rumalad teie olete ja rumalateks ka jääte. Ometi oli Tallinna Pühavaimu kogudus paremaid eesti kogudusi tolleaegsel Eestimaal. Missugused need võisid küll olla maal? Õpetaja Mülleri manitsustest aga võime oletada, et tol ajal oli Tallinna Pühavaimu koguduse juures kool, kus eestlaste lastele anti eesti keeles õpetust, ja ka seda, et need koolilapsed käisid kirikus laulmas.

Nalja

„Küll aga sina võid olla tugev,“ ütleb väike Ärni tädile, kes külla tulnud.

„Kuidas nii?“ imestab tädi.

„Noh, isa ütleb, et sa võivad mehe oma väikese sõrme ümber mäsida.“

*

„Kui kasvatamatu on praegune noorus,“ kaebab härra Redel oma sõbrale trammilt maha astudes.

„Kuidas nii?“ imestab sõber. „Üks väike poiss andis ju sulle kohe platsi.“

„Jaa — jaa,“ nuriseb härra Redel, „aga minu naine pidi ikka veel püsti seisma!“

*

Kaks naist rüügivad endi aastatest: „Minu vanadus vastab täpselt minu kinga numbrile,“ ütleb üks.

„Kui huvitav!“ vastab teine. „Kui vana sa siis õieti oled?“

„Kolmkümmend kuus.“

„Küll siis need kingad sind aga pigistavad,“ ütleb sõbranna kaastundlikult.

Toimetusele saadetud kirjandust.

„Kaunis Kodu“ — mai-juuni number, muustrilehega.

„Taluperenaine“, juunikuu number muustri- ja lõikelehega.

Väljaandja Jakob Loosalu.

„Romaan“ ilmub 2 korda kuus. Toimetus ja talitus Tallinnas, Rataskaevu 9. Postkast 193. Kõnetr. 460-48.

„Romaan“ maksab tellides: 3 kuu peale kr. 1.50, 1/2 aastas 3 kr., aastas 6 kr. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasut.

J. & A. Paalman'i trükk, Tallinnas, V. Karja 12. 1934. a.

Vastutav toimetaja Johannes Lauk.

Kuidas rõivastuda

nädalalõpu reisiks

Nädalalõpu viitmine vabas looduses, väljaspool linna tolmuseid tänavaid, on ka meil — tänu raudteevalitsuse poolt korraldatavatele laupäevastele sõitudele — kujunenud heaks kombeks. Siinkohal ei taha meie kõnelda selle tervishoidlikest hüvedest, mis peavad igale mõtlejale inimesele olema iseenesest selged, vaid vaatleme sellist „week-endi“ enam rõivastuse seisukohalt. Sest kahtlemata põhjustab sobimatu rõivastus nii mõnegi meeleolulise reisi luhtumise.

Ei saa eitada, et meil tavaliselt reisitakse tõepoolest täiesti vale rõivastuses. Pannakse tolmusesse rongi selga oma parimad rõivad, et saabuda pärale seisukorras, mis oma ebameeldivusega paneb reisiija väljapääsematusse kimbatusse. N. n. reisi-kompleed isegi tagasihoidlikumal kujul on meil tundmatu nähe keskmise daami garderoobis. Sealjuures ei ole selline reisirõivastus kallis ja võib teda tarvitada väga hästi ka teistel juhtudel.

Milline peab olema nädalalõpu-sõidu varustus? Kõigepealt peetagu silmas üht: kõige soojemast suvepäevast hoolimata võetagu kaasa mantel. Otse ideaalsed nädalalõpu-retkedeaks on villase voodriiga vihmanantlid, millistel võib lahtikäiva voodri tarbekorral ära võtta ja seejärel järelejäänud õhukest mantlit kanda hea kaitsena tolmu vastu. Üksnes kleidiväel reisida tähendab kergemeelset riskimist külmetamise hädahuga, millele võivad järgneda ebameeldivad reumaatilised valud, haigused j. n. e.

Sama tähtis kui mantli kaasavõtmine on ka villase suurrätiku ehk õigemini „plaidi“ kuulumine reisi-tarvete hulka. Seda asendab sobivalt kerge vildist tekk, milliseid meie kodumaa vabrikud valmistavad odavahinnalisi. Selline tekk on mugav kaasas kanda ja võimaldab praegu veel kindlasti pisut niiskel maapinnal lamamise ilma halbade tagajärgedeta. Pikutamise ilma allapandud katteta, maa peal on üldse alati veidi kardetav, sest keegi meist ei tunne küllaldaselt oma keha vastuvõtlikkust haigusile. Parem on alati kar-

ta kui kahetseda. Samal põhjusel on soovitatav, seni kui veel ei ole saabunud lämmitav kesksuvi — võib olla aga siis just eriti — varustada end kerge, kuid villase pesuga. Seda võiks nõuda eriti härradelt, kes transpireerivad kergemini ja on seega asetatud rohkem külmetamise hädahütu kui daamid. Meil leidub n. n. „jägerpesu“, mis on sama pehme ja meeldiv kui tavalinegi, kuid higistamise puhul hoiab eemal külmetamise võimaluse.

Erilist tähelepanu peaksid meie daamid pöörama jalatsitele väljasõitude puhul. Kui palju valu ja meeleolu rikkumist on tekitanud kõrgete kontsadega kingad, mis hõõruvad jalgad veriseks ja takistavad liikumist, kõnelemata veel mõnedest raskematel tagajärgedest. Nädalalõpu-sõitude olgu kaasas pehmed, madalakontsalised ja võimalikult õhurikkad kingad, milliseid meie kodumaa vabrikud oskavad valmistada vägagi ilusaid. Ei ole samuti mõtet kanda metsas õhukesti siidsukki, mis rebenevad igal väiksemalgi pingutusel, või milliseid tuleb hoida niivõrd suure ettevaatusega, et igasugune väljasõidu lõbu läheb kaduma.

Praktiline ja mugav — on sellise lühikesel puhkesõidu peasiht. Seejärel ei tahaks uskuda, et leidub daame, kes lähevad nädalalõpu-retkele kahisevas siidualetis, et „näidata“ kaasreisijatele oma uhkeid võimalusi. Selline talitusviis oleks enam kui rumal. Metsa, vabasse loodusesse minnes peab omama kleidi kas linasest või teisest sama vähe pesemist kartvast riidest, millega võib kahetsust tundmata istuda, lamada, mis võib isegi mustaks saada, ilma et selle juures tuju oleks rikutud.

Peakate ei tarvitse samuti olla „paradeerimiseks“. Laiääreline, päikesekiirte eest tarbekorral kaitsev õlg või ilma äärteta barett neile, kes harrastavad päikesekiiri — selline olgu nädalalõpu kübar. Odav materjal, kuid maitsekas. Odav seejärel, et võimaliku kadumise puhul ei tuleks nutta veripisaraid, vaid resigneeritud käeliigutusega konstateerida: las läks, polnud ka suuremat väärt!

Reisirõivastus pikemaks matkaks.

Pariis ja Viin

Väikene graatsiline portselankuju, sale ja sädelev joon, heleblond juus, unistav pilk — see on Viini stiil. Stiilkleidi üle hõljub veel biedermeieri valsirütmi kergust ja selle laiad volangid meenutavad saksa romantilisi laule. Viini moed sisaldavad palju ilu ja naiselikkust ning plastilist pehmust. Neil puudub prantsuse moodide spekuleeriv, alati uusi jooni, uut lõiget, uusi versioone otsiv omadus. Donau ääres valmistatakse lüüriilisi ja sentimentaalsete tualette, kuid loobutakse otsimast uusi motiive, uusi inspiratsioone. Kuid moe esimene ülesanne on uuendada naist, seejärel Pariisi oma alatise uue materjali, uute värvide, uute tegumoodide otsimisel moodustab nüüdseaja muutlikule naisele vastava moe. Pariisi võimed uudseste leiutamisel on otse usumatud, seal leidub nii palju tehnilist osavust, ilu mõistet, fantaasiat. Iga modelli loomisesse sisaldub hulk intellektuaalset tööd ja iga näiliselt juhuslik kanga ja lõike mäng põhjendab matemaatiliselt täpsele arvutusele.

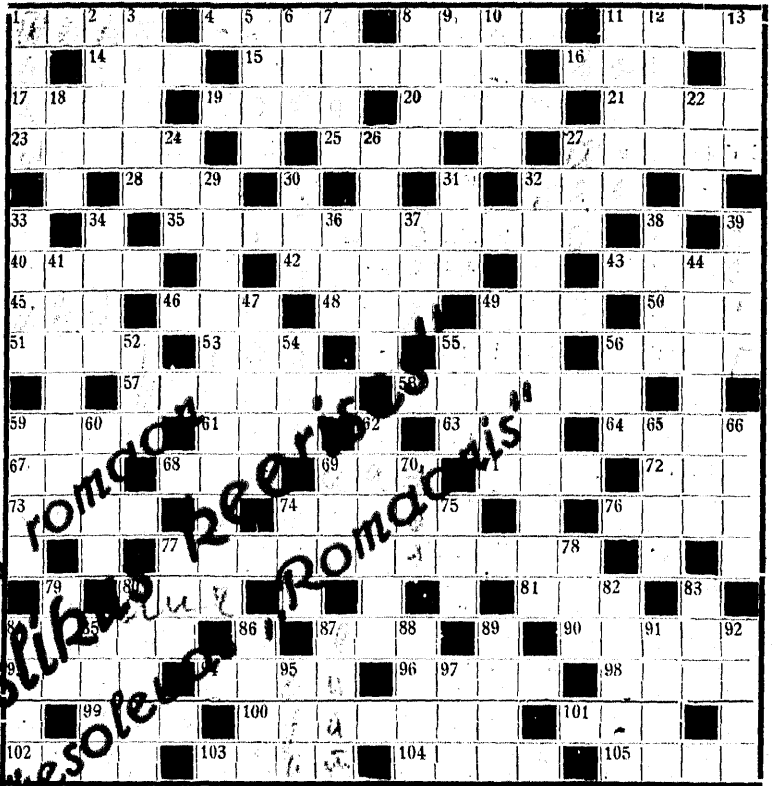
Auhinnalised ristisõnad

Auhinnaks 5 romaani.

Paremale: 1. Auk. 4. Sünge. 8. Kirjanik. 11. Putukas. 14. Kahjulik piselukas. 15. Tuntud ajakirjanik. 16. Meremärk. 17. Järjestikku. 19. Poolearuga. 20. Saadetise liik. 21. Juudi-pärane nimi. 23. Keeleteadlane. 25. Tähendab rasket vaeva. 27. Eluase. 28. Eksootiline loom. 32. Küsimus. 35. Kaotati 15 aastat tagasi. 40. Ihkaja. 42. Meesnimi. 43. Lae küljes. 45. Inimsoo kauge „esivanem“. 46. Sidesõna. 48. Ees. 49. Tuntud välisajakiri. 50. Jutujätk. 51. Tuntud naljamees. 53. Kust lõuseb päike. 55. Madalas. 56. Mõtte-teadlane. 57. On linna äärtel. 58. Öösaate tunnetega. 59. Elab Eestis. 61. Oma maine nimi. 63. Örn tundmus. 64. Neel. 67. Levitab teateid. 68. Tööpöid. 69. Rohumaa. 71. Linn Soomes. 72. Maa-koht Tallinna lähedal. 73. On linnu. 74. Likviteeritud Tallinna suuräri. 77. Kloun. 77. Seda karva on hobuse. 80. Tekib veest. 81. Maa — vaheki- setes sõnades. 84. Väheste kiirtega. 87. Kaudu — vöörkeelne sõna. 90. Riik. 93. Täidab. 94. Taim (a=). 96. Ümarik. 98. Toob valgust ja sooja. 99. On hinnata Hiinamaal. 101. Vanema nime kirjamees (nimi ja eesnimi sõnad). 101. Hobune on . . . 102. Ükselt. 103. Mõõduriist. 104. On lauks. 105. Teine aste.

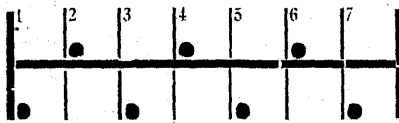
Alla: 1. Veesõiduk. 2. On puul. 3. Kindraleid. 5. Naisnimi. 6. Purje rõhtpuu. 7. Ase. 8. Köhn. 9. Naisnimi. 10. Aastal. 11. Noor mees. 12. Vald Viljandimaal. 13. Tarvilik veesportlasele. 18. Sama, mis 101. 22. Sama, mis 99. 24. On õhtul. 26. Nii nimetatakse mõnikord naisterahvast. 27. Maja ilu. 29. Kannab hoolt süüaluste eest. 30. On suus. 31. Millal. 32. Kaubamaja Tallinnas. 33. On uktsel. 34. Puu. 36. Loomade rakenduse. 37. Tige. 38. Vastulause. 39. Sündmus leiab . . . 41. Ükskõikne. 44. Muusikamees (nimi ja eesnimi). 47. Koht Harjumaal. 49. Äärmine. 52. Tungiv soov. 54. Sama, mis 61. 55. Kolm vokaali. 56. Küsiv sõna. 59. Ametmees. 60. Metall jäänus. 62. Tänav Tallinnas. 65. Ilmuvad kevadel. 66. Värv. (69 — tähenduseta). 70. Appihüüe. 74. Poisi hüüdnimi. 75. Kuul-laagrite firma. 77. Mõni teine. 78. Mees-nimi lühendatult. 79. Planeet. 80. Alevik. 82. Värv. 83. Ettevõtte. 84. Rahaüksus (Euroopas). 85. Piigade unistus. 86. Naisterahva nimi. 87. Rohkem. 88. Poisikese hüüdnimi. 89. Mehe nimi, lühendatult. 91. Leidub metsas ja mujal. 92. Päästab paljud kurvastusest. 95. Nimetatakse mõnikord ka jõeks.

Kõikide käesolevas numbris leiduvate mõistatuste lahendused saata ühes lahenduskupongiga hiljemalt 1. juuliks s. a.

Silbitrellid.

Auhinnaks 2 romaani.

Iga numbriga märgitud vahesse tuleb asetada üks kahe silbiline sõna

— ülalt alla — järgmise tähendusega:

1. Päev. 2. Valmistuskoht. 3. Ajab jalule. 4. Metsrahvaste pühadus. 5. Säilib põlvest põlve. 6. Kelle oma on õhk. 7. Lihtne masin.

Õigel lahendusel annavad punktidega märgitud silbid vasakult paremale vaheldamisi ülalt ja alt lugedes ühe vanema tuntud koorilaulu alguse.

Kaks põnevat romaani!

„Kuu aega printsess“

See on lugu noorest näitlejannast, kes kuuks ajaks saab printsessiks. Sadeleva huumoriga ja teravmeelne Nancy Lane paneb oma tempudega ministrid, saadikud ja hoovkondlased jahmuma. Lisaks tuleb tutvus kongressisaadik Potteriga, kes osutub ülihuvitavaks noormeheks. Siis sekeldused ajalehemeestega, jne. Naeru ja seiklusi, armastust ja traagikat — kõike leiab selles romaanis.

„Õnneorg“

on Max Brand'i parimaid romaane. Õnneorgu on keegi asutanud koloonia, kus elutsevad ainult vanglast vabanenud roimarid. Sinna orgu satub ka loo kangelane „Fantoom“ ja keegi tüdruk... hargneb armastus. Romaan on algusest lõpuni täis põnevust...

Mõlemad need romaanid ilmuvad praegu „Jutulehes“. Ostke ja lugege! Hind ainult 10 senti, ilmub igal reedel.

Ajaleht kõigile on

„Uudisleht“

„Uudislehes“ leiab alati kõige täielikumad kirjeldused tähtsamate sündmuste kohta, „Uudisleht“ maksab tellides 105 senti kuus, 3 kuu peale 3 krooni.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused. Talitus: Tallinnas, Rataskaevu 9.